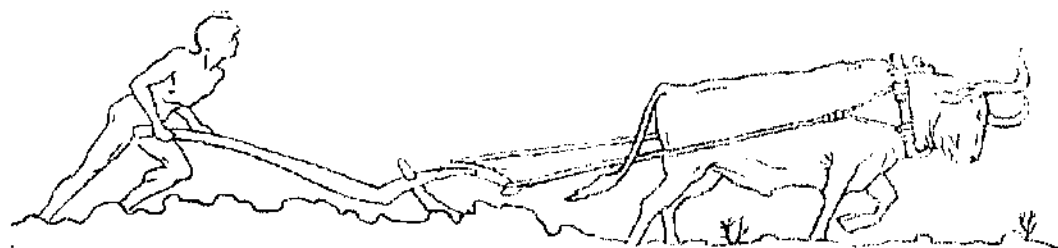

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΡΑΛΛΗ—ΥΠΟ ΜΗΡΕΝ-ΤΖΟΥΝΣ

Βλέπε το έναντι σημείωμα

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 29 44.
ΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ 1812

“Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ,, ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Η εἰκὼν ποὺ δημοσιεύουν σήμερον τὰ «Παναθηναία», εἶναι ἔργον τοῦ μεγάλου ζωγράφου τῆς Ἀγγλίας Burne-Jones, — τοῦ ὁποίου, χωρὶς ὑπερβολήν, ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι κάθε ἔργον εἶναι καὶ ποίημα, — καὶ παριστᾷ τὴν πρὸ μερικῶν χρόνων ἀποθανοῦσαν εἰς Λονδὶνον Αἰκατερίνην Ἀντωνίου Ράλλι, τὸ γένος Μαυρογορδάτου. Ὁ ζωγράφος εἰς τὸ ἱερογράφημά του αὐτὸ ἀπέδωκεν ὅλην τὴν εὐγένειαν καὶ καλωσύνην τοῦ πρωτοτύπου καὶ τὴν λεπτεπίλετον χάριν του, καὶ, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παλαιῶν ἀγιογράφων, ἱστορήσε, κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα, τὸ τελευταῖον ἐπεισόδιον τοῦ βίου τῆς Ἀγίας τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἔφερε ἡ ζωγραφηθεῖσα.

Δι' ἡμᾶς ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει καὶ ἄλλο ἐνδιαφέρον πλὴν τοῦ καλλιτεχνικοῦ, ἐπειδὴ παριστᾷ, περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου της, τὸ ἄβρο κοριτσάκι, ποὺ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Σολωμὸν τὸ ποίημά του « ἡ Ξανθοῦλα ».

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Χίου κατὰ τὸ 1822, αἱ οἰκογένειαι τῶν ἐπατριδῶν τῆς νήσου ἔφρουγον τὸν τόπον τῆς ἐρημώσεως καὶ τῶν σφαγῶν κατευθυνόμεναι αἱ πλείσται εἰς τὸ Λιβόρνο τῆς Ἰταλίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ τοῦ Μαυρογορδάτου κῆρη τοῦτου ἦτον ἡ Αἰκατερίνη μόλις τότε ἑξαετής. Ἴσως τὸ πλοῖον ποὺ ἔφερε τὴν οἰκογένειαν προσήγγισεν εἰς τὴν Ζάκυνθον· ἴσως ἡ οἰκογένεια μετέβη πρῶτον ἐκεῖ, ὅπου ἔθαλλεν ἄλλος κλάδος τῶν Ροῦδηδων, τῶν ὁποίων ὁ Χιακὸς εἶχε συνδεθεῖ διὰ γάμου μὲ τοὺς Μαυρογορδάτους. Ὁ Σολωμὸς, τοῦ ὁποίου γνωστὴ εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς

τὰ μικρὰ παιδιὰ¹, θὰ ἐγοητεύθη ἀπὸ τὴν ἄβραν χάριν τοῦ κοριτσατοῦ, χάριν τὴν ὁποίαν διετήρησε μέχρι γάματος. Ἦτο μαρμαριωμένη, μὲ λεπτὰ χαρακτηριστικά καὶ γυαλὰ μάτια γλυκότητος ἐκφράσεως. Καὶ ὁ Σολωμὸς ἔγραψεν ἓνα περιπλόνον ἀριστοῦργημα τὴν « Ξανθοῦλα ».

Τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας μοῦ διηγήθη πρὸς ἐτῶν ὁ ἐν Ἰνδίας ἀποθανὼν νιὸς τῆς Ἰωάννης Α. Ράλλης. Ὅταν, πρὸ μερικῶν καιρῶν, ὁ κύριος Ἀνδρεάδης μοῦ ἀνεκάλυψε τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ ἑδωτοῦτοῦ Ροῦδη, εἶδα ν' ἀναφέρεται κ' ἐκεῖ τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ξανθοῦλας· ἐκεῖ ὁμως ἀπαδίδεται εἰς ἄλλην θυγατέρα τοῦ Μαυρογορδάτου². Νομίζω ὅτι, ἀπὸ τὴν πληροφορίαν τοῦ Ἰωάννη Ράλλη καὶ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικά τῆς μητέρας του, δυνάμειθα ἀσφαλῶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Αἰκατερίνη ἦτον ἡ Ξανθοῦλα.

Τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκότος ἔχει ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ διαμένουσα πρωτότοκος κόρη τῆς Αἰκατερίνης, κυρία Μαριέττα, ἡ χήρα τοῦ μακαρίτου ἀρχιεροῦ τῶν Ἀδελφῶν Ράλλη, Στεφάνου Α. Ράλλη, ἡ ὁποία εὐγενέστατα μᾶς ἔδωκε τὴν ἄδειαν τῆς δημοσιεύσεως τῆς εἰκότος. Ἡ ἄλλη εἰκὼν εἶναι φωτογραφία ἀκουαρέλλας καὶ παριστᾷ τὴν Αἰκατερίνην δεσποινίδα πλέον.

Α. Π. ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ

¹ Ἡβλ. « Ἀπαντα Σολωμοῦ », (Βιβλιοθήκη Μαυρολῆ), σελ. κδ'.

² Βλέπε: Βιογραφικὸν σημεῖωμα ὑπὸ Α. Μ. Ἀνδρεάδῃ εἰς τὸν Α' Τόμον τῶν ὑπὸ τῶν ἑκδ. Καταστημάτων Φέξη ἐκδομένων ἔργων τοῦ ἑρμ. Α. Ροῦδη, σελ. ιγ'.

Λικατερίνη Ράλλη, ή άποία έγένετο τήν «Ξανθοῦλα» τοῦ Σολωμοῦ. — Ἀπό παλαιόν άκουστέλλον

Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Τὴν εἶδα τὴν Ξανθοῦλα
Τὴν εἶδα ἔφες ἀργά,
Ποῦ ἐμπῆκε ἔς τὴ βαροκοῦλα
Νὰ πάῃ ἔς τὴν ξενιτειά.

Ἐφρούσκονε τ' ἀέρι
Λευκώτατα πανιά,
Ὡσάν τὸ περιστέρι,
Ποῦ ἀπλόνει τὰ φτερά.

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
Μὲ λύπη, μὲ χαρά,
Καὶ αὐτὴ μὲ τὸ μαντίλι
Τοῦς ἀποχαιρετᾷ.

Καὶ τὸ χαιρετισμὸς τῆς
Ἐστάθηκα νὰ ἰδῶ,
Ὡς ποῦ ἢ πολλὴ μακρότης
Μοῦ τό ἔκρυψε καὶ αὐτό.

Ὡς ὀλίγο, ἔς ὀλιγάκι
Δὲν ἤξερα νὰ πῶ,
Ἄν ἔβλεπα πανάκι,
Ἦ τοῦ πελάγου ἀφρό.

Καὶ ἀφοῦ πανί, μαντίλι
Ἐχάθη ἔς τὸ νερό,
Ἐδάκρυσαν οἱ φίλοι,
Ἐδάκρυσαν καὶ ἐγώ.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ

Στὸ σπίτι τοῦ Σαμουῦρα κείνο τὸ βράδυ εἶχε
παίει νωρίς λίγο. Δὲν ἦτο κανεὶς ἀκόμα
ἀπ' τοὺς ξένους ποὺ σύχναζαν ἐκεῖ. Ἀντὶ νὰ
περιμένῃ στὴ σάλα, πῆγε στὸ διπλὰνὸ δωμάτιο,
ποὺ καίζανε χαρτιά. Αὐτὸ ἦτανε σκοτεινὸ τώρα.
Μιὰ λουρίδα φῶς ἔπαιρτε κάτω στὸ πάτωμα
ἀπ' τὴ λάμπα τῆς σάλας καὶ ἀπλωνόταν καὶ
στὸν τοῖχο. Πῆγε κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ
κύταξε τὴ νύχτα.

— Ποῦ εἶνε; ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς Φανῆς
νὰ ρωτᾷ.

— Ἐδῶ! ἀπήντησε αὐτός.

— Στὰ σκοτεινά!...

Καὶ φράνθηκε στὴν πόρτα.

— Ὅταν εἶμαι μόνος ἔτσι, μᾶρξοι περισσό-
τερο!... Τὸ φῶς μοῦ φαίνεται νὰ σβύνῃ τὸ
ὄνειρο ποὺ θέλω νὰ πλέξω, τὰ ἀγνωστὰ πρό-
σωπα!...

Κάτι μικρὸ εἶπε καὶ τὸ αἰσθάνθηκε μεγάλο.
Τὸν βοήθησε καὶ σαφὲς τὸ σκοτεινὸ μέρος νὰ
τὸ πῇ.

Εἶδε τὰ μάτια τῆς νὰ λάμπουν καὶ τὴν εἰρω-
νεῖα μόλις νὰ κρατιέται.

— Ἄ, ἔτσι!...

Τὸν κύταξε. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ,
ἀλλ' αὐτὸ τὸ χτύπημα σὰ νὰ τὸν ζύλιζε, νὰ τὸν
μεθοῦσε.

— Τώρα ὅμως δὲν σκεπτόμουν αὐτά, σκε-
πτόμουν ἄλλο, ἓνα ὄνειρο, ποὺ εἶδα χθὲς τὸ
βράδυ ἀρετὰ περιεργό!... εἶπε καὶ αἰσθάν-
θηκε θάρρος, θάρρος μεθυμένου.

— Ὁνειρο; Πιστεύετε στὰ ὄνειρα;

— Ἀφήστε το αὐτό!... Μέσα στὸ ὄνειρο
εἶσατε καὶ σεῖς!...

Εἶδε τὰ μάτια τῆς νὰ λάμπουν περισσότερο,
ἢ σὰ νὰ τοὺς ξέφυγαν κάτι λάμψεις κρυφές,
καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τοῦ φράνθηκε νὰ ἔπαυσε ἡ
εἰρωνεία, ποὺ βρισκότανε σαυτὰ θρονισμένη,
ἂν καὶ τὸ χαμόγελο ἔμενε, ἀλλ' ἔμενε σὰν
ἄπνοχο.

Αἰσθάνθηκε τὴν ἐλπίδα νὰ ἔρχεται. Γρήγορα
ὅμως εἶδε τὴν εἰρωνεία πάλι στὰ μάτια τῆς.

— Λέγε λοιπόν, τοῦ εἶπε, νὰ ἀκούσωμε!...
Θέλω νὰ ἰδῶ τί μέρος ἔπαιξα. Μήπως μαλώ-
σαμε;

Τοῦ φράνθηκε νὰ εἶδε τὸ πρόσωπό τῆς πιὸ
ἄσπρο. Μήπως τὸ ὑποσκότεινο δωμάτιο τὸ
ἔκανε ἔτσι;

Τὸ γελαστό, ποὺ εἶχε στὴ μορφή του, ἔφυγε
καὶ σοβαρὸς κύταξε ἔξω, σὲ μιὰ μεριά τοῦ τοί-
χου τοῦ παραθύρου.

— Εἶχα ἰδῆ κόσμο πολὺ νὰ ἔρχεται, νὰ φεύγῃ
ἀπὸ ἓνα μέρος γεμάτο δένδρα, θάλασσα πανηγύρι,
ἢ θὰ ἐφορτάζανε κάποια μεγάλη ἐφορτὴ!... Πῆγαν
πλημμύρα κόσμοι ἀληθινὴ!... Ἐμεῖς εἴμαστε
μαζί καὶ παραγορεύομε σιγὰ μέσα στὸν κόσμο.
Κανεὶς ὅμως δὲν μᾶς ἔβλεπε, δὲν μᾶς ἐτιμώσε
καὶ αἰσθανόμενον χαρὰ μεγάλη γι' αὐτό. Εἴ-
χαμε ἓνα σῶμα ὅμοιο μὲ τὸν ἄερα, ποὺ δὲν
φαινόταν στὰ μάτια τοῦ κόσμου!... Εἴχαμε
πεθάνει! Καὶ ἔλεγα!

— Τὶ ὁρῶς εἶνε ὁ θάνατος!... Εἶνε ἡ
πόρτα ποὺ πηγαίνει κανεὶς στὴ ζωὴ!!

Ἐπειτα βρεθῆκαμε πιασμένοι ἀπ' τὰ χέρια
σ' ἓνα μέρος, ποὺ ἔλαμπε ἀπὸ κίονοι φῶς
δυνατὰ. Τρέχαμε σὲς ἐκτάσεις τοῦ ἀπείρου ποὺ
μυριάδες κόσμοι γυροῦσαν, τρέχουν!... Ζη-
τούσαμε νὰ πᾶμε πέρα, πέρα ὅπου ἡ ἀρχὴ καὶ
τὸ τέλος!...

Ὁ Λιβέας εἶχε βυθισθῇ στὸ ὄνειρό του, τὸ
ἀκολουθοῦσε. Μόλις ἔφραγε τὰ μάτια γιὰ λίγο
στὴ Φανή, τὰ ἀπέσπασε καὶ κύταξε τὰ γυναικῶ
καὶ τὸ σκοτίδι ποὺ ἦταν ἔξω.

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ, βαρὺ βῆμα ἔκανε τὰ γυναικῶ
νὰ χτυπήσουν· μιὰ σκέυ ἀπλώθηκε στὴν λουρίδα
τοῦ φωτὸς κανωνῶντας, καὶ ὁ Σαμουῦρας φράνθηκε
στὴν πόρτα.

— Τί κάνετε κεῖ; ρώτησε μὲ τὴ βιαρεῖα
φωνή του.

Ἡ Φανὴ τὸν κύταξε, καὶ μαζί τῆς ἦλθε τὸ
φευγάτο γέλιο στὰ μάτια, στὰ χέλια.

— Ἐνα ὄνειρό του μοῦ διηγείται! Εἴχαμε,
λέει, πεθάνει καὶ οἱ δύο, ἐγὼ καὶ αὐτός, καὶ γυρί-
σαμε σὲ κόσμους ἄλλους!... Ἐνα σωρό!... Ὅλη
ἡ νύχτα θὰ χρειάσθηκε γι' αὐτὸ τὸ ταξίδι!...

Χτύπος τοῦ κουδουνιοῦ τὴν διέκοψε. Ἐκανε
πάλι κάτι νὰ πῇ στὸν πατέρα τῆς, ἀλλ' αὐτὸς
κινήθηκε γιὰ νὰ φύγῃ, βλέποντας ἔτι ἀργού-
σανε νὰ ἀνοίξουν. Αὐτὴ στρίφηκε στὸν Λιβέα,
ποὺ στεκότανε σκυθρωπός.

— Ἀπόψε ἔχουμε νὰ κάνουμε γέλιον καὶ μὲ
τὸ ὄνειρό σου!... Καὶ δὲν εἶναι διάλουν, θεο-
λόγε μου, χριστιανικὸ ὄνειρο!...

Αὐτὸς χαμογέλασε ψυχρὰ. Εἶχε γρήγορα κά-
νει τὴ σκέψι, τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ. . .

— Γιατί πῆγαν; Γιὰ παραγκιῶξις;

Φανήκαν σὲ λίγο νὰ μπαίνουν μέσα ὁ Βου-
λόπουλος, ὁ Σούργας, ὁ Ψαρίδης, ἡ γυναίκα τοῦ
Βουλάπουλου, ὁ ἀνεψιὸς του, ἓνας φοιτητὴς
κιτρινιάρης, ὅλοι δηλαδὴ ποὺ συχναζαν στὸ
σπίτι τοῦ Σαμουῦρα, ποὺ ἀπόρησε ὁ Λιβέας, πῶς
βρεθῆκαμε μαζί.

Πάνω στην ταραχή, που έγινε στο έμβασμά των, ο Λιβέας ήλιν στον Σαμούρα:

— Έγώ παγαίνω! Δεν θα μείνω!

— Γιατί; Έκανε κείνος.

— Κάποια εργασία έχω!...

Καί έφυγε. Ή Φανή δεν τον είδε, δεν ήταν εκεί κείνη τη στιγμή.

— Φτάνει πιά!... είπε όταν βρέθηκε στον δρόμο. Καί σκύβοντας, πήρε μια πέτρα και την έριξε προς το σπίτι του Σαμούρα.

— Ίσαμ' έδω! είπε.

Άπ' τη βραδιά εκείνη, ο Λιβέας δεν ξαναπήγε στο σπίτι του Σαμούρα. Με μανία κράτησε το λόγο του. Άν δεν έπήγαινε, όμως θυμώτανε την Φανή. Έξυνε έτσι τη λύπη του και εύρισκε ήδονή, που έμοιαζε με την ήδονή, που αισθανόταν ή άλεπού του μύθου, όταν γλύφοντας τη λίμα έπινε το αίμα της.

Πολλές φορές όμως θύμωσε και γι' αυτό και για τις ελπίδες που κάποτε έβλεπε να έχη, να ζούνε μέσα στην τόση άελπισία του ού φως μαγικό, άσβεστο.

Μια μέρα έμυθε πώς ή Φανή παντρεύθηκε. Αυτό το δέχθηκε με εύχαρίστησι, γιατί θα έσβυνε τις ελπίδες που κρυφά είχε. Είχε σκεπασθή με κάποιον Μαρκά άργυραμυθό, που καθότανε στο ίδιο σπίτι. Καί αυτός τον παρέσυρε στα δικά του λημέρια, καθώς τά έλεγε. Καί τά λημέρια του ήταν ένα κρασποπουλειό βιθύ, μακριά και στενό, που λόξευε, έστριβε από βάλος, ή από τέλος και σχημάτιζε ένα γόμια. Ό Μαρκάς αυτός, ήταν πάντα με διάδεισι καί γελοῦσε, όλο γελοῦσε, οά μέσα στη χονδρή του κοιλιά τó γέλιο να είχε στήσει την κατοικία του. Δεν μπορούσε ο Λιβέας να τον φέρη άλλοιότικα στο νοῦ του, παρά με τó γέλιο στο στόμα. Όλος ήταν ένα γέλιο.

Είχε πολεμήσει στη μάχη του Ρεβενισῶ, και όταν έπινε άρκετά, θυμότανε τις μάχες που έκαναν εκεί, καί διηγότανε την άνδρεία που δείξανε, καί τότε μόνο τον άκούγανε να άναστενάζη.

— Άχ, να μᾶς στέλνανε τὰ τοπομαχικά που ζητήσαμε!...

Αυτή τη μάχη την είχε διηγηθεῖ τόσες φορές, που κατήντησε ο Λιβέας να την θυμάται με τὰ λόγια του Μαρκά όλο. Καί πίστευε ότι μόνος αυτός θά π ά θυμόταν έτσι, αλλά μια μέρα που πήγε στην ταβέρνα ζητώντας τον Μαρκά, βρήκε τον ταβερνάρη να διηγείται τη μάχη του Ρεβενισῶ σέ τρεῖς άγνωστους, όχι μόνο με τὰ ίδια λόγια, αλλά καί με τὰ ίδια κινήματα, που έκανε ο Μαρκάς.

Όταν κουρασμένος άπ' τη διήγησι ο Μαρκάς, διέταξε κρασί για να βρέξη τὰ χείλια του

καί του τó έφερναν, στηρίζοντας τον άγκώνα στο τραπέζι καί έχοντας κάτω άπ' τη μύτη του τó ποτήρι, τραγουδούσε με φωνή δέξτε τονόρον:

Νά πεθάνω να πεθάνω
Στό ποτήρι μου έπάνω!...

Ήτανε καί θρήσκος πολύ, καί γι' αυτό, άμα τελείωνε τó τραγουδάκι του κρασιῶ, άρρωθ δηλαδή τó έλεγε, τó έλεγε όσο που τó βιαόταν, άρχιζε να ψάλλη εκκλησιαστικά.

Ό ταβερνάρης διηγείτο στον Λιβέα, ότι μια βραδεία ο Ένα σπίτι που διασκεδάσαν καί είχανε φθάσει τὰ μεσιάνυχτα, ξαφνικά πάνω στο γλέντι άκούνε άπ' έξω μια φωνή να ψάλλη άντί καντάδα, νεκρώσιμα! Έξω φρενῶν όλοι, όρμούνε να τις βρέξουνε στον ψάλτη, αλλά γνωρίσανε ότι ήταν ο Μαρκάς μεθυμένος.

Ό Λιβέας έπινε καί αυτός καί ζαλιζόταν, αλλά τó κρασί τον έκανε μελαγχολικό. Καί καθώς ή Μαρκάς τραγουδούσε, αυτός έφερνε άναμνήσεις καί προσπαθοῦσε να φέρη καί τον ήχο της φωνής της Φανής, να τον άκούση όταν του έλεγε κατίζοντάς τον με τὰ ελρωνικά μάτια της:

— Θεολόγε, έφυγα σήμερα κρέας!... Μη θά πάω στην κάλασι; Πές μου τί να κάνω για να σωθώ;

Άλλοτε πάλι καθώς παίζανε χαρτιά γύρω στο μεγάλο τραπέζι, καί ήτανε με τó μέρος της, αυτή τον μάλωνε γιατί δεν έπρόσεχε καί έκανε. Τότε πεταγόταν ο Βουλόπουλος ο γέρος.

— Όποιος χάνει στα χαρτιά κερδίζει στην γυναῖκα!...

— Μπά!... έκανε ο Σαμούρας, αυτός θα παντρευθῇ την εκκλησία!... Αυτή εἶνε ή άγάπη του!... Τό είπαμε πιά!...

Όλοι γελοῦσαν καί ή Φανή του έλεγε.

— Όραίν νύφη!... Σε συγγαίρω!...

Θυμόταν πώς όλοι μέσα στο σπίτι εκείνο ήσαν εναντίον της θρησκείας του Χριστοῦ καί τον έβλεπαν αυτόν, ένα προλύτη της θεολογίας, σαν ταῖροι κόκκινο πανί. Του ζητούσαν συζήτησι για να βρῶσουν για να ποῦνε εναντίον της θρησκείας που είχανε άρνηθῇ.

— Ψυχή! Κουταμάρες! Ζωή καί σβύνει δεν διάρχει! Σκοτάδι σαν τó σκοτάδι που έχεις όταν κοιμάσαι καί δεν βλέπεις όνειρα!... του φώναζαν. Άπ' αυτά τον έβγαζε ή φωνή του Μαρκά, που ξαφνικά έπαινε τó τραγούδι του βλέποντας αυτόν σκεπτικό.

— Έξω καρδιά!... του φώναζε.

Ένα πρωῒ σηκώθηκε λίγο άργά καί βγήκε έξω να κάνη τον συνειθισμένο του γύρο. Ήτανε καλός καιρός πιά καί ο ήλιος έκαιε πολύ.

Προχωρώντας, λίγο έλαφε να σκεπασθῇ μ' έναν μεγάλωσμο μύγκα φρεσκομένο μια κατέλα, που ξεφύτρωνε από ένα δρομάκο.

— Βάδα μπρός! του φώναζε.

Τό κινώτιο τον άγαζε λίγο στον ήλιο.

Καθώς έστρεφε στον μάγκα θυμωμένος άκουσε μια φωνή.

— Κόστα!...

Είπε έναν κύριο με μαῦρα ρούχα καί αλατίγυρο μάσκα καπέλο. Καί τον γνώρισε. Ήταν ένας φίλος του παλιός πολύ. Του φάνηκε οά να πετάχτησαν έξω από τον παλιός ήμέρες, ήμέρες γλυκές, ή αδιάς οά να του παρουσιάσθηκαν καλωμένους από μέρες ξεχωμένες!

Έμεινε στην Αθήνα από κάμποσο καιρό καί έκανε τó διαγρόν.

Ό Λιβέας είχε άκούσει ότι έγραφε καί δράματα μια φορά, καί τον ρώτησε αν γράφη ακόμα.

Καί αυτός του απάντησε με ένθουσιασμό.

— Μπορώ να πάω; Πάει πιά! Αυτό μουζει με άσθένεια, που δύσκολα άρτνει εκείνον που πάσχει!...

Του είπε ότι ένα του δράμα θα παρασταθῇ μετά λίγες ήμέρες καί του ζήτησε την διεύθυνσί του για να του στείλῃ δυό εισητήρια. Τό έλεγε τó δράμα τον «Οι Μάρτυρες». Μιλήσανε έπειτα για την πατρίδα τους. Αυτός δεν είχε κανέναν εκεί πιά.

Ό Λιβέας θυμήθηκε, ότι αυτός ήτανε θετός γυιός του Σουρέλι του ταρανχά, ενός κοντού καταστροφίλλη, μεακρή, που έκανε τον παληκαρά! Μια φορά τον είχανε σπείση στο ξύλο καί ο Λιβέας οά να τον είχε πάλι, οχημένον κάτω στη γῇ καί να κλωτσά!...

Χωρισθήκαν. Πάλι κούρθηκε ή ξεθωριασμένη ζωγραφιά των παλιών ήμερών.

Προχώρησε. Φυσούσε άνεμος. Σκόνη έφώνετο πέρα καί στρυφογύριζε προχωρώντας γρήγορα προς τούς στύλους του Όλυμπίου Διός. Κάταξε τον οὐρανό. Ένα, δυό άσπρα σύννεφα μικρά γυρίσανε. Θυμήθηκε τον φίλο του πάλι, καθώς κατέβαζε στη γῇ τὰ μάτια καί είχε πάλι τη μορφή του, τὰ γελαστά μάτια του. Ένα έπεισόδι του ήρθε στο νοῦ καί με εύχαρίστησι καί πόνο μαζί τó ζωντάνευσε με τη μνήμη του.

Θυμήθηκε έπειτα τον φίλο του μικρό παιδί να τρέχει δρομάκι για να κάνη τον αἰτό του να πετάξῃ, καί αυτός άντί να πετᾷ τον άκολουθοῦσε χτυπώντας τον στίς φτέρνες!...

Ό Λιβέας άφησε τις άναμνήσεις, έτρόμαξε, τὰ έχασε. Λίγα βήματα άπ' αυτόν καί άπ' έξω από ένα κατάρτημα, που στην πόρτα ένας κήρυκας με άσπεία φωνή φώναζε τη διάλυσί του

καταστήματος, είδε μια γυναῖκα νεαρή μαῦρα ρούχα, τού λούσαν, να στέκται καί να τον κατῇ. Ή Φανή!...

Έβγαλε τó καπέλο του καί χαρέθηκε πολύ αδέξια.

— Σάν τὰ χόνια!... του είπε αδιά καί ή φωνή της οά ληραμνημένη μουσαζή γλυσσεύ, χτύπησε στα αυτιά του.

Ήτανε από όριάς, από όριάς τώρα, μεγαλοπρεπής καί είχε ούτ χέλια της ένα χαμόγελο μικρό που μόλις φανότανε. Φορούσε ένα καπέλο μαῦρο με άσπρο μωρό φτερό.

— Είναι λουπόν μᾶς ληραμνησες; αἰτι του είπε.

— Άν ληραμνησαι!... Απάντησε οάν έτοιμος να σβόση. Άλλο δεν βρήκε να πῇ. Προσκαθόσε να συνέλθῃ.

— Άσια, άσια! Μᾶς ληραμνησες καί μάλιστα μᾶς παραληραμνησες! Τώρα τó γιατί, οά τó έφρες καλά!

Στεκόταν έμπρός του γεμάτη έμορφιά, ροδινή, καί οά να έλαφε, τον έκανε να μένη θαμνωμένος. Καί έτσι του φάνηκε να έχη γείνη ψηλότερη άπ' αἰδιόν.

— Όχι κούα, δεν εἶνε αυτό, έκανε να πῇ έργασίες.

— Άσια σου εἶπα. Άφησε τις καλογενιές φρενιές. Έ, θεολόγε, θεολόγε! Να λές την αλήθεια, να τολμᾷς να την λές. Μάλιστα!... Άλλ' εἰμένα οά φοβίξει, καθώς σου έλεγε ο πατέρας, τó σκοτάδι καί τó προσκενέ, γιατί φοβόσαι μή μέσα κρύβεται ο μαρμαρωτός.

Αυτός χαμογέλασε καί έγινε τó κεφάλι στα πλάγια.

— Καλά, έχεις δίκαιο.

— Έχω καί έχω δίκαιο.

Καί γύρισε καί κατᾷξε δεξιά καί άριστερά. Καί αυτός έκανε τó ίδιο.

Είπε τον κύριο να τούς κατῇ καί καί να λῇ σ' έναν νέο, που ήταν κοντά του με γυριό λαιμό, αδύνατον, ξανθό.

— Πώς κατῶν! της είπε.

— Ναί! Για δές! Τους χόχιδες!

Μα τί κόπος εἶνε αἰτός;

Αυτός την κατᾷξε καλύτερα. Ή μύτη της, που ήτανε χονδρή λίγο καί την χαλόφες, τώρα με τó πύχος δεν φανότανε εἶσαι πιά. Τὰ μάγουλά της είχανε στρογγυλέψει καί είχε χουῦδι έλαφρό έπάνω.

— Καί έχω άρκετά να σου πωῶλω, άλλ' ἄλλη ὦρα. Τώρα θά πάω ἔδω που εἶνε αυτός ο χάχας! Κάτι θά πάρω. Πιστεύω ότι θά έλθης στο σπίτι τώρα. Τί λές;

Καί καθώς κατήντησε για να φύγῃ, τó πρό-

σοι από της Παναγής από γέλιο και ή παλιρά ερω-
νεία φάνηκε στο βλέμμα της.

— Έτσι, έτσι, το είπες, θέλω να μου διηγη-
θής και να τελευτήσει πέντο το όνειρο.

Έφυγε και ο Λιβέας, και αντί να ξεκολλου-
θήρη τον περίπαιό του, πήγε να βρή τον Μαρκά.
Στο κατώστημά του δεν ήταν, και τον ζήτησε
στο δωμάτιό του. Τον βρήκε πάνω στην τσιρί-
τσα του ψηλού σπιτιού να κοιτάζει την πόλη,
τους ανθρώπους, που μικροί-μικροί κοντά στα
μεγάλα κτίρια, στα έργα τους, έτρεχαν, σε
μαύρα σημείδια ξανοάνοι.

— Σά μαρμήγκια φάνονται, του είπε άμα
τον είδε.

Ο Λιβέας του τ'α διηγήθηκε όλα. Ο Μα-
ρκάς ήξερε τον πόνο του και ήκουσε με προσοχή
αυτή την συνάντησι, τί συνέβηκε. Και όταν
άκουσε την απόφασί, που ο Λιβέας είχε κάνει
να μ'α πάει στο σπίτι της Φανής, ένθουσιασθήκε
και φώναξε δυνατά:

— Έτσι, έτσι!... Πάρ, γυνή και θάλασσα!
Τ'α τρία κακά! Μακρονά, μακρονά!

Και οι ημέρες περνούσαν. Ο Λιβέας ξανο-
λουθούσε να πηγαίη στα μέρη που σύχναζε ο
Μαρκάς χωρίς να αισθάνεται άρεσι να ξεγεσθή,
να μελετήση. Τον έφερε άνωμα ή χειρά, ή ένθυ-
μία, που αυτός δεν είχε. Η επιθυμία που είχε
άλλοτε να εργάζεται, όλόκληρη ή ζωή ή καλή,
ή γεμάτη σκέψη, δεν βούρχαν πιά, σ'α να είχαν
χαθεί και αυτά με το χαμό της Φανής. Κάποτε
του έρχότανε ή σκέψη να εργασθί, να πετάξη
αυτή τη ζωή, άλλ' ή θέλησή του σ'α να είχε
άφροσύνη! του άρνείτο τη βοήθειά της! Είχε
άφρηθί έτσι να τρέξη στα μέρη ή στα λιμέρια
του Μαρκά, ένθ' δεν τον ενχαριστούσαν, δεν
ήτανε γι' αυτόν καλά ήτανε μακρονά απ' ότι
αυτός ήθελε, σ'α να βρισκότανε σε όνειρο, που
ή σκέψη του ή καλή, εκείνο το καλό που έπι-
θυμεί, να ήτανε κοιμισμένο και μόνο κάτι μικρές
επιθυμίες, όχι άγνωστες, αλλά που μ'αλς άλλοι
έπρόσεχε, να τον κυβερνούσε!

Ένα απόγευμα μετά μακρονό περίπατο πή-
γανε στο δωμάτιό του να ησυχάζη λίγο.

Ήτανε το τέλος του καλοκαιριού, άλλ' ο
καιρός ήτανε από μέρες πολύ άρσερός από
βροχές, που είχε κάνει.

Αυτήν την ημέρα είχε γενματίσει μόνος γιατί
ο Μαρκάς ήτανε άρρωστος. Τ'όν είχε δ'α το
πρωί. Φορούσε ένα μανδύλι στο λαιμό μαβί,
και του είχε, ότι είχε κρυώσει, με μια φωνή
βραχνυμαμένη, που τ'α έλεγε α'ατή, χωρίς να κάνει

τόν κόπο α'ατός να τ'α π'η. Είχε δ'α δυό γυναι-
κες στον βίο του και ήτανε σημείο, τ'α ήξερε,
ότι θ'α άρρωσάτανε!... Τώρα θ'α έκανε ένα
γιατρικό και θ'α πλάγιαζε, θ'α τ'α έριχνε στον
βίο. Στο διάλο το παλιόμαυλο.

Στο δρόμο, ο Λιβέας είδε προγράμματα και
διάβασε: «Μάρτυρες» δρώμα... Ήτανε το
δρώμα του φίλου του συγγραφέως. Τ'α είχε
στείλ'η και τ'α δυό εισιτήρια, δεν τον είχε ξεχάση.
Τ'α βράδυ θ'α πήγαινε και έπρεπε να πάη...
Ο καιρός ήτανε πολύ καλός...

Καθώς πλησίαζε στο σπίτι του, έβ'α απ' την
πόρτα του και στη σκιά ενός κυρινόφυλλου
δένδρου, είδε τον νέο Βουλόπουλο με σταχτιά
ροούζι και παναμά καπέλο να στέκεται. Τ'όν
ζητούσε, και γι' αυτόν είχε π'αί. Και με λίγα
λόγια του είπε τί έτρεχε. Η Φανή είχε άρρω-
στήσει και δεν ήτανε διάλου καλά!... Και τ'όν
ζητούσε να πάη εκεί. Είχε λίγες ημέρες που
έπεσε, άλλ' ήτανε πολύ κακά και θ'α ήτανε διάμα
αν γλύτωνε!...

Ο Λιβέας κυρίνησε, ζαλίσθηκε, αλλά μαζί
με την συγκίνησι, που αισθάνθηκε, κάτι άλλο
φάνηκε να θ'α ή να χαρή για την καταστροφή,
που θ'α έρχόταν!... Ο Λιβέας τ'α είδε και
μ' ένα μικρό σμήρωμα τ'όν φρονιμόν τ'α έκανε
να χαθή και άρχισε να ρωτά, να ρωτά!...

Ο άνδρας της δεν ήταν εκεί από καιρό,
ταξίδευε! αυτός ήτανε άνθρωπος του καφεσαν-
τόν και του γλεντιού!... Ο γέρο Σαμουράς
μ' όλη του την ένθυμιά είχε πέσει έξω πολύ.
Με τον νέο Βουλόπουλο χωρίσανε στο σταθμό
του τράμ.

Στο δρόμο ο νέος Βουλόπουλος του διηγή-
θηκε τί συνέβηκε όταν έπαψε να πηγαίη στο
σπίτι του Σαμουρά. Ρωτούσαν γι' αυτόν, π'α
πράντων ή θεία της Φανής. Η Φανή τ'όν είχε
ρωτήσει αν τ'όν είδε στο δρόμο. Φοβηθήκανε
μή άρρώσθηκε. Άλλ' ο Σούργας είπε μ' ένα
χαμόγελο πονηρό, ότι θ'α ήτανε άρρωστος απ'
άλλη άρρώστεια, γιατί τ'όν είχε δ'α στο δρόμο
να συνοδεύη μια νέα!...

Ο Λιβέας προσπάθησε να θυμηθί και θυ-
μήθηκε ότι ήτανε αλήθεια που συνόδευε μια
μέρα μια γυναίκα γνωστή του, όχι άμας νέα.
Όταν τ'α άκουσαν, ξακολούθησε ο Βουλόπου-
λος, όλοι άρχισαν να τ'όν λένε Ήσους, έπο-
κριτή, σιγαλό ποτάμι και ο Σούργας τ'α ξερο-
κέφαλο, έφρονάζε.

— Πέστε τον χριστιανό και άστε τον.

Στο τέλος έκαναν μια έκστρατεία έναντίον
του χριστιανισμού, τ'όν παπαδάων και της
καταστροφής που έφεραν, που ήτανε τρομάρα.

Ο Λιβέας στο σπίτι του Σαμουρά βρήκε
ήσυχία μεγάλη. Στο διάδρομο είχαν άναψει τη
λίμπτα αν και ακόμα έξω φούτιζε.

Η Φανή είχε ήσυχάσει, τ'όν είχε πάρει ο
βίος.

Ο θείος Άβραμής σκεπτικώς καθόταν στον
καυαπέ του διαδρόμου και με τ'α δάχτυλα κά-
ποτε, χτυπούσε τύμπανο στις ψάθες. Γύρισε και
κόταξε τ'όν Λιβέα και κοίνησε τ'α κεφάλι του
χωρίς να π'η λέξι. Ο Σαμουράς με μ'αία κόκ-
κινα, ή άνεσιμά του μια άδύνατη με γαλινα
ξασπρισμένα μ'αία, πηγαινοερχότανε πατώντας
στα νύχια. Τ'όν είδε να φορ'η μια ποδιά σκατά-
ζου και θυμήθηκε ότι τ'όν φορούσε μια φορά
ή Φανή.

Ο Λιβέας εκάθησε π'α πέρα λίγο απ' τ'όν
θείο της Φανής.

Η θεία του σπυτιού, τ'όν πραγμάτων του
έφερε δυνατά τ'όν ένθύμησι τ'όν δρώσιον
ημερών...

Απ' τίς ένθυμίες αυτές τ'όν έβγαλε ο έργο-
μός του γιατρού. Ήτανε γνωστός του.

Η άνεσιμά του Σαμουρά π'ηγε να δ'η αν
ένανησε ή Φανή. Και σε λίγο ήλθε και τ'ους
είπε ότι μ'αλς είχε ξυπνήσει.

Ο Σαμουράς, καθώς ο γιατρός π'ηγε μέσα,
πλησίασε τ'όν Λιβέα και τ'όν παρακάλεσε να
ρωτήσει ιδιαιτέρως τ'όν γιατρό, π'ως ήτανε ή
κόρη του.

Και ο Λιβέας άμα ο γιατρός βγήκε απ' τ'ο
δωμάτιο της Φανής, σηκώθηκε και τ'όν ρώτησε.

— Πολύ κακά, πολύ κακά. Εκείνος αν βο-
θήση! Μή τ'ους τ'ο π'ητε άμας! Έδω ένε όλοι
ζουρλοί! Θ'α άρχισουνε τ'α κλάματα και τ'ους
θρήνους και θ'α τ'όν κ'αίνουνε να π'η π'ριν τ'ης
ώρας της! Και α'ατή φοβάται. Πολύ κακά, έκανε
ο γιατρός άνοίγοντας πολύ τ'α μ'ατία του...

Ο γιατρός έφυγε και ο Σαμουράς πλησίασε
ρήγορος για να μ'αίη τί του είχε ο γιατρός.

Ο Λιβέας θυμωμένος, άπελπισμένος, θέλησε
τότε να έκδησηθί, για τ'α τόσα που τ'όν έκαναν
άλλοτε, όταν π'ηγαινε στο σπίτι του και να χι-
νήση τίς άρχές του, και τ'α είπε:

— Ο γιατρός μου είπε, ότι περισσώτερο έχει
από φόβο να π'η, παρ'α απ' τ'ήν ασθένεια.
Άκούτε. Ένας χριστιανός καλός, ποτέ, ποτέ δεν
φοβάται. Ζωή τώρα, ζωή έπειτα. Σεις τί πι-
στεύετε; Έπίστα! Να τ'ο κέρδος σας! Έπίστα!
Και τραβήχθηκε. Είχε π'α σχηματίσει απ' τ'α
λόγια του γιατρού και από μια προαίσθησι,
πεπνίσθη, ότι α'ατή δεν θ'α ζούσε!... Χωρίς
να φ'ανεται ότι λυπάται, περίμενε σκωθωπός,
άγριος να τ'α δ'η.

Κοντά του ήτανε ένα μικρό τραπέζιου σκε-

πασμένο με μονομαί, που π'αίνο του είχε ζω-
γραφισμένους τρεις μουσικούς έπιανιστάτες Άμε-
ρικανούς να παίζουνον έμπρός σε μ'αή απ' όλο
τ'ο στρώμα, και διακρινότανε μόνο οι λόγ-
χες του. Τ'ο είδε και θυμήθηκε, ότι ένας τέτοιος
μουσικός, όσος α'ατός, μεγάλος, σέταζε τ'ο τρα-
πέζι τ'ο μεγάλο, που παίζανε χαριτά. Άπ' τ'ο
παράθυρο, σε λίγο, είδε τ'ους γ'όμους του ήλε-
κρουσού να άνάβουνε και να φ'ανώνται σ'α με-
γάλοι, μεγάλοι κ'αίνοι, και κοντά σ' α'ατούς, π'α
κάτι, άλλα φ'ατα κ'αίρινα πολλά, σ'α στερ'αίνι
από κ'αίρινα λουλουδία.

— Σ'α στερ'αίνι κ'αδέας!...

Αυτό του ήλθε από νού και τ'όν άνάγκασε να
σηκώση τ'ο κεφάλι με θυμό, για να τ'ο διώξη.

Η άπηρέτρια ήλθε.

— Έλάτε!... τ'α είπε.

Μ'αίησε μέσα τ'όν θάλαμο, που βρισκότανε ή
Φανή. Ήτανε στο κρεβάτι με τ'α μ'ατία στη-
λωμένα στην πόρτα. Τ'ο χέρι της τ'ο ένα, έξω
απ' τ'ο βυσινί π'αίλωμα, παχυνό και άπλοο,
φ'ανέρονε ζωή και έρωτα.

Τ'ο παράθυρο ήτανε άνοιχτό και τ'α ήλθε
μυρουδιά λουλουδιών.

— Βλέπετε; τ'α είπε, άμα τ'όν είδε.

Αυτός είδε σ'α μ'ατία της μια θιμπίδα, ένα
αόριστο τ'ο φ'όβου. Ήτανε με ξανωμένα μ'α-
γούλα. Δεν είχε άδυνατίσει άμως παρ'α λίγο.

Τ'α έσχισε τ'ήν καρδιά, που τ'όν είδε έτσι
φοβισμένη. Αν τ'ήν έβλεπε γενναία να διομένη
τ'όν θ'ανυτον, να τ'όν περιμένη άδιάρρητο σχεδόν,
θ'α τ'ήν χαϊρέτιζε για τ'ο π'αίσιμά της στην αλή-
θεια!...

Χαμογέλασε δείχνοντας πρόσωπο εδ'ιμιο.

— Τί να δ'ω; τ'ης είπε. Π'α είσε άρρωστη
λίγο; Μ'α είσε κανένα σπονδαίο να άρρωστήση
κανείς; Και μ'αλιστα μ' α'ατές τίς άλλαγές τ'α
καρού! Όλος ο κόσμος είσε κάτω, στο στρώμα!
Χιλιάδες!... Καλοκαίρι ακόμα και βροχές και
ψύχρες!... Χωρίς άλλο και μπορώ να τ'ο άρω-
σθώ, ότι τ'ο καλοκαίρι θ'α γ'είνη χειμώνας και
αυτός καλοκαίρι!...

Πρόσεξε τ'όν τρόπο που τ'α έλεγε και τ'όν
είδε να γίνεται σοβαρός. Τ'α έστρεψε από άστείο
ακόμα.

Είσε κάποια άκτίνα σ'α μ'ατία της. Ήτανε
ή έλαίδα, που έφ'ερνε ή ένθυμία. Άλλ' άνέπνεε
δύσκολα, πολύ δύσκολα!... Και ο Λιβέας, κα-
θώς είχε παρασυρθεί απ' τ'ήν ψεύτικη ένθυμία
και πίστευε ότι ήταν άδύνατο να χαθή ή Φανή,
μ'αλς είδε τ'ήν δύσκολη άνασσή της, τ'ήν κοι-
μένη, άπελπίσθηκε α'αί.

— Κ'αθήσε! τ'α είπε α'ατή.

Εκάθησε κοντά της.

Τὸ ἤλθε πρὸ νοῦ ὁ Μαρλὸς καὶ ἄρχισε μὲ ἀσπρὸ ἄσπρὸ νὰ λέγῃ γι' αὐτόν.

Αὐτὴ ἀκούγει. Τὸ φανόταν ὅμως κάποτε ὅτι ἀκατάταν ἢ ἀρραπαδιόταν νὰ ἀκούσῃ κάποια μυστικὴ φωνή.

Αὐτὸς σὲ μιὰ τέτοια στιγμὴ πῆρε τὸ χέρι τῆς καὶ τὸ ἔσφιξε, ἔτσι σὺν ἀνθρώπου σὲ δικό του ἀνθρώπου, ποὺ φοβᾶται μὴ χαθῇ.

Αὐτὴ τὸν εἶδε τότε καὶ τὸν εἶδε ἀλλοιότατα μὲ ἓνα βλέμμα ποὺ τὸν ἐτρόμαξε, τὸν ἐξάλισε, γιατί εἶχε ἀντιγράψει σ' αὐτὸ τὸ μυστικὸ ποὺ κοιβότανε στὴν καρδιά της!

Μὴ ξέχοντας τί κάνει, χωρίς νὰ μπορέσῃ νὰ κρατηθῇ ἔφερε στὰ χεῖλιά του τὸ χέρι τῆς.

Αὐτῆς τὰ μᾶτια μελαγχόλησαν ὅμως.

— Ἀργά!... εἶπε σιγὰ.

— Ἀργά; τί ἀργά; Τί θὰ πῇ ἀργά!... ρώτησε αὐτὸς κἀνόντας ὅτι δὲν ἐνόησε.

— Τώρα εἶνε δικά μου!... εἶπε μὲ τὸ νοῦ τὸν ἀπολογούμενος σὲ αὐτὴ ποὺ τὸν πείραζε, γι' αὐτὰ ποὺ ἔκανε.

— Γιατί δὲν ἦρθες, γιατί ἄργησες νὰ ἔλθης; τὸν ρώτησε αὐτὴ.

Ἄρχισε νὰ τῆς λέγῃ γιατί δὲν ἔπῃγε χωρίς νὰ λέγῃ σιωπᾶ τὴν ἀλήθεια, ἀποφεύγοντας νὰ αἰ ἀνέγκαιρα, ποὺ θὰ τὴν στενοχωροῦσαν...

Καθὼς μιλοῦσε ἔφερε τὰ δάχτυλά της στὸ στήμα καὶ ἀκουμποῦσε τὰ χεῖλιά του. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ποὺ εἶδε στὰ μᾶτια τῆς τὴν εὐδαιμονία, τοῦ φάνηκε πὼς θὰ ζήσῃ!...

— Ἄς ζήσῃ καὶ ἄς συντριφθοῦνε οἱ ἀρχές μου!... εἶπε ἀσπρὸντας πάλι σὲ αὐτὴ ποὺ ζητοῦσε τὸ λόγο μέσα του.

Μέσα στὸ δωμάτιο ἡ ὁμιλία ἀκουγότανε σιγαλὴ, σιγαλὴ σὲ μικρὸ παρὰδοξο κελιάδισμα. Καὶ τὸ δωμάτιο κεῖνο δὲν ἦταν ἀνθρώπου ποὺ πάσχει, ποὺ κινδυνεύει νὰ χαθῇ, ἀλλ' ἀνθρώπου, ποὺ μπαίνει στὴ ζωὴ, στὸν ἔρωτα.

Ὁ Λιβέας τὸ λησιμόνησε σιγὰ σιγὰ, καὶ χάθηκε μέσα στὴν ἀγίατη του. Γρήγορα συνήλθε ὅμως, καὶ καθὼς ἔκρινε τὸν κρότο τοῦ ρολογιοῦ τοῦ φάνηκε αὐτὴ σὰ σταθερὸ βῆμα ἐκείνου ποὺ φοβότανε!

Ἡ μάννα τῆς μωῆκε μέσα καὶ τὴν ρώτησε ἂν θέλῃ τίποτα.

— Ὄχι!... τῆς εἶπε αὐτὴ, καλὰ εἶμαι!...

Ἡ μάννα τῆς βγήκε ἔξω καὶ πάλι ἐπρόβαλε. Φάνηκε ἔπειτα ὁ Σαρκοῦρας νὰ κινῆται καὶ νὰ κοιτᾷ μέσα. Τραβήχθηκε.

Ὁ Λιβέας τῆς διαγότανε τί λύπη τραβήξε ὅταν ἔφυγε ἀπ' τὸ σπίτι τῆς καὶ δὲν ξαναπάτησε!...

Σαρκοῦρά ἡ Φανὴ μὲ ἀλλαγμένη φωνὴ τοῦ λέει.

— Γιὰ πές μου τὸ ὄνειρο κεῖνο!... ἔπειτα! Δὲν τὸ θυμάσαι;

— Ποιό; τὴν ρώτησε αὐτὸς τρομαγμένος.

— Τὸ ὄνειρο κεῖνο, ποὺ μοῦλεγες τότε!...

Τὴ βραδεία ποὺ ἔφυγες;... Ποὺ εἶμεθα μαζί!...

— Μὰ τί τὸ θέλεις τώρα;...

Αὐτὴ ἐπέμεινε. Αὐτὸς κύταξε πάλι ἔξω ὅπως τὴν πρώτη φορὰ, καὶ καθὼς εἶδε ἓνα ἄσπρο μεγάλο, λαμπρὸ νὰ κοινᾷ γρήγορα τὶς ἀκτῖνες του, προσπαθῶσε νὰ θυμῇ καὶ ἄρχισε μὲ τὰ ἴδια σχεδὸν λόγια:

— Εἶχα δὴ κόσμο πολὺ νὰ πηγαίνῃ καὶ νὰ φεύγῃ ἀπὸ ἓνα μέρος γεμάτο δένδρα. Θὰ εἶχανε πανηγύρι ἢ καὶ ἄλλο ὅμοιο. Εἴμαστε μαζί χωρίς νὰ ξέρουμε πὼς βρεθήκαμε καὶ σὲ ποῖο μέρος εἴμαστε, καὶ προσχωροῦσαμε μέσα στὸν κόσμο!... Κανένας ὅμως δὲν μᾶς ἐπρόσφερε! Καὶ γὰρ ἀσθανόμηναι χωρὶς μεγάλῃ γι' αὐτό. Δὲν μᾶς ἔβλεπαν! Τὸ σῶμα μας ἦταν ὅμοιο μὲ τὸν ἀέρα καὶ δὲν φανότανε στὰ μᾶτια τοῦ κόσμου. Εἴμεθα... πεδαμένοι καὶ θυμοῦμα ποὺ ὅλο ἔλεγα:

— Τί ὁρατὸς εἶνε ὁ θάνατος!... Εἶνε ἡ πόρτα ποὺ πηγαίνει κανεὶς πρὸς τὴν ζωὴ!...

Ἐπειτα βρεθήκαμε, ἀπ' τὸ χέρι πιασμένοι, σ' ἓνα μέρος πλημμυρισμένο ἀπὸ λαμπρὸ φῶς. Περναῖσαμε τὶς ἐκτάσεις τοῦ ἀπείρου, ποὺ μυριάδες κόσμοι γυρίζοντε, γυρίζοντε καὶ ζητοῦσαμε νὰ φθάσουμε, λέει, μακριά, ὅπου ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος! Λαμπρὸς σφαῖρες γυρίζανε τυλιγμένες στὸ δικό της ἢ κάθε μιὰ χροῖμα! Ἐμεῖς προσχωροῦσαμε, προσχωροῦσαμε. Ἐξάφνα ἓνα μαῦρο πρᾶγμα παρουσιάσθηκε νὰ φράξῃ τὸ ἄπειρο! Ἦτανε λέει τὸ χάος, ἔτσι τὸ ἦξερα στὸν ὕπνο μου! Αὐτὸ μᾶς τραβήξε μέσα σὰ μαγνήτης. Καὶ ἦτανε τὸ σκοτάδι μέσα καὶ τόσο πικρὸ, ποὺ σκέφθηκαν μὴ ἐκεῖ διαλύονται οἱ ψυχὲς οἱ ἀμαρτωλὲς καὶ γίνονται ἓνα μὲ τὸ χάος!...

Ὁ Λιβέας πρόσθετε τώρα στὸ ἀστέρι, ποὺ ψηλὰ κινᾶσε γρήγορα τὶς ἀκτῖνες του. Εἶδε τὶς ἀκτῖνες του νὰ ἀλλάζουνε πάλι χροῖμα, νὰ γίνονται κόκκινες σὰ νὰ ματώθηκαν!...

Ἐνας πτεναγμὸς ἔγεινε κάτω καὶ κοντὰ του.

Ἡ Φανὴ βρισκότανε κίτρινη ἀκίνητη μὲ στηλωμένα τὰ μᾶτια, νεκρή, σ' αὐτόν!...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΥΠΟ ΒΑΝ ΙΝΤΥΚ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

1

Καὶ νὰ μπορούσες, ἄνθρωπε, νὰ μένης
πάντα παιδί ἀπρόλογιστο, καὶ νᾶσαι
πάντα τὸ πῶ σοφὸ τῆς φύσης πλάσμα — —
— Πῶς ὁμορφὸ τὸ παιδικὸ τὸ μᾶτι,
ποῦ ἐμπερὸς σ' ὄλα σιπίζει. —

Ὅλο καὶ ξεδιαλύνουμε τὰ τόσα
μυστήρια τοῦ κόσμου — — κ' ἔτσι πάντα
μυαίνοντας σὲ βαθύτερο σκοτάδι
τὸ πῶ ἄσποφο γινόμεστε παιγνίδι
τῆς ξεδιωχτήρας φύσης.

2

Τὸ γέλιο τὸ χαρούμενο τὸ νοιώθω
βαθύτερο ἀπὸ τὸν ἀγὼ τοῦ πόνου.
Ὅσ᾽ ἀπὸ κρασί μου συνεπαίρνει
τὸ γέλιο τὰ συλλοικὰ μου πάντα — —
— Γέλιο, χαρὰς σιμάδι —

Δάκρυα μᾶς φέρνει τὸ πολὺ τὸ γέλιο
δάκρυα μᾶς φέρνει κ' ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη — —
— Τίποτι δὲν ὑπάρχει, ποῦ νὰ δείχνῃ
καλύτερα ποῖα τραγικὴ εἰρωνεία
μᾶς κυβερνάει τῇ ζήσῃ — —

3

Μέσα στὴ γλαυὴ τοῦ κόσμου μπαίνο — —
Κακὸ τὸ παρωστράτισμά μου... Κι' ὁμοῖος
ἦταν ἀνάγκη ἔτσι νὰ γίνῃ τώρα,
γιατὶ δὲν ἔφτασε ἡ στιγμή, ποῦ δῖαι
θὰ τὸ κατηγοροῦσα — —

Καλὸ εἶναι νὰ μπορῇ κανένας πάντα
ἀπὸ τὸν κόσμο ξέμακρὰ νὰ στέκῃ
καὶ νᾶχῃ τῇ λιχτιάρα νὰ τὸν μάθῃ,
ὥς ποῦ νάρθῃ ἡ στιγμή νὰ εἰπῇ: — Τί ἀξίζει
μὴ τέτοια γνωριμία;

4

Δοξολογοῦμε τὴ ζωὴ κι' ὁ τρόμος
τοῦ θάνατου γεμίζει τὴν ψυχὴ μας — —
— Ἀνίδεο! ποῦ ἀκόμη δὲ μπορούμε
νὰ νοιώσουμε ὅτι ὁ θάνατος ἄξια
μὲ τὴ ζωὴν ἔχ' ἴδια.

Πεδιαινώντας τὸ χρέος μας στὴ φύσιν
πληρώνουμε ὅπως κι' ὅταν ἀγαποῦμε.
Εἶν' ἡ ζωὴ μας θάνατος κι' ἀγάπη — —
— Ἔτσι στοχάζεται ὁ σοφὸς καὶ ἔρει
σὺν ἥρωας νὰ πεθάνῃ — —

ΠΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ ΤΡΙΣ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑΣ ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ θέμα τοῦτο ἐπραγματεύθη διὰ διαλέξεώς
του εἰς τὸν Παρνασσὸν τὴν 16 Ἰανουαρίου
ὁ κ. Γεώργιος Σωτηριάδης. Ἐπρόκειτο περὶ
τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ κρητικοῦ πολιτι-
σμοῦ πρὸς τὸν τῆς βορείου Ἑλλάδος κατὰ
τοὺς πρώτους χρόνους τῆς διὰ τῶν ἀρχαιολο-
γικῶν ἐρευνῶν ἐπιγνωστικῆς γενομένης προϊστο-
ρίας τῶν περὶ τὸ Αἰγαῖον χωρῶν. Αἱ σχέσεις
αὗται βεβαιοῦνται ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς
ἀρχαιολογικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Σωτηριάδου εἰς
τὴν περὶ τὴν Χαιρώνειαν βουιωτικὴν χώραν καὶ
εἰς τὴν γειτονικὴν Φωκίδα, ἐν γένει εἰς τὴν
κοιλίαν τοῦ Κηφισοῦ καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν
ὅρον. Τὰς σπουδαιότητας δὲ ἐνδείξεις περὶ αὐτῶν
παρέσχον αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος λιμηρικαὶ
αὐτοῦ ἀνικαλύψεις εἰς τὸν μέγιστον ἐκ τῶν
μέχρι τοῦδε ἐρευνηθέντων προϊστορικῶν συνοι-
κισμῶν πικρὰ τὰς ὁχθὰς τοῦ Κηφισοῦ, ἐγγὺς

τοῦ χωρίου Καλύβια τῆς Ἀγίας Μαρίνης εἰς
τὴν φωκικὴν πεδιάδα.

Αἱ προϊστορικαὶ ἔρευναι εἰς τὴν βορείαν
Ἑλλάδα ἤρχισαν ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον, εἰς
τὴν Χαιρώνειαν δὲ ἰδίως καὶ τὴν Φωκίδα ἀνε-
δότως ἐργάζεται ὁ κ. Σωτηριάδης ἀπὸ τοῦ
1902. Πολλὰς δὲ καὶ ἐπραγματεύθη περὶ
αὐτῶν, ἰδίως εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐφημερίδα
τὰ Πρακτικά τῆς Ἑταιρείας καὶ εἰς τὰς Ἀνα-
κοινώσεις τοῦ ἐνταῦθα ἀρχαιολογικοῦ ἴνστι-
τούτου.

Ἀλλὰ τὰ πρώτα ἀσφυλῇ διδόμενα πρὸς
χρονολόγησιν τῶν κατ' ἐποχὰς μακρὰς σχημα-
τισθέντων στρωμάτων τῶν προϊστορικῶν συνοι-
κισμῶν καὶ τῶν πολιτικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν
λαῶν τῆς βορείας Ἑλλάδος — ἀπὸ τοῦ Ὀλύμ-
που μέχρι τοῦ Ὀρχομενοῦ ἡ χώρα ἀποτελεῖ ἐν
ὅλῳν ἀδιάσπαστον — καὶ τοῦ μεγάλου λαοῦ τῆς

ΠΑΝ ΥΠΟ ΦΡΑΝΤΣ ΣΤΟΥΚ

Κρήτης πολὺ πρὸ τῆς λεγομένης μυκηναϊκῆς,
ἐποχῆς, παρέσχον αἱ τελευταῖαι ἔρευναι καὶ
παρατηρήσεις του.

Τοιοιούτρόπως ἐν τῇ διαλέξει του ἠδυνήθη
περὶ τὸ ἐπαγωγότατον τοῦτο θέμα τῆς θαναμα-
σίας ἀναπτύξεως τοῦ κρητικοῦ πολιτισμοῦ ἥδη

ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς πεντέτης ἢ τῆς ἀρχῆς τῆς
τρίτης πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος νὰ ἀλῆξῃ ὅλην
τὴν ἐν Χαιρώνειᾳ καὶ τῇ Φωκίδι παρατηρηθεῖ-
σαν ἀντιπαρῆξιν.

Μὲ ἀληθὺς φωτεινὸν εἰκόνα διέηλθε ὅλα
τὰ στάδια τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως βορείας
Ἑλλάδος καὶ Κρήτης ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ
κρητικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν μυκηναϊκὸν αἰῶνα
τῆς Ἑλλάδος, ὅστις περίπου σιμμεῖται εἰς τὰ
μέσα καὶ τὸ δεύτερον ἡμῶν τῆς δευτέρας πρὸ
Χριστοῦ χιλιετηρίδος περίπου μὲ στρογγύλους
ἀριθμοὺς μεταξὺ τοῦ 1600 καὶ 1100 πρὸ
Χριστοῦ.

Κυρίως πρὸς τὸ κρητικὸν τῆς Κνωσοῦ νεολι-
θικὸν στρώμα, τὸ ὅσοιον εἶνε ἀπογενέστερον
τοῦ 3000 περίπου πρὸ Χριστοῦ καὶ φθάνει
ἴσως εἰς τὸ 4000 ἢ 5000 (ὁ Ἔβανς τὸ θέλει
φθάνον εἰς τὸ 10,000 πρὸ Χριστοῦ!),
πρὸς τοῦτο τὸ νεολιθικὸν στρώμα ἀντίστοιχον
δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦλάχιστον δὲν
εὐρέθη μέτροι τοῦδε.

Ἀκριβὲς ἡ ἐργασία τοῦ κ. Σωτηριάδου εἰς
τὴν Φωκίδα ἔφερε τὴν ἀπόδειξιν ὅτι οἱ ἀρχαιο-
τατοι οἰκίσαντες τὴν βορείαν Ἑλλάδα ἄνθρω-
ποι οἵτινες κατέλιπον μαρτύρια τῆς διαφύσεως
τῶν, λείψανα τῶν κατοικαῶν, σκευῶν, ὀπλῶν
τῶν, φαίνονται ὅτι ἐνεφανίσθησαν εἰς αὐτὴν
περὶ τὸ 3000 πρὸ Χριστοῦ. Οἱ ἀριθμοὶ δίδον-
ται πάντοτε στρογγύλως, καὶ δύνανται νὰ λιμ-
βάνωνται μὲ ἐκτὸς ἐπέκτασιν πρὸς τὰ ἄνω ἢ
ἐνῶστε πρὸς τὰ κατωτέρω. Τὴν βίαν ὅμως εἰς τὰς
χρονολογήσεις δίδουν τὰ εὐρήματα τῆς Κρήτης
καὶ ταῦτα καὶ πάλιν χάρις εἰς τὰς μεταξὺ Κρήτης
καὶ Αἰγύπτου σχέσεις. Αἱ αἰγυπτιακαὶ χρονολο-
γίαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι σχεδὸν μετ' ἀπο-
λύτου ἀκριβείας δεδομένα. Εἰς τὸν ἀσχετισμὸν
τῆς κρητικῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως πρὸς τὴν
αἰγυπτιακὴν ὡς βάσις χρησιμεύουν τὰ αἰγυπ-
τιακά χρονολογήματα ἀντικείμενα τὰ εὐρεθέντα
εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὰ κρητικὰ ἀντικείμενα τὰ
εὐρεθέντα εἰς τὰς ἑστέρας χρονολογήσεις τῆς Αἰ-
γύπτου. Πρώτος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὁ Μήν
(Men) περὶ τὸ 3315 πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τῶν πρώτων χρόνων τῆς
προϊστορίας τῆς Ἑλλάδος μετεχειρίζοντο ἀκόμα
λίθινα ἐργαλεῖα δι' ὅλας τὰς βιοτικὰς χρήσεις
τῆς τέχνης, μαχαίριδια καὶ ξουράκια ἐκ τοῦ
διφαιστειογενεοῦς ὀφιδιανοῦ τῆς Μήλου, ὅπου
εὐρέθησαν σπονδιαῖα αὐτοῦ ὄρυγμα. Ἀλλ' ἤδη
ἐγνώρισαν καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χαλκοῦ. Ψέλλια
χαλκὰ γυναικεῖα, ἐγκοιμῆς χαλκοῦς ξυλονογού,
δύο ἐγχειρίδια χαλκὰ εὐρεθέντα κατὰ Σατιέρ-
βριον τοῦ λήξαντος ἔτους ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριά-
δου εἰς τὸν μέγαν προϊστορικὸν συνοικισμὸν

της Ἁγίας Μαρίνης βεβησάντων περιφανούς τοῦτο.

Ἡ ἐποχή τοῦ μέλους τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ χαλκοῦ (κατ' ἀρχὰς καθαροῦ, ἔπειτα μετὰ καοσιτέρου ὡς κρατερώματος, ἴσως μερυνόζου) ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ 3000 περίπου πρὸ Χριστοῦ καὶ εἶνε σύγχρονος πρὸς τὴν ὁμοίαν τῆς Κρήτης. Τὰ χαλκὰ ἐγχειρίδια τῆς Φωκίδος φέρουν ὅλως διόλου τὸν τύπον τῶν κρητικῶν. Ἐκ παραλλήλου δὲ εἰς τὴν Κρήτην, εἰς στρώματα πρωτομινωικά λεγόμενα εὐρεθέντα, περιετρίψαν ὁ κ. Σωτηριάδης δεκατέσσαρα τεμάχια ἀγγείων φωκικῶν ἢ χαιρωνικῶν τοῦ παλαιούτου στρώματος τῆς βορείας Ἑλλάδος. Ὁ συγχρονισμὸς ταύτων τοῦ στρώματος καὶ τῶν εὐρημάτων του πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ πρωτομινωικοῦ τῆς Κρήτης, καθίσταται τοιοῦτοτρόπως ἀσφαλές.

Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον στῶμα ἄλλο (μάχαιρας ὡς τὸ παλαιότατον 3 1/2 μέτρον περίπου) εὐρέθη εἰς τὴν Φωκίδα, ἀντιστοιχοῦν τελείως πρὸς τὸ τέλος τῆς πρωτομινωικῆς περιόδου τῆς Κρήτης, ἴσως περὶ τὸ 2500 πρὸ Χριστοῦ καὶ κατόπιν. Πολλὰ πάλιν ἔδω καὶ ἐνδεκατικώταται εἶνε αἱ σχέσεις αἱ παρατηρηθεῖσαι μετὰ τῆς κρημικῆς τέχνης Κρήτης καὶ βορείας Ἑλλάδος, Κυκλαδίων καὶ βορείας Ἑλλάδος. Ὁ χρονολογικὸς παραλληλισμὸς γίνεται τοιοῦτόπως πάλιν ἀσφαλὴς διὰ τὴν περίουον τὸν ἔτων περίπου 2500 καὶ 2000 πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ συνορισμὸς τῆς Ἁγίας Μαρίνης ὡς χωρικὸς δὲν ἐγνωρίσκει τὰ πολυτελέστερα καὶ ὠρανότατα προϊόντα τῆς κρημικῆς κρημικῆς τέχνης. Ἀλλ' ὁ κ. Σωτηριάδης ἐτίμησε νὰ εὐθὴ εἰς τὴν Φωκίδα τῶρον καλυπτόμενον ὑπὸ τήμβου χώματος, κρύπτονται τὸν ἀνεκτόν ἡγεμονίδος τινὸς τῆς ἐποχῆς μετὰ τὸν χρυσοῦν τῆς στολισμῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ ἀγγεῖα τῆς λιμνικῆς ἀναπτύξεως τῆς κρη-

τικῆς κρημικῆς κατὰ τὴν μεσομινωικὴν λεγομένην περίουον, ἴσως περίουου 2000 ἢ 1900 μέχρι 1700 περίουου πρὸ Χριστοῦ. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ κενὸν τοῦτο μέχρι τῶν κυρίων μινωικῶν χρόνων συμπληροῦται καὶ ἐναργῆς ἀποβαίνει ἡ σχέσις ἡ πολιτιστικὴ μετὰ τὴν Κρήτης καὶ βορείας Ἑλλάδος.

Ἀναμφιβόλως ἤδη ἀπὸ τῆς τετάρτης χιλιετηρίδος ὑπῆρχεν ἀνεπτυγμένη θαλασσιὰ συγκοινωνία καθ' ἥλην τὴν ἀνατολικὴν λεκάνη τῆς Μεσογείου, μετὰ τὴν πεισὼν τῶν νήσων καὶ ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ μέχρι τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ὅπου ἀγγεῖα τῆς παλαιότατης περιόδου τῆς Φωκίδος, τοῦ χαλκολιθικοῦ στρώματος, εὐρεθίσαν εἰσηγμένα.

Ὅλα ταῦτα καὶ ἰδιαιτέρως ἔπειτα τὰ δείγματα τῆς ὑψίστης ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὴν περίουον ἀπὸ τοῦ 2000 περίουου μέχρι τοῦ 1400 πρὸ Χριστοῦ διὰ τῶν φωτεινῶν εἰκόνων αἰσθητοποιούμενα ἔδιδον πλήρη τὴν ἰδέαν μιᾶς καταστάσεως τοῦ κόσμου τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν μετὰ τὴν Μινωιδανίαν καὶ Κρήτης περὶ τὸ 2000 καὶ 3000 πρὸ Χριστοῦ, ὡς διετύπωσεν αὐτὴν διὰ χειρακτιριστικῶν λέξεων ἐν προοίμῳ ὁ ὁμιλητής.

Μετὰ μίαν φιλόσοφον ἱστορικὴν παρατήρησιν περὶ τῆς ἀσταθείας τῶν ἀνθρωπίνων καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μεγάλας καιακτικὰς τοῦ πνεύματος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὑψίστας ἀναλήψεις τῆς τέχνης, ἔπον ὁμιλος ὁ ἀνθρώπος πάντοτε φαίνεται ἀναλαμβάνων νέας δυνάμεις πάλιν καὶ ἐκ τῆς ἐσχάτης πολλῆς καταπτώσεως, ὁ κ. Σωτηριάδης ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν του μετὰ ἕνα χαιρωνικὸν πρὸς τὴν Κρήτην μετὰ μίαν αἰσιοδοξίαν τοῦ ἀγωνιζομένου ἐπιστήμονος ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τοῦ θεραπεύοντος τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν ἔθνους.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ο ΚΟΡΑΗΣ ΩΣ ΕΜΠΟΡΟΣ *

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

Διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ σῆς ἔγραψα πῶς κίει μετὰ τοῦ σπιτονοικοκύρη τὴν κόρην ἀκολοῦθεῖ ἕως τὴν σήμερον, μάλιστα μετὰ περισσοτέρων θερμότητων. Σῆς ἔγραψα πῶς τὴν φέρνει σὺ σπῆτι καὶ σπαραλίσσονται στὴν κάμαράν τὸ ἴδιο κίεινον καὶ ὅταν πᾶν σὺ σπῆτι τῆς. Ἐγὼ ἔχω χρέος νὰ σοῦ γράψω ἐκεῖνα ὅπου βλέπω καὶ ἡ ἀρεντιά σου ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος κίει τὴν κρίσιν. Θέλει νὰ τοῦ κίεινον τὴν δουλιὰ

* Τέλος. - Παναθήναια 15 Φεβρουαρίου.

τοῦ ἄλλου καὶ αὐτὸς νὰ γυρεύει τὸ βῆμα του, παντάπῃ δὲν θέλει νὰ κοπιῶσιν καὶ ἕνας πραγματευτὴς ὅπως ἀπὸς τοῦ δὲν ἐπιμελεῖται τὴν δουλιὰν του, σῆς εἶνε γνωστὸν τί προκαλεῖται θὰ κάμῃ. Ἐποῦτος διὰ νεγότητι δὲν εἶνε. Ἐγὼ αὐθόνη λιποθύμω πολλὸ ὅπου δὲν ἐπιτύχαι κανένα ἄνθρωπον τῆς δουλιᾶς. Νὰ μὴ εἴχῃ τὸν φόβον τὸν ἰδικόν μου, ὁ Θεὸς ἡξεύρει τί ἤθελε νὰ κάμῃ. Λυποῦμαι καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ ὅπου ἤλθον ἔδω διότι ἐποῦτος ὁ τόπος ἔδω δὲν εἶνε δι' ὁδοδόξους. Τὸν καιρὸν ὅπου εὐρίσκειτε ἡ ἀρεντιά σας ἔδω ἴσως κάποιον τάξις, ἐπειδὴ

μυλοῦσατε περὶ πίστειος λόγῳ καὶ ἔργῳ. Τώρα μᾶς πῆρεν ἡ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα ὁ σφοδλογιώτατος σὺν Διαιμαντῆς ἀντὶ νὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα, εἶνε κεφαλὴ τῆς κωκίας καὶ τώρα μῆτε ὁ παπᾶς δὲν μπορεί νὰ τὸν συμμαζέψῃ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚΤΗ

Ἐγὼ ἀρεντῇ τὸ γυρεύω πῶς αἱ γραφεῖς μου σὲ δίδουν πολλὴν πίκραν. Ὅμως ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κάμω ἄλλως παρὰ νὰ σᾶς γράψω καὶ τὸ παραμυθῶν ὅπου ἀκολουθεῖ. Ἐγὼ αὐθόνη εἰς τὸν σὺν Διαιμαντῇ δὲν βλέπω καμμίαν μεταλλαγὴν μάλιστα τώρα ὅπου ἔβλεπε τὰ φράγμικα ἔβγαλε παντελῶς τὸ γινῶσκει καὶ γυρίζει σὺν χαμένο πρόβατο. Προχθὲς τὸ βράδυ εἶδα καὶ τοῦφραν χρυσὰ σφῆτι χρυσὰ καπέλο καὶ τᾶβαλε τὴν νύκτα καὶ ἤβην ἔξω. Ἠγόρασε καὶ σπῆτι καὶ φαίνεται ἔχει εἰς τὸν τοῦν του νὰ γίνῃ δριμύλιος. Ὁ Γαστέρογλους καὶ μὲ μοι εἶπε τὸν ἡμιόδιον, τοῦ εἶπεν ὅτι οἱ ἔδω τηγμένον ἄνθρωποι τέττα βροχὰ δὲν βιάζονται, ἀπὸ ἐμένα ὅμως τὰ ἔχῃ κρυφά.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΒΔΟΜΗ

Τοῦ περασμένου σοῦ ἔγραψα πάλιν διὰ τὸν σὺν Διαιμαντῇ. Διὰ τὴν ἀγαπητικὴν σου σῆς ἔγραψα πῶς ἴσως ἄρσση ἡ ὁποία ἀπῆθανε καὶ ἡ αὐθεντιά σου ἀντὶ νὰ τὸ χαρὴ ἔκλει ἀπαρηγόρητα. Ὁ Θεὸς τὸν ἐνωπῆν διότι ὡς ἐμῶν εἶχε συμφωνίαν νὰ γίνῃ Καλβίνος καὶ νὰ τὴν πύρην. Τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν τριώγει τετάρτη καὶ παρασκευὴ χωρὶς νὰ τὸν τύπῃ ἡ συνήθειος. Κάθε Σάββατο βράδυ ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πηγαίνει εἰς τὴν ὁπερ. Τοῦ μεγάλου κανόνος τὸ βράδυ τὴν παραμονὴ τῶν βατῶν ὑπῆγε εἰς τὴν Ὀπερ. Ἡ αὐθεντιά σου γυρεύει νὰ δειξῇ στοὺς Ὀλλανδέζους πῶς εἶνε πλούσιος καὶ δὲν ἡμῶρεσε ἀκόμη νὰ καταλάβῃ πῶς οἱ Ὀλλανδέζοι δὲν πέρνον ἀπ' αὐτὰ. Οἱ μεσίται ἀπὸ μακριὰ τὸν βλέπουν καὶ ἄμα ἔλθῃ κανεὶς κοντὰ του μετὰ τὸ νὰ ἡξεύρουν πῶς εἶνε πολλὰ ὑπερήφανος τοῦ κάμουν μετάνοιες ὡς κίει εἰς τὴν γῆν. Αὐτὰ εἶνε ὅλα περιπαλάματα εἰς κοντολογίαν κανὲν σημεῖον πραγματευτοῦ δὲν ἔχει.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΟΓΔΩΝ

Ἐδρισκομένους μετὰ ἐν τίμῳν σας δοσμένο 3 Τουνίου, τὸ ὁποῖον μοι τὸ ἔδωκε ὁ σὺν Μαρτίνας. Εἶδα ὅπου ἐλυπῆθητε πολλὸ περὶ τοῦ σὺν Διαιμαντῇ καὶ βέβαια ἔχετε μεγάλο δίκαιον νὰ

1 Χαλινόν.

λυπῆσθε. Βαρεθὴ ἄλλα ἡλπίσαι καὶ ἄλλα βλέπετε καὶ ἀκούετε. Εἶδα πῶς ἔδωκε τὴν γραφὴν πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν λύπην ὅπου ἔλαβεν καὶ ἡ αὐθεντιά σου διὰ τὴν ἀνέλευσιν καὶ ἀπίστευτον μεταλλαγὴν τοῦ νόου σου. Ἐδραριστῶ τὸν Θεὸν ὅπου μετὰ τῆς γραφῆς ὅπου τοῦ σπῆτιτε ἔκαμε μεγάλην μεταλλαγὴν κατὰ τὸ παρὸν καὶ ἀπέχει. Δόξα ὁ κύριος, ἄμποτε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἔξῃς νὰ περὶ ἡσυχία. Ἐλπίσω τώρα νὰ παρετήσῃ καὶ τὰ πολλὰ στολισματα ὅπου ἄλλω τὴν ἡμέραν 2-3 φορές. Ὅταν πᾶν σὺ σπῆσι, τότε βιάει καὶ τὸ σπῆσι. Περὶ ταύτων ὅλοι οἱ φίλοι τὸν καταγελῶν, ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν ἔδωκεν διὰ τοὺς πραγματευτάδες, ἀλλὰ ἔδωκεν τὸν ἡρωδῶρον, ὅπου δὲν εἶχαν ἄλλην δουλιάν νὰ ἀντιλογίζονται τί νὰ φάσῃ καὶ τί βροχὰ νὰ φερῶσιν. Ἐμένα αὐθόνη μου δὲν μοῦ φαίνεται γνωστὴ καμμία. Τώρα εἶνε καρὸς ὅπου πῆρει μετὰ τὴν προσοχὴν νὰ ἔχῃ καὶ ἕνας τὴν δουλιὰν του, μάλιστα ὅπου ἡκολούθησε καὶ τὸ φαλμένο τοῦ μισε-Ἀμβρόσιου. Ἐσύνθεσε μὲν γραφὴν πῶς τὴν γράφει ὁ σὺν Μαρτίνας πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν ἔγραψε κατὰ τὴν θέλησιν σου. Παρακάλεσε τὸν σὺν Μαρτίαν νὰ τὴν μεταγράψῃ καὶ νὰ τὴν σπῆσῃ τοῦ πατέρα σου. Ὁ σὺν Διαιμαντῆς ἔχει νὰ κρύψῃ τὴν χίρμην μετὰ τὸ πονεῖν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΑΤΗ

1774 Φεβρουαρίου 8. Ἐως σήμερον ἔκαμε ὁμοιότην ἐλπίσιν νὰ ἄλλω γινώσκῃ ὁ σφοδλογιώτατος κύριος Διαιμαντῆς Κορῆς. Ἡ αὐθεντιά σου ὅχι μόνον δὲν ἤλλαξε γνώμην ἀλλ' ἐπερίσσευσε τὴν ἐχθραν σου καὶ ἐπῆναι μου καὶ φέρει σ' ἐμένα ὡς νὰ ἴσῃ σκλάβος σου. Ποῦ αἰονοῦς ἡ αὐθεντιά σου νὰ κακοκοῦν δύο ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ μετὰ σ' ἕνα σπῆτι καὶ νὰ μὴ μιλῶν παντελῶς; αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Ποῦ μένει νὰ ἀγιάσῃς τὸν ἀδελφόν σου ὡς καὶ τοῦ λόγου σου; Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ ἡ ἀγάπη σπλιεχνίεται ἡ ἀγάπη δὲν φθονεῖ, ἡ ἀγάπη δὲν βιάει εἰς τὸν νοῦν τῆς κωκίας, καὶ τὰ ἔξῃς. Αὐτὸς, φαίνεται, ἀπὸ κίεινους πόντους ὅπου μοῦ ῥίχτει, βῆτι εἶναι ψυχραμένος μετὰ τὴν αὐθεντιά σου. Ἀπὸς τοῦ ἐκρέμισε καὶ τώρα ῥίχτει τὰ φρεξίματα στοὺς ἄλλους. Μὰ ἐκείνον τὸν καιρὸν ἴσως τὸ κεφάλι του γεμάτο κίεινους. Ἐγὼ εἶπε νὰ ὑψώσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἔπεσε μέσα εἰς τὴν λύπην. Ἐγὼ αὐθόνη ἀπεμίσση νὰ χωρίσω ἀπὸ αὐτόν δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ τὸν ὑποφέρω. Τώρα εἶνε 2 1/2 χρόνια ὅπου ὑποφέρω μὲν δυστυχισμένην ζώην. Τὴν λιμνὴν γίνονται δύο

χοάντα δέσω δὲν ἐρετιάζω. Αὐτὸ τοῦτο ἰδοὺ ποὺ σὺς δίδω τὴν εὐδορίαν, λαμβάνοντες τὴν παροῦσαν μου νὰ μοῦ γράψετε μὲ πρῶτον καὶ μοῦ δώσετε τὴν ἄδελφον νὰ ἀναχωρήσω. Ἐπεὶ ἔπειτα ἡμεῖς αὐθέντης ἐκαταντήθηκα ὑπόδοχος. Ἐγὼ μὲ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶμαι κανένας ὅπου δὲν μπορῶ νὰ βγάλω τὰ καθημερινὰ μου ἔξοδα. Τοὺς κομισαμένους τοὺς θέλει νὰ εἶναι ὅλοι σοφοὶ νὰ τὰ γράφουν ὁρθά. Ὅταν λάβῃ γραφὰς ἀπὸ τοὺς φίλους, δὲν ἀκούεις ἄλλο νὰ λέγῃ, παρὰ πῶς εἶνε ἀγαθεῖς καὶ χρηδαῖοι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ

Ἔως σήμερον δὲν ἔλαβον ἀπάντησιν τῆς γραφῆς μου μὲ τὴν ὁποίαν σὺς ἔγραψα τὴν ἀποφασίσαν μου. Τώρα δὲν λείπω νὰ σὺς γράψω πάλιν περὶ τοῦ ἐκαινεμένου σας πύθρ Διαμαντῆ. Ἐγὼ ἀσπιδόνομι δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ βλέπω τὴν ζημίαν σας. Ἐμὲ μ' ἐστείλατε ἐδῶ νὰ βλέπω τὸ ἑντέρω σας καὶ ἄχι νὰ βλέπω τὴν ζημίαν σας καὶ νὰ μὴ ὀμῶ. Αὐτὸ δὲν εἶνε χριστιανικὸν ἰδίωμα, ἀλλὰ διαβολικόν. Ὁ σοφολογιώτατος δὲν δέχεται νὰ εἰπῇ τίποτε. Τὰ κρείττα του τὰ ἔχισε παντελῶς. Ὁ εὐλογημένος δὲν ἔχει οὐχί τι πρᾶγμα πρᾶγμα. Ἀπὸ αὐτοῦ οὐρανόθεν τὴν ἀμέλειαν ὅπου ἔχει ἀπὸ νεγότητος. Ὁ Μάγος ἀπέρασε καὶ ἀκόμη δὲν σὺς ἔστειλε τοὺς κόντους κορέντες. Τώρα ἐπῆρε ἄνθρωπον νὰ τοῦ μίθῃ τὸ σπαθί, καὶ ποῦ νὰ σὺς τὰ γράψω ὅλα; Ἀν πῆς δὲν σοῦ γράφουν οἱ ἐδῶ χριστιανοί, σὺς λέγω πῶς θέλουν καλλίτερα τὸν ἀφανισμόν σου. Τὸ ξεῦρε ὁ Θεὸς αὐθέντη μου, ἡ καρδιά μου κλέγει βλέποντας ταῖς δουλιὰς σας νὰ πηγαίνουν ὀπίσω. Τὸν πατέρα του τὸν ἔκαμε μὲ ταῖς γραφὰς του καὶ θαρρεῖ πῶς ἄγισαν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ δὲν ἤξεύρει πῶς περνοῦν δύο καὶ τρεῖς ἑβδομαίδιας νὰ πατήσῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μεγάλον κακὸ τοῦ ἔγενεν ὅπου ἦλθεν ἐδῶ, διαβάζοντας τὰ διαβλημένα βιβλία φραντσέζικα ἔγινε ὡς ὁ ἀσώτος υἱός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

1774 Ἰουλ. 8 Ἀμστερδαμ. Εὐρίσκομαι μὲ ἓνα τίμὸν σας γράμμα δοσμένο Ἀπριλ. 19. Παλαιὰ κατὰ τὸν πόθον σας καὶ μὲ μεγάλην μου στενοχωρίαν ἔκαμε ὑπομονὴν ἕως νὰ λάβω γράμμα σας. Ὁ σοφολογιώτατος Σιὼρ Διαμαντῆς Κοραῖς μ' ἔστειλε τὸ γράμμα, τὸ ἀνοίξα, τὸ ἐδιάβασα καὶ γράφω οὕτως. — Ἀδελφε Στιμάτι, φρόντισε σὲ παρακαλῶ διὰ τὴν κυβέρνησίν σου, διὰ νὰ μὴ οὐκιστῇ ἡ ἀδελφότης βλέποντας μακρομένους ἀπὸ τὴν ἱεράν μετάληψιν. Ἐρρωσο. Ἐγὼ διαβάζοντας ἔμεινα ἐκπαιστικῶς τοῦ γράφω εἰς ἀπάντησιν — Σιὼρ Διαμαντῆ. Ἐγὼ ἦλθα μὲ

τὴν θέλησιν τοῦ αὐθέντος μου σιὼρ Εὐδοκίμου Θεοῦ. ἔχε ὑπομονὴν νὰ τοῦ γράψω καὶ ἔαν εἶνε μὲ τὴν θέλησιν του φεύγω. Ἐστειλε καὶ τὸν σιὼρ Ρίγγα καὶ μοῦ παρήγγειλε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι, διότι ἔαν δὲν φύγω θὰ μὲ βγάλῃ μὲ ἀφρόντε. Ὡς τὸσον ἐπειδὴ ἀπεφάσισα νὰ μὲ βγάλῃ μὲ ἀφρόντε ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι ἀπὸ τὸν περασμένον Ἰούνιον καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἐνοικίωσα μίαν κἀμαρα ἕως νὰ λάβω τὴν ἀποκρίσιν σας. Εἰς ἐρώτησιν τῶν περιέργων λέγω πῶς ἐχώρισα διότι θὰ κἀμω ἰδικόν μου νεγότησι. Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐνδιαφέροντο ἔκαμον εἰς αὐτοὺς ὄραον πῶς δὲν ἔχουν κανένα φόβον. βον. Ἡ αὐθεντία του αὐθέντη μου δὲν ἦτο διὰ παραγματοποιήσῃ. Ἦτο καλὸς νὰ τὸν ἔστειλε ὁ πατέρας του νὰ μίθῃ τὴν ἱατρικήν. Εἰς αὐτὸ ἦτο πολλὰ ἁρμόδιος ποῦ εἶνε σπουδαῖος. Ἐξεῖ ἕως τώρα πολλὰ παρσίματα καὶ κἀμει πολλὰ ἔξοδα. Τὸ σπαθί ὅπου φορεῖ τὸ ἀγόρασε ὅζι φοροῖνα. Βλέπει πῶς τὸν ἐπῆρυν ὅλοι σὲ κακὴν ὑπόληψιν, καὶ πάλιν τὸ φορεῖ χωρὶς νὰ ἐντρέπεται. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος χαίρομαι ὅπου ἐγλύτωσα ἀπὸ τὴν αὐθεντίαν του, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος λυποῦμαι τὴν αὐθεντίαν σου ὅπου ἐμπλέξες μὲ ἓνα τοιοῦτον καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ σὲ γλυτώσῃ ἀπὸ αὐτὸν μὲ καλὸν τέλος. Ἴδου ὅπου σὺς ἔδωσα ἄρκετὰ νὰ καταλάβετε καὶ πλέον ἀπὸ ἔμεινα μὴ καρτερεῖς νὰ σὲ γράψω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Εὐρίσκομαι μὲ ἓνα μυστικὸν σας γράμμα σημειούμενον Αὐγούστου 3. Εἶδον τὴν πρόφασιν διὰ τὴν ὁποίαν μ' ἐβγαλεν ὁ σιὼρ Διαμαντῆς ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἀλλ' ἔαν ἦμοι ἐγὼ αἰσῶς διατὶ δὲν ἔγραψα εἰς τὴν αὐθεντίαν σου; Ἐτοι κἀνοιν οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἀγαποῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον τους; Ὡς τόσο μὲ τὸ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τρεπτός πῶς ἐγὼ ἄλλαξα τὰ ἥθη μου διὰ τοῦτο ἡ αὐθεντία σου δύνασαι νὰ γράψῃς εἰς τοὺς ἐδῶ νὰ σοῦ γράφουν κατὰ Θεὸν τὴν ζωὴν καὶ τὴν πολιτείαν τὴν ἰδικήν μου. Ὡς τὸσον ὁ καρπὸς θέλει φανερώσῃ ποῖος ἦτον ἡ αἰτία. Ἡ αὐθεντία του ἔκαμε τὴν φήμισιν τῶν τσοχῶν διὰ δύο αἰτίας, πρῶτον μὲν νὰ φροβερῇ τοὺς ὀλλανδέζους πῶς εἶνε ἄξιος καὶ αὐτὸς νὰ κἀμει τσόχες καὶ δεύτερον διὰ νὰ βιάξῃ τ' ὄνομα του Διαμαντῆς Κοραῖς εἰς τὰ μολύβια. Ὅσες μεταχειρίσεις ἔκαμε ἕως τώρα εἰς τὸ νεγότησιον εἶνε διαίαι παιδιότητες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

1874 Ὀκτωβρίου 7 Ἀμστερδαμ. Εὐρίσκομαι μὲ ἓνα τίμὸν σας γράμμα δοσμένο 19

Αὐγούστου. Εἶδον τὴν ψεύτικον πρόφασιν ὅπου εὐρίσκε καὶ σὺς ἔγραψα διὰ νὰ σὺς κἀμει νὰ πιστεύσετε εἰς τὰ λόγια του. Ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν ἐνθυμοῦμαι ποτε νὰ ἔγραψα ἡ αὐθεντία του γράμμα γράφοντας ταῖς ἀταξίες μου εἰς τὴν αὐθεντίαν σου καὶ ἐγὼ τὸν ἡπατόδισα καὶ τὴν ἔξοκισα. Εὐδὲς ὅς μοῦ τὸ εἶπεν ὁ σιὼρ Μαργί-κος ἐπῆγα καὶ ἤρξα τὸν Ρίγγα Νιότη καὶ τοῦ εἶπα νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί καρπὸς ἦτο ποῦ ἔγραψε τοῦ αὐθέντη μου καὶ ἐγὼ τὸν ἡπατόδισα. Ἐως τώρα δὲν μοῦ εἶπεν ὁ Ρίγγας τίποτε. Οἱ ἐδῶ μᾶς εἶπον νὰ σὺς γράψουν κατὰ Θεὸν πῶς ἐπέρασα τιμημένα, ἀλλ' ἔμεινα τέτιο γράμμα

δὲν μοῦ κἀμει χρεῖαν. Ἐπειδὴ εἰς δόξαν Χριστοῦ ἕως τώρα ἐπέρασα τιμημένα. Τὸ ἰδικόν μου κατετάλε αὐθέντη μου εἶνε ἡ τιμή μου. Ἐάν ἦμος θέλετε τέτιο γράμμα, εἰς κἀμει καρπὸν ὅπου τὸ ζητήσατε τὸ στέλνω. Ὁ Θεὸς δ' ἄγιστος νὰ μοῦ χαρίσῃ ὑγείαν νὰ ἀνταποδοθῶμεν μὲ τὸ καλὸν καὶ θέλεις ἀπαντᾷ ἄλλα ὅπου θὰ φράξῃ τὸ πνεῦμα σου. Ἦμεῖς ἔχομεν δίκαιον κριτὴν νὰ μᾶς κρίνῃ καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Ὁ παπᾶς ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ καὶ αὐτὴ εἶνε ὁ σφοδρωτάτος. Εἰς τὸ σπίτι του δὲν δέχεται κανένα ἄλλο.

Στὸ σπίτι μου τὰ κορίτσια μου ἔχουν τὸ πλῆρες τοῦ αἵματος. — Γελοιογραφία Δ. Γαλιάνη

ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Έχω ένα αδελφάκι, τὸ ἀδελφάκι ἔχει ἕνα ἀετό, ὁ ἀετός ἔχει μιὰ οὐρά. Ἡ οὐρά δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο. ἔχει μόνον τὸ χρώμα τοῦ νερά-
ζιου, καὶ εἶνε φλούρη σὲν σχῆμα τὸν ἀέρα, ἀπολουθώντας τὸν ἀετὸ στὰ ψηλόμενα.

Ἐνα μεσημέρι ἐπῆγαμε στὴν Κολοκυθῶν νὰ τὸν ἀπολύσουμε. Τὰ πατάκια μὲ τὰ παράθυρα ἀνοιχτά στὸ φῶς. Καθένα μὲ τοὺς βιολικαὺς, καὶ μὲ τὰ ἄλλα λουλούδια, ποὺ κρεμῶν ὡς κάτω, καὶ μοιάζουν μὲ πραιοκομμάκια κεραλάκια.

Τὰ ἀγκαθιστὰ φρετὰ στοὺς τοίχους ἦσαν ἐξέ-
θωρα, σὲν ἀποστακισμένα ἀπὸ τὴν ἀνιχνία
κι' ἀπὸ τὴν σκόνη. Οἱ γυναῖκες ἀνασηκωμέ-
νες, γοργοκίνητες, ζωηρὲς στὸ καλοσύνεμα τοῦ
καιροῦ. Οἱ ἄνδρες στίς κινέκλες τὸν μαγαζιῶν
τεντωμένοι, κι' ἄλλοι μὲ φρετῶματα στὸν ὦμο
καὶ ὀκνοί. Τὰ παιδιὰ νυσσιγμένα. Οἱ φρονὲς
ἐκθιάναν μέσα ἀπὸ τοὺς κήπους σὲν ὑγρὲς —
τέτοια ἦσαν ἡ νοσήριος καὶ ἡ ζέστη. Κάθωρα
κυλοῦσαν, ἀγογιῆτες ψαλμωδοῦσαν, πουλιὰ τὸ
ἔλεγον ἀπὸ ἀρανέριους κρύπτες.

Πήραμε τὸν ἄσπρο κατισκονισμένο δρόμο
ποὺ πᾶει στίς ἑλῆς.

— Κάνε μου κεράκι, ἐφώναζε τὸ ἀδελφάκι,
ποὺ βρῆκε τὴν ἐλευθερία του στὴν ἀνοιχτὴ φύσι.

Ἐσήκωσα ψηλὰ τὸν ἀετό, τὸ παιδί ἔτρεξε
μὲ ὀρμή, καὶ μὲ τὴν ἴδια ὀρμὴ ἔπεσε στίς σκόνες
κι' ὁ ἀετὸς τριζώντας.

Πῶσω μας ἐρχόταν μιὰ συντροφιά Κολοκυ-
θόπαιδων, ποὺ ἔχε εἶχε σχολάση. Οἱ τοῖαινες
σώκικες ἐκρέμοντο ξεχειλισμένες ἀπὸ τὰ πράγ-
ματα, — βιβλία, βόλους, ἀμίδες. Ἀνὸρεξα ἐσερ-
ναν τὰ πόδια, σὲν νὰ μὴ τοὺς τριβόσσε καμιὰ
ἐνχυσίσιμος πρὸς τὸ σπῆτι.

— Θάναι στραβὰ τὰ ζήγια. Εἶπε ἕνας μικρὸς
μαῦρος στρουγγυλοπρόσωπος, ἴδιος μοῦτσος τοῦ
καραιοῦ.

— Μῆτρα τα, ρέ.

Ὁ ἀετὸς ἔξαφνα βρέθηκε στὰ χέρια τῶν παι-
διῶν. Ἐγὼ καὶ τὸ ἀδελφάκι μου κυτιχθήκαμε
παράξενα.

— Τί θὰ πῇ ζήγια; μ' ἐρώτησε συλλογισμένο.

— Δὲν ξέρω. Θὰ ἴδωμε.

Ὡς ποὺ νὰ εἰποῦμε τὰ δυὸ λόγια, ὁ ἀετὸς
ἦταν ψηλά, οἱ σώκικες πεταμένες ὅλες πλάι στὸ
ρέμα, γυριμένα τὰ ξεροκόμματα στὰ ἀγριοχόρταφα.

— Ἀετὸς ξέρει νὰ τὸν ἀνεβάζει ψηλά, εἶπε τὸ
ἀδελφάκι.

— Ἀμόλα, ρέ! ἐφώναζε πάλι κάποιος ἄλλος
παιδί τῆς παρέας. Τὸ τόπι τοῦ ἀπάγγου ἐλύθηκε

ὅλο. Περήφανη ἡ οὐρά, σὲν καλικοτοῦμα τοῦ
κοιμήτου, ἔγραψε στὸν ἀέρα δικὰ τῆς σχήματα.

Τὰ μάτια τῶν παιδιῶν, ὅλα ψηλά, ἦσαν
εὐμορφη σὲν νὰ προσηύχοντο, καὶ σ' ὅλα ἔσταζε
λάμης τοῦ οὐρανοῦ. Κι' ἀλήθεια, ἐμπρὸς στὸν
θεὸ τοῦ παιγνιδιοῦ, ποῖος μπορεῖ νὰ εἰπῇ πὼς
δὲν ἔκαναν σιωπηλὴ, ἀσυναίσθητη δέησι.

Ἀκολουθώντας τὸν ἀετὸ πήγαμε στὰ ξέφωτα
χωράφια. Τὰ ἄσπρα κεράλια τῶν κουνουπιδιῶν,
μυσοχωμένα στὰ χοινοὶ φύλλα τοὺς ἐπιδέοντο
ἀπὸ μακρὰ σὲν γιγάντια λουλούδια. Ὁ τόπος
ἔβραζε. Οἱ πέτρες ἔσκαζαν. Ἐσυχία μίς ἐπο-
χῆς, ποὺ περιμένει γλυκύτερες ἡμέρες. Στὴν
μέση τοῦ ποταμοῦ, χωμένος ἕνας νέος μὲ κατι-
σπρα πόδια ἔπλενε τίς ρόδες τοῦ κάρρου του.

Δυὸ παιδάκια, ὅμοια μ' αὐτόν, ἐκάθηντο
κοιτὰ κοντὰ στὴν ἀγκαλιά φροντωτῆς πραιο-
νάδας, καὶ τὸν κότταζαν καὶ τοῦ πετοῦσαν
πετρίτσες.

Ἀκούγονται οἱ σφυρίζοντες τῶν μαγαζιῶν.
Τὸ μεσημέρι προχώρησε. Μιὰ πεταλούδα κάτα-
σπρη περνᾷ μπροστά μας στάζοντας ἡμερότητα
μὲ τὴν ψυχούλα τῆς στὴν δική μου. Τὸ ἀδελ-
φάκι ἔτρεξε νὰ τὴν πιῶσι, μιὰ τὰ φτερά τῆς
ἦσαν γοργότερα ἀπὸ τὰ χεράκια του. Ἐπῆταξε
ψηλά, κι' ἐκάθη στὸ φῶς. Ἐμεινε κόκκινος καὶ
ἰδρωμένο τὸ παιδί μὲ τὰ χέρια ἄδεια, τεντωμένα
πρὸς τὸ ἐπτοχισμένο πετούμενο.

Ἐπῆτα μὲ εἶπε:

— Νὰ ἤμουννα πεταλούδα, κι' ὡς πέβαινα
γογγύωρα.

Ἐμείναμε δὲν ξέρω πόσο τρέχοντας ξοπίσω
τῶν παιδιῶν τῆς Κολοκυθῶς. Εἶχαν ξεχάσει τὰ
σπῆτια τους, κι' ὡς τοὺς περιέμενε ἡ μάννα καὶ
τὸ ζεστό φαί.

Ὁ ἀετὸς εἶνε τὸ πούλημα τῆς ἐποχῆς. Τὸ ξε-
κούρασμα τῶν φρετῶν παιδιῶν. Ταπεινός,
πρόσωτος, κι' ὅμως πᾶει ψηλά, — σύμβολο τῶν
μικρῶν ψυχῶν ποὺ ἀνεβαίνουν μαζί του. Ἄ,
ὅποιος δὲν εἶδε ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ, δὲν ξέρει τὴν
σημασίαν τοῦ χαρτένιου παιγνιδιοῦ, ποὺ κημι-
τίζει ἴδιο πουλὶ ἐκεῖ ἀπάνω...

Ὁ ἅγιος Καλαμπόκας. Ἐτσι τὸν λένε. Εἶχε
μετακομίσῃ τὰ κουρέλια του καὶ τὴν ψυχὴν του
σὲ μιὰ σπηλιὰ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως
καὶ ζοῦσε ἐκεῖ. Δὲν ἐφοβόταν τὸ κρύο, οὔτε τὰ
φρανέσματα τοῦ τόπου, ποὺ θάσαν ὅσα καὶ οἱ
τεχνίτες, καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ λαῖκοι, ποὺ πέρυ-

σιν, ποὺ σπαίθηναν, ποὺ δούλεψαν τριγύρω.
Ὅντε τὴ θλίψη τῶν ἐρεπίλων φοβήθηκε, ποὺ
εἶνε τραγικώτερη ἀντίρρηση στὰ γερά κτίρια βάρ-
βαρης ἐποχῆς. Κι' ἔσπρη τὴν σκηνὴν τοῦ στὴν
σπηλιὰ. Δικαιοῦμαι του. Ὅμως ἡ ἀστυνομία εἶπε:
"Ὅχι δὲν εἶνε δικαίωμα αὐτὸ στὸν ἄνθρωπο.
Δικαιοῦμαι του εἶνε νὰ ξενιχτῇ στὸν δρόμο, ἔξω
ἀπὸ τίς κλειδομένες ἀλλόπορες, νὰ ξεπλύνει-
ται κάτω στὴν ξερὴ λάσπη καὶ νὰ τὸν πατοῦν
μέσ' στὸ σκοτιάδι καὶ στὴ βία τους οἱ διαβάτες.
Μὰ ὅχι νὰ καταφεύγῃ σὲ μιὰ σπηλιὰ ἀδύνατοι
κι' ἐρημῇ, χωρὶς νὰ περιάζῃ κανένα καὶ χωρὶς
νὰ τὸν περιάζῃ κανείς." Ἔτσι εἶπε ἡ ἀστυνομία.
Κι' ὁ ἄνθρωπος μιὰ μέρα ἐκεῖ ποὺ ἐκάθητο
χωρὶς φανάρι καὶ χωρὶς ξεστασιά, εἶδε ἕναν
ἄνδρα μπροστά του, μὲ σπαθὶ καὶ μὲ γυαλι-
στερά κομποῦ. Τὸν ἔπαισε ἀπ' τὸ μανίκι, τὸν
τράβηξε ἔξω, τὸν ἔκοψε ἀνάμεσα ἀπὸ κόσμο
περίεργον, κι' αὐτὸς ἀκολούθησε. Ἐφθίσαν σ' ἕνα
παλινόσπιτο μὲ σιδερόφρακτα παρῖθωρα. Πέρι-
σαν τὴν πόρτα ποὺ ἔσπεξε ἕνας στρατιώτης σὲν
μολυβένιος, καὶ κατέβηκαν μιὰ πέτρινη παληο-
σκάλα. Τὸ δρόμοιο μύριζε μούχλα. Τὸν ἔβαλε
μέσα, ὁ ἄνδρας μὲ τὸ σπαθὶ καὶ τὰ χρυσὰ κου-
μπιά, ἐβγήκε ἔξω αὐτὸς κι' ἐκλείδωσε. Τὸ τριεῖμο
τοῦ σκουριασμένου κλειδοῦ εἶπε στὴν ψυχὴ τοῦ
Καλαμπόκα: «Ἐδῶ θὰ δύσης. Πᾶει ἡ σπηλιὰ
μὲ τὸ μυστήριον τῆς περυσμένης ζωῆς, πᾶει ὁ
καθαρός ἀέρας. Ἐξήσέ τα, κακοῦμοιρε».

Τὴν ἴδια μέρα ἐπῆγα νὰ τὸν δῶ. Τὸν ἔφεραν
μὲ κομμακὴν πομπὴν ἄνδρες ἀναίσθητοι στὴν
δυστυχία του. Ἴδια μελαμὴ μορφὴ ἁγίου. Μάτι
πνευματικὸ μὲ κάποιαν θρησκευτικὴν ἔξαρσι.
Γένεια καὶ μαλλιά ἀγένεστα ἀπὸ τὴν ἡμέραν
ποὺ ἐγεννήθηκε. Στῆθος γυμνὸ μὲ ἔκφρασαν
ἀναίσθησις ἐνὸς σιδερένιου θώρακος.

Μοῦ εἶπε στὴν γλῶσσα του τὴν τρελλὴ
κι' ἀσυνάρτητην ὅτι εἶνε 33 ἐτῶν, καὶ μοῦ ἀνέ-
φερε τοὺς κλάδους τοῦ οἰκογενειακοῦ του δέν-
δρου. Σὲν ἐτελείωσαν, ἄρχισε πάλι ἀπὸ τὴν
ἀρχή. Ἀποστήθηκε μάθημα ποὺ εἶχε πολὺ διαι-
δάση. Ἦταν ἥρεμος καὶ μετριόφρων. «Δὲν εἰμαι
ἅγιος οὔτε Χριστὸς, ἄνθρωπος εἰμαι ὅπως οἱ
ἀδελφοί μου ἅπαντες». Κάποτε ἦταν γραμματο-
διδάσκαλος καὶ εἶχε γυναῖκα τὴν Ἑλένην Κακοῦ.

Τέτοιος ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔβαλε σὲ κίνησιν
τὴν ἀστυνομίαν τὴν ἀργοκίνητην γιὰ τοὺς ἐγκλη-
ματίας.

Γυναῖκες, λέγει ὁ ἀστυνόμος μὲ τὸ σπαθὶ καὶ
μὲ τὰ γυαλιστερά κομποῦ, ἐπορεύοντο πρὸς τὴν
σπηλιὰ, τοῦ ἐπῆγαιναν φρετὰ καὶ ψομὶ καὶ λάδι,
γιὰ νὰ ἀνάβῃ φανάρι καὶ νὰ βλέπῃ μήπως τὸν
δαγκώσῃ κανένα ἐρπετό.

Καὶ κόρες ἐπῆγαιναν, ψυχρόπνοες, καὶ μιλοῦ-

σαν μαζί του καὶ τοῦ φιλοῦσαν τὸ βρώμικο χέρι.
Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν σπηλιὰ του ὁ λαὸς τῶν
γυναικῶν ἐστέκετο μὲ εὐσέβειαν.

Σήμερὰ δὲν εἶνε ἐποχὴ καμίας πίστεως. Σή-
μερὰ δὲν σημαδεύουν καὶ δὲν λυποῦνται. Σή-
μερὰ λοιπὸν μὲ τὰ αἰσθήματα τῆς ἐποχῆς —
ὁ Καλαμπόκας ἔαρε νὰ σπῆσθι στὰ βράχια
καὶ νὰ πεθάνῃ δίχως τὸν χορὸ γύρω του τῶν
κιστῶν γυναικῶν.

Ποῖος δὲν ξέρει τοὺς ἀρχαίους πειραματι-
κοὺς φιλοσόφους, ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσαν ἀπὸ
πιστοὺς καὶ φροτισμένους μαθητὰς. Μὲ κάποιες
διαφορὰς — ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανείς πὼς κατε-
τάσσεται τὸ μάθημα τοῦ ἀρχαιολόγου κ. Σωτη-
ριῶδη σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Εἶπα διαφορὰς, γιατί,
οἱ μαθηταὶ τολμάχιστον, ἄλλαξαν ἀπὸ τότε. Δὲν
εἶνε οἱ νέοι, ποὺ κατόπιν σὲν ὀφείμασαν, ἐπῆ-
ραν δικαιοσυμνικὰ τίς ἔδρες μεγάλων ἀνδρῶν,
κι' ἔγιναν αὐτοὶ διδάσκαλοι γιὰ νὰ κατηχήσουν
ἄλλους νέους.

Παρά εἶνε ἄνθρωποι ἡλιωμένοι οἱ περισ-
σότεροι, ποὺ τὸ φρόνημα τῶν χρόνων δὲν τοὺς
ἀφίνει ν' ἀνεβοκατεβοῦν εὐκολὰ τὰ σκαλοπάτια
τῆς Ἀκροπόλεως.

Δὲν ξέρω ἂν αὐτό, γιὰ τὸν κόσμο, εἶνε ἐν-
θαρρυντικώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ συνέβαινε
στὶς ἡμέρες τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων. Γιὰ μὲνα
ἐκεῖνο ἦταν τὸ θαυμαστό, τὸ ἀπολούθημα νέων
ξοπίσω ἐνὸς ἀνωτέρου, — αὐτὸ τὸ φαινόμενο,
ὅτι παιδιὰ πλοῦσι καὶ ἀριστοκρατικὰ ποδοῦσαν
τὴν ἐνατένισιν πνευματικῶν λαμπηρόνων. Καὶ
ὅτι ἐπίστευαν στὴν ἰδέαν, στὴν ἀλληγορίαν, στὴν
ἱστορίαν τὴν περὶ ἀπλῆς, φθαίνει νὰ ἦταν λόγος
τοῦ Αἰδασκάλου.

Ἐτσι ἐμφορρώθηκαν ἐκεῖνοι οἱ μαθηταὶ — μὲ
μίαν λιτὴν ἔκφραση. Ἐτσι φροντίζει νὰ μορ-
φώσῃ καὶ ὁ κ. Σωτηριῶδης. Μιλεῖ εὐμορφῶς,
καὶ σὲν πράγματα δικὰ του καὶ γνώμημά του,
δείχνει τὰ σημάδια ποὺ ἔχθη ἡ ἐμπνευσις, ἡ
σκέψις, εἴτε ποὺ ἔμεινε μιὰ ὑπέροχη ἐκτέλεσις.
Εἶνε ζωντανός, ἀφελής, ἐξηγητικός. Τὸ ἀκρω-
τήριόν του μεγαλώνει, σὲ κάθε διδασκαλία,
κι' ἀλήθεια, ἄξιζει νὰ μεγαλώσῃ.

Μόνο θὰ ἤθελα ἀλλοιότικον τὸν κόσμο, — νὰ,
νέους μὲ ροῦχα παλὰ ἤθελα νὰ ἔβλεπα γύρω
στὸν σκονισμένο ἀρχαιολόγον, καὶ κορίτσι ντυ-
μένα βπως-ὅπως, καὶ στὰ μᾶτια τοὺς νᾶβλεπα
τὴν συγκίνησιν καὶ τὸ νόημα.

Ἦ ὥρα εἶνε καλὴ κι' εὐχάριστη — τρεῖς τὸ
μεσημέρι. Καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε
τὸ βιβλίον ποὺ τὸ ξέρουμε λιγώτερον ἀπὸ κάθε
ἄλλο. Πότε στὰ ἐρείπια τοῦ ἐνὸς θεάτρου, πότε

στά έρείπια τοῦ ἄλλου, πού στό μοναστεῖο ψηλά, ἐκεῖ γίνεται τό μᾶθημα. Σάν τόπον, ψάχνοντες τίς πέτρες καί τὰ σπινθίρια. Ὅταν κάποιον τόν γύρω τοῦ ἀρχαίου κόσμου, γιατί κάθε λεπτομέρεια δίδει τήν ἀπορροή κα' ἐνός παραμυθιοῦ ὁράτου, πού ἔχει ξεχωριστήν σημασίαν.

Ὁ ἱερός βράχος ὁλάνθιστος, στρωμένος στάχνη καί χαμομήλι, ἀισθεῖ τήν φωνήν πού λέγει τήν ἴδια του τήν ἱστορία.

Ὅμως οὔτε μαθηταί, οὔτε ἄλλοι, υπάρχουν, γιά νά ἐκπαιδευθῇ στά χάρις, κα' ἔτσι μισοβυθισμένοι στό ὕνυφο ν' ἀκούσων, — κα' οὔτε λάμψης στά μάτια τους, γιά νά βρῇ σ' αὐτήν τήν ἔμπνευσί του ὁ Διδάσκαλος.

Κάτω τό ὕψος. Ἐδόθηκε χάρις στά πουλιά. Σί, κινηγέ, ἄς εἴδης ἄλλον τρόπο νά ἱκανοποιήσης τὰ ἰδιονικά της ψυχῆς σου. Ἀδειασε τὰ σκάγια σου σὺν ἀέρι, στίς σκιές, στὸν ἑαυτό σου ἀκόμα — δὲν με ἐνδιαφέρει. Ἀφῆσε τὰ φερωτά πλισμαίδια — ἀρκετὰ ἔχουν κυλισθῇ κατατρυπημένα στή γῇ ἐξ αἰτίας σου, με ὕψος, κούφιο δοῦπο.

Ὅμως τώρα, μπῆκε στή μέση ὁ γίγαντας Νόμος. Σοῦ λέγει: ὡς πού νά χειμωνιάσῃ δὲν θ' ἀκουσθῇ τσιφειά.

Πῶς ξεχειλίζει ἡ χαρά τους. Πνίγονται. Θέλουν νά ποῦν τίς ἀγάπες τους τώρα πού ἔχουν καιρό. Πετᾶν, ἔρχονται, σάν ξαφνιασμένα, κολιμποῦν σὺν τῷ ἀνατολῶν, πού γι' αὐτὰ γεννήθησαν πειὸ καλὸ. Λάμπουν σὺν ἀεράνι, ἀγγίζον χαϊδευτικά τὰ νερά, πού δέχονται μεγαλωμένη τὴ σκαλιά τους.

Τὴν ὥρα με τὸ χρυσὸ ἡλιόγευμα, λές καί μόνα τους ἀνοίγονται τὰ κλαδιά γιά νά τὰ δεχθοῦν σὺν βαθὺ κόμφο τοῦ δένδρου, — πού στέκει σκιερὸς καί ἀχυροπλεγμένος ὁ νημφῶνας. Τότε σιγαλὰ βουλεύει, — ὅσο πειὸ βαθειά καί πειὸ αὐλὴ ἡ ἡδονή, τόσο καί πειὸ σιωπηλά οἱ ψυχές τὴν ἀπολαμβάνουν.

Ὑστερα σάν μιὰ ἀνιστόρησις ἀκολουθεῖ τοῦ τί αἰσθάνθηκαν — ἴδια μέθη, καί ζάλη, καί πλημμύρισμα χαρᾶς, πού χύνεται σὲ μυριόλογο ἀκατάπανστο τραγοῦδι.

Ἄς διελθόντο μέσα σ' αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο, οἱ ψυχές τῶν ἀνθρώπων.

Στίς ἐκλογές γινόμεθα ἀγωνιῶνθρωποι. Ἦμποροῦμε νά χύσουμε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἂν τύχη νά ἔχη ἀντίθετη πολιτικὴν ἰδέαν. Τίς νύχτες ἡ πόλις ἀλλοιάζει, πνίγεται σὺν θόρυβο καί σὴ

φρονή. Κι' ὅλα μαζί, συζητήσεις, πιστολιές, ὀχλοβοή, ἀνεβιδνουν σάν βάρβαρος λιβανωτοὺς πρὸς τὸν θεόν τοῦ συμφέροντος. Προχθές ἐρποντίσθη κάποιος δρόμος με αἷμα ἀντιφρονούντος. Ὁ δυστυχής, δὲν ἐπῆγαν καλότερα νά ἐμπιστευθῇ τὴν ἰδέαν του σ' ἓνα λένοντα, παρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν χοροφυλάκων; Κάθε βράδυ κεφάλια σπάζουν, σπινθίδες ὑψώνονται ἀπειλητικά, ἀνθρωποὶ ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν ἀσυνειδήτων πίνων εἰς ὑγείαν τοῦ ἐνός καί τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ, μέσα στίς μαύρες. Περνώντας κανεὶς ἀπ' ἔξω, βλέπει ἓνα λαὸν τρελλόν, νά ἐνθουσιάζεται, εἴτε νά κορματιάζεται χωρὶς κανένα λόγον. Ἐνῆς με κόκκινη μύτη, ἄλλος με μάτια πρσιμένα καί με χεῖλη ἀντρισμαμένα ἀπὸ τὴν λογομαχίαν. Ὅμως ὅλοι με ἓνα ποτήρι γεμάτο στά χέρια.

Σάν φαντισθοῦν ἀκόμα πολλοὶ δρόμοι με αἷμα, ὕστερα ἀπὸ αἰῶνες, ὁ πρώτος δίκαιος πού θὰ ἔλθῃ, πρέπει νά ἀρχίσῃ με μιὰ σκαπάνη τὴν κατεδάρισι τῶν Ἀθηνῶν. Οὔτε μιὰ πέτρα ἐπάνω στήν ἄλλη — ὅλα σὺν ποταμὸν πού ὀδηγεῖ σὲ μιὰ βαθειὰν λίθην. Καί νάρχησι πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή, — ἐξαγιάζοντας πρῶτα αὐτὰ τὰ αἵματοβρεγμένα, μέσα στήν εἰρήνη, χώματα.

Ἀλλὰ καί πειστικά ἐμίλησεν ὁ κ. Χασιώτης τὴν ἡμέραν πού συνήλθαν τὰ παραγωγικά σοματεῖα. Τὸ θέμα του ἦταν ἡ σηροτροφία. Ἐνα θέμα τῆς πρωταικυτέρας βιομηχανίας, πού ἤθελε πλέον ὄχι τὴν σκέψιν ὥσαν θεωρίαν, ἀλλὰ ὥσαν πρᾶξιν ἀριθμητικὴν καί εὐκόλην, γιά νά ἐννοηθῇ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ἐμπορίου. Καί ἔτσι ἔγινε. Ὁ κ. Χασιώτης τίς συγκρίσεις, σχετικῶς με τὰ ὅλα ἐμπόρια, τίς ἀνρέλεις ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ὠρισμένων ἀνθρώπων στήν μεταξοπαραγωγὴν, καί κάθε καλὸ τῆς βιομηχανίας, τὸ ἐσημύερανε με ἀριθμούς. Βαθύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη φρονὰ ἔγινε αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς διαδόσεως μιᾶς ἐργασίας τέτοιας — πού θὰ ἡμποροῦσε νά ἀνακουρίσῃ τίς πτωχὰς ἐργατικὰς τάξεις. Ὁ κ. Χασιώτης εἶπε ὁ ἀπλὸς ἐπιστήμων, πού κρατᾷ τὴν ἰδέαν σὺν βύθιος τοῦ λόγου του καί τοῦ ἔργου του — γιά ὅσους μποροῦν νά φθάσουν ὡς ἐκεῖ.

Σὲ ποιὰν πηγὴν αἰωνίας δυνάμεως ἄρρησε τὰ χεῖλη της νά ποῦν ἡ Ἰβὲτ Γκιμπέρ, — ἡ ἀμάραντη Γαλλίδα τῶν τύπων καί τῶν μεταμορφώσεων, με τὰ κρινόλευκα χέρια. Δὲν ἀνέκει σὲ χαμὶν ἀπὸ τίς γνωστὲς καλὰς τέχνες. Λίγο θιαπὸ τραγοῦδι, πολλὴ μίμησις, μιὰ ζωντανὴ ἀταμίκευσις τῶν προσώπων καί τῶν πραγμάτων — νά ἡ Γκιμπέρ. Ἀκουσα ἀπὸ τὸ στόμα

της φρονὲς παιδιῶν, ὁμιλίες γερόντων, ἀγκομαχία ἐτοιμοθανάτων, ψαλμωδίες ἱερῶν. Ὅμως τὸ μεγαλεῖο της εἶνε στήν κίνησι.

Στά πάθη τοῦ Χριστοῦ ὁ θρόνος τοῦ μαρτυρίου ἐπέραςεν ἀπὸ πάνω της σὲ διαδοχικὰς εἰκόνας τραγικῆς μυστικοπαθείας.

Κι' ἐφθασεν ὡς τὸ σπαύρομα, κα' ἀκολούθησε ὡς ἐκεῖ τὴν τυραννίαν τοῦ ἀνθρώπου, κα' ἀποκρηστῶσεν ἀληθινὰ τὸν πόνο καί τὴν γλωμαῖδιά του. Οἱ ψυχές τῶν χορταγῶν, χωρὶς ἄλλο, ἐρήγησαν, με κατάντη. Ἐκεῖ τὴν προποθεῖα μισία τὴν Γκιμπέρ. Ὑστερα μ' ἓνα τολμηρὸ ἀδρασκέλημα παρυσιαίσθησε ἔξωφρα ἀγροτικὴ κόρη τοῦ μεσοίονος. Με τὸ δαντελωτὸ σκουφάκι τὸ ἀνθοστολισμένο, με τὴν σκουρὴν φούσταν, με τὸ κοκέτικο ποκάκι καὶ τίς κεντημένες περιχειρίδες. Καί τὴν μέσῃ τὴν λιγνὴν — καί σάν εἰκόνα τοῦ Greuse, ἐλαφρὰ χορτομένη, φρέσκη, κιστρισιόξα. Κοπέλι» ὅπως ἔγραψε ὁ ποιητὴς Παπαντωνίου — πιστέφατε, ὅσοι ξεύρετε μόνο τὰ χρόνια της. Ἀρχισαν οἱ ἀρδονόστοιχοι τριλίσος, τὰ βήματαίκα στήν σκηνὴν τοῦ ἐρωτότροπου κοριτικοῦ, — ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἰμίματα τῆς Γκιμπέρ. Ἡ ἀπλὴ ψυχὴ τῆς ἀγροτικῆς Γαλλίας ἦταν ἐκεῖνη, ἀληθινὰ, ἀπαράλλωτη, — ὥπως μᾶς τὴν ἔδειξε. Τὸ τραγοῦδι τὸ ἐλαφρὸ ἐκύλισε με τὴν θανηματὴν της ἀπαγγελίαν πού τὴν ἐσμπλήρυναν δυὸ πορὰ χέρια. Ὅσοι δὲν τὴν εἶδαν δὲν θὰ τὴν καταλάβουν ἀπὸ κανένα. Ἀνοῖξε ἡ ψυχὴ τῆς κορητῆς, τῆς

χειροτημένης Γαλλίας, κα' ἀπὸ μέσα της ἐπαύθησε αὐτὴ ἡ γυναῖκα, — πῶς νά τὴν περιγυρῇ κανεὶς.

Ἐφθασεν ὁ τίτλος τοῦ παρισανοῦ Μάθρου Γάτου γιά νά ἰδῇ τὸ ταπεινὸν Ἀττικὸν θέατρον αὐτοκίνητα καί ἰδιωτικὰ ἀμάξα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρταν του. Οἱ καλὰς κυρίες δὲν ἐξήγισαν ἀν' αἶθε τὰ θέαμα νά ἐμφανισθοῦν ἐπίσημα στολισμένες καί με γυμνὸν λαμπόν. Οἷτε οἱ κύριοι νά ντυθῶν με φράκα καί νά στολίσουν τὸ μᾶτι των με τὸ εὐγενικὸ μονόκλ. Ἡ παρὰστασις ἄρχισε καί ἐτελείωσεν εἰς βίρος τῶν ἀνθρώπων πού τὴν ἀκούσαν καί πού τὴν εἶδαν. Ἦτον ἓνα περσιόβλημα ἀπὸ τίς χειρότερες φράσεις καί ἀλληγορίας. Ἐρυγα ἀγανακτισμένη με τὴν περιέργειάν μου — νά ἰδῶ αὐτὸν τὸν Μάθρον Γάτον. Τὸ συμπέρασμα εἶπε βεῖ, ἐκεῖνο τὸ βράδυ τὸ Ἀττικὸν εἶδε κόσμον πλούσιον καί ἀριστοκρατικόν πού δὲν τὸν εἶχε ἰδῇ ποτὲ στίς φιλολογικὰς παραστάσεις τῆς Δ^{ος} Κοτοπούλης, — στήν «Ἀννα Καρένιν», στήν «Ἐρωτευμένην», σὺν «Σὺν τὰ φύλλα». Τὸ σφιαμόν, τὸ μορφωτικὸν ἑλληνικὸν θέατρον, δὲν προστατεύεται λοιπὸν οὔτε ὅσον ἓνας Μάθρος Γάτος — κα' αὐτὸς φρεντικός — ἀπὸ τὴν καλὴν κοινωνίαν μας. Γι' αὐτὸ ἡ κοινωνία θὰ μείνῃ με τὸν τίτλον τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καί χωρὶς ἐκείνου τοῦ ἄλλου πού βεβαίως τὴν εὐγένειαν κα' ἀποτελοῦν τὰ οἰκόσημα τὰ πειὸ ζηλευτά.

ΕΠΙΗΝΙ ΗΟΛ, ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Ἀχ, ἔχω τόση εὐτυχία σήμερα πού δὲν μπορῶ ἀμὰ σιγμὴ νά τὴν ξεχάσω! Ἵσως νά μὴ ξέρης πῶς ἐγὼ κάμνω συλλογὴ ἀπὸ διάφορα πρῶματα, κατὰ τίς δυνάμεις μου βέβαια, καί πῶς ἦρθα ἐδῶ γιά νά μιᾶξω σπάνια ἀντικείμενα. Ἵσως οὔτε νά μὴ σοῦ διηγήθῃκα καί γιά τὰ κοιδούνια πού ἔχω, κοιδούνια ἀγελάδων. Μιὰ, Θεέ μου, τότε δὲν ἔξεις καί καθόλου ἰδέα τί ἀνθρωπος εἶμαι ἐγὼ. Βέβαια εἶμαι ἀρρονόμος, μιὰ κοντὰ σ' αὐτὸ ἔχω καί τὰ πράματα πού μ' ἐνδιαφέρουν. Ναί, ὡς τώρα ἔχω διακόσιαι ἑξήντα ἑπτὰ κοιδούνια πρὸ δέκα χρόνων ἀρχισα νά τὰ μιᾶξω, καί τώρα, δέξα τῶ Θεῷ, ἔχω μιὰ συλλογὴ πρώτης τάξεως. Κι' αὐτὴν τὴν

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

καρέκλα ἐδῶ — ξέρεις πῶς τὴν ψάρεψα; Σήμερας, γουρουνίσια τύχη! Μιὰ μέρα τριγυροῦσα στοὺς δρόμους, φθάνω σ' ἓνα μικρὸ σπιτάκι κοντὰ στήν προαμαία, καί ἀπὸ παλιὰ συνήθεια πού τῷχω, κοντάξω ἔτσι λοξὰ μέσ' ἀπ' τὸ παράθυρο. Διὰ μιᾶς σιαματιῶ, τὸ μᾶτι μου πέφτει ἀπάνω σ' αὐτὴν τὴν καρέκλα κα' ἀμέσως καταλαβαίνω τί εἶναι ἡ ἀξία της. Χτυπῶ τὴν πόρτα καί μπαίνω μέσα, με ὑποδέχεται μιὰ κυρία ἡλικιωμένη με ἄσπρα μαλλιά. . . ἄχ, σιῶσον, πῶς τὴν ἔλεγον; Ἄς εἶπω, δὲν ἔχει σημασία, Ἵσως νά μὴ τὴν ξέρης· μοῦ φαίνεται ὀνομάζεται Γούδα, Μάθρα Γούδα ἢ κάπως ἔτσι. . . Λοιπόν, στήν ἀρχὴ δὲν θέλει νά μοῦ τὴν δώσῃ τὴν καρέκλα, μιὰ ἐγὼ τὴν παρακαλῶ τόσο πολὺ ὡς πού μοῦ τὴν δώσεται πιὰ ὀρε-

στασώς καὶ σήματα ἐπὶ τέλους πῆγα καὶ τὴν πῆγα. Μὰ τὸ πὸ ὥραϊο ἀπ' ὅλα εἶναι ποὺ τὴν ἐπῆρα ἐξάμην, ποὺ τὴν ἔδωσε χάρισμα· γὰρ μὲν ἔργα ἐγὼ μερικὲς κορόνες ἀπᾶναι σὺ τραπέζι γὰρ νὰ μὴ τὸ μετανοήσῃ ποὺ ποὺ τὴν ἔδωσε ἔτσι, μὰ ἀλήθεια αὐτὴ ἡ καρτέλα ἀξίζει ἑκατονταίδες. Μὰ αὐτὸ, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ τὸ ἐπαναλάβῃς· εἶναι πάντα δυσάρεστο νάχῃ ἔπειτα ὁ κόσμος νὰ λέγῃ καὶ κατὰ γὰρ ἕναν ἄνθρωπο. Ἔπειτα, ἀλήθεια, δὲν ἔκανα καὶ τίποτα κακὸ αὐτὴ ἡ κορὴ δὲν καταλάβαινε ἀπὸ τὴν ἀξία τῶν πραγμάτων, κ' ἐγὼ ποὺ κατιλάβαινα καὶ ποὺ ἤθελα ν' ἀγοράσω, δὲν εἶχα καμία υποχρέωσι νὰ ἴδω τὸ δικό της συμφέρον. Δὲν εἶν' ἔτσι; δὲν πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς κοντός, πρέπει νὰ βλέπῃ τὸ δικό του τὸ συμφέρον, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγὼν τῆς διαίτησός. . . Μ' ἀκόμα διατάξεις νὰ πῆς ἕνα ποτήρι κρασί μαζί μου ἐνῷ σοὺ διαγοῦμαι πῶς ἦσαν ὅλα;

Ὁ Μινούττας ἐπέμενε πῶς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. — Ἀνοήσιες, λέγει ὁ Νάγκελ. Ἐγὼ χαϊρόμουν νὰ μιλήσω λίγο μαζί σου· εἶσαι ὁ μόνος ἄνθρωπος σ' ὅλο αὐτὸ τὸ μέρος ποὺ ξυπνᾷ τὸ ἐνδιαφέρον μου ὅταν σὲ βλέπω· ὁ μόνος ποὺ μ' ἀρέσει νὰ συναναστρέφωμαι. Καὶ σὲ λένε καὶ Ἰωάννη; Καλέ μου φίλε, αὐτὸ πρὸ πολλοῦ τὸ ἤξερα, χωρίς νὰ μοῦ τὸ πῇ κανεὶς ὥς τώρα. . . Μὰ νὰ μὴ σὲ πικρή πάλι φρόβος μαζί μου. Εἶναι μεγάλο μου δυστύχημα πῶς πάντα μὲ φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι. Ἐννοια σου, μὴ λὲς ὅχι, μὰ στιγμὴ ἀλήθεια μὲ κύταξες φοβισμένος, γὰρ νὰ μὴ πῶ πῶς μοῦ φάνηκε πῶς ἀνατρίχιασες ἀπὸ τράμο. . .

Ὁ Μινούττας εἶχε φτάσει κοντὰ στὴν πόρτα ἦτον σὰν νὰ ἤθελε μὴ καὶ καλὴ νὰ φύγῃ καὶ νὰ ξεμπρεδύῃ, γιατί καὶ ἡ δριμύλια ἐγένετο ὅλο πὶδὸ δυσάρεστη.

— Εἶναι σήμερα ὁ Ἰουλίου; ρώτησε ὁ Νάγκελ ἔξωφρα.

— Ναί, εἶπε ὁ Μινούττας, ὁ Ἰουλίου, κ' ἔβαλε τὸ χέρι του σὺν πόμολο τῆς πόρτας.

Ὁ Νάγκελ σηκώνεται κ' ἔρχεται κοντὰ του, τόσο κοντὰ του ποὺ σχεδὸν τὸν ἀγγίζει σῶμα πρὸς σῶμα· τὸν κοιτάζει σὺν μάτια καὶ σταυρώσει τὰ χέρια του πίσω στὴν αἰχμή. Κ' ἔτσι, σ' αὐτὴν τὴν στάσι τοῦ λέγει μὲ ψιθυριστὴ φωνή:

— Καὶ ποῦ ἦσαν τίς ὁ Ἰουνίου;

Ὁ Μινούττας δὲν λέγει οὔτε λέξι. Τὸν πιάνει ἕνας τρόμος μπρὸς σ' αὐτὰ τ' ἀνοιχτὰ μάτια ποὺ τὸν κοιτάζουν, κ' αὐτὴν τὴν χειμῶν φωνή, ποὺ οὔτε καταλαβαίνει τί τοῦ λέγουν, ποιά μέρα, ποιανοῦ μηνός, ἀνοίγει μὲ δριμύτην τὴν πόρτα καὶ χύνεται ἔξω σὺν πέρασμα. Τρέχει, τὰ χάνει, δὲν

βρίσκει τὴν σκαλί· ὁ Νάγκελ ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ φωνάζει:

— Θεέ μου, τί τρέλλα! γὰρ ἀκού, σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ ξεχάσῃς! Ἄλλη φορά θὰ σ' ἐξηγήσω, ἄλλη φορά. . .

Μὰ ὁ Μινούττας δὲν ἄκουε τίποτα, ἦτον κ' ὅλος αὐτὸ στὴν πόρτα πρὶν τελειώσῃ ὁ Νάγκελ, κ' ἔτρεχε — χωρίς νὰ βλέπῃ οὔτε δεξιὰ, οὔτε ἀριστερά — στὸν δρόμο, στὴν ἀγορά, ὡς τὸ μεγάλο πηγάδι, ὅπου πῆρε ἕνα δρομάκι καὶ χάθηκε.

Μὰ ὅπου ἀργότερα — κατὰ τίς δέκα — ὁ Νάγκελ ἀνιῶσε ἕνα τοιγάρα καὶ βγήκε ἔξω. Ἦ πόλιν ἀκόμα δὲν εἶχε ἡσυχάσει· στὸν δρόμο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἕνα κορὸ ἄνθρωποι πῆγανιν κ' ἤρχονταν περὶκατο, κ' ἀπ' ὅλα τὰ μέρη γύρω ἀκούονταν οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλια τῶν παιδιῶν ποὺ πλῆθον ἀκόμα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες καθόντανε μπρὸς σὺν πόρτες τῶν καὶ κουβέντιαζαν σιγανὰ ποὺ καὶ ποὺ φωνάζε ἕνας τοῦ ἄλλου κατὰ ἀπ' τὸ ἀντικρυνὸ πεζοδρομίου κ' ἐκεῖνος τοῦ ἀπαντοῦσε μ' εὐθυμία.

Ὁ Νάγκελ πῆγε κατὰ πρὸς τὴν ἀποβάθρα. Εἶδε τὸν Μινούττα νὰ κολλᾷ ἀγγελίες σὺν ταχυδρομείῳ, στὴν τράπεζα, σὺν σχολεῖο καὶ στὴν φυλακή. Τί εὐσυνειδήσια ποὺ ἔκανε τὴν δουλειά του! Καὶ μὲ τί προθυμία τὴν ἔκανε, καὶ πῶς δὲν τὸν ἔμελε νὰ χάνῃ μ' αὐτὴν τὸν καιρὸ του, ἐνῷ βέβαια θὰ ἐχρειάζετο νὰ πῇ ν' ἀναπαυθῇ. Ὁ Νάγκελ πέρασε πολὺ κοντὰ του, χαίρεται, μὰ δὲν σταμάτησε.

Εἶχε φθάσει κατὰ σχεδὸν στὴν ἀποβάθρα ὅταν ἀκουσε ἀπὸ πίσω μὴ φωνή νὰ τὸν φωνάξῃ· ἦτον ἡ Μάρθα Γούδε λαχανιασμένη καὶ τοῦλεγε:

— Συγγνώμη, μὰ μοῦ δώσατε πέρα πολλὰ χοήματα.

— Καλησπέρα, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, πᾶτε κ' ἐσεῖς περὶκατο;

— Ὁχι, ἦμουν ἀπάνω, στὴν πόλιν, ἔμπρὸς σὺν ξενοδοχείῳ, σὰς περὶμενα ἔσας. Ναί, μοῦ δώσατε πέρα πολλὰ χοήματα. . .

— Γὰρ νὰ σὰς πῶ, θέλετε ν' ἀρχίσωμε πάλιν τὴν κομωδία;

— Μὰ κάνετε λάθος — φωνάζει ἡ Μάρθα, ἦταν περισσότερα ἀπὸ διακόσια!

— Ἐ, καί; Ἦταν περισσότερα ἀπὸ διακόσια — μερικὲς κορόνες περισσότερες ἀπὸ διακόσια; Καλά, μπορεῖτε ἂν θέλετε νὰ μοῦ τίς δώσετε πίσω.

Ἡ Μάρθα κάνει ν' ἀνοίξῃ τὸν μπουστό της, μὰ διὰ μὴς σταματᾷ, κοιτάζει γύρω καὶ δὲν ξέρει τί νὰ πῇ. Ἐπειτα ζήτησε πάλιν συγγνώμη: εἶναι τόσο ἄνθρωποι, δὲν μπορεῖ ἔδω στὸν

δρόμο νὰ βγάλῃ τὰ χοήματα, τίχει τόσο καλὰ κομμένα. . .

— Καλά, εἶπε ὁ Νάγκελ, δὲν περὶκατο, ἔρχομαι σὺν σὰς καὶ τὰ παίρνω.

Καὶ πῆγαν μαζί πρὸς τὸ σπίτι της. Ἀπῆντησαν πολλοὺς ἀνθρώπους κ' ὅλοι τοὺς κύταζαν μὲ περιέργους ματιές.

Ὅταν μπῆκαν στὴν κἀμαρά της ὁ Νάγκελ κάθισε σὺν παρὰθρο ποὺ εἶχε καθίσει καὶ πρὶν καὶ ποὺ ἐκρέμετο ἀκόμα ἡ φωνή της γὰρ κομμένα. Ἐνῶσθ ἡ Μάρθα προσπαθοῦσε νὰ βγάλῃ τὰ χοήματα δὲν μιλοῦσε· μόνο ὅταν τελειώσε καὶ ἦρθε καὶ τοῦδωσε μερικὰ μικρὰ χαρτονομίσματα ποὺ ἦτον ἀκόμη ζετὰ ἀπ' τὸν κόρφο της καὶ ποὺ ἡ τιμότης της τῆς ἀπαγόρευε νὰ τὰ κρατήσῃ, ἔτσι καὶ μὴ νύχτα, τῆς μίλησε καὶ τὴν παρακάλεσε νὰ τὰ κρατήσῃ κ' αὐτά.

Μὰ τότε, σὰν καὶ μ' ἄλλη φορά πρὶν, ἤρχισε νὰ τὸν υποψιάζετο· τὸν κύταξε φοβισμένα καὶ εἶπε:

— Ὁχι. . . Δὲν σὰς καταλαβαίνω. . .

Τότε ὁ Νάγκελ σηκώθηκε διὰ μίαν.

— Ὅμως ἐγὼ σὰς καταλαβαίνω πολὺ καλὰ, εἶπε· γι' αὐτὸ σηκώνομαι καὶ φεύγω. Εἶπες τώρα ἦσυχ;

— Ναί. . . Ὁχι, μὴ φύγετε, καὶ ἔκανε σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ φύγῃ. Τὸ καμμένο τὸ κορτίσι ἀλήθεια ἐπροβέτο μὴ τύχη καὶ προσβάλλῃ ποτὲ κανέναν.

— Ἐχω κατὰ νὰ σὰς παρακαλέσω, εἶπε τότε ὁ Νάγκελ, μὰ ἐπῆκετο ἐκεῖ ποὺ ἦτον καὶ δὲν ξανακάθισε, μποροῦσατε νὰ μοῦ κάνετε μὴ μεγάλη χάρη, ἂν θέλατε, κ' ἐγὼ μὲ κάποιο τρόπο θὰ προσπαθίσω νὰ σὰς τὸ ἀνταποδώσω πάλιν ἤθελα νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ ῥεθετε τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ στὴν ἀγορά. Θέλετε νὰ μοῦ κάνετε αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησι; Θὰ σὰς διασκεδάσῃ, θὰ εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι, πολλὰ φῶτα, μουσική, πλαστικὲς εἰκόνες· ὅχι, ἔλατε, δὲν θὰ τὸ μετανοήσατε! Γελάτε; γιατί γελάτε; Θεέ μου, τί ἄσπρα δόντια ποὺ ἔχετε.

— Δὲν μπορῶ ποιθεῖν νὰ πάω—εἶπε ἐκεῖνη πῶς μπορεῖτε νὰ πιστέψετε πῶς μπορῶ νὰ πάω ἐκεῖ; Καὶ γιατί νὰ πάω; Γιατί μοῦ λέτε νὰ πάω;

Τῆς τὰ ἐξήγησε ὅλα: τοῦ ἦρθε ἔτσι αὐτὴ ἡ ἰδέα, τὸ σκέφθηκε πολὺν καιρὸ, εἶναι μερικὲς ἐβδομάδες τώρα, μὰ ἔπειτα τὸ εἶχε ξεχάσει πάλιν. Νὰ τὸ σκεφθῇ καὶ νὰ τὸ ἀποφασίσῃ· θέλει νὰ τὴν δῇ ἐκεῖ· ἂν θέλῃ, τότε οὔτε νὰ τῆς μιλήσῃ ἐκεῖ, γὰρ νὰ μὴ τῆς δώσῃ καθόλου βάρος — δὲν θέλει καθόλου νὰ τὴν δυσχεραίσῃ. Μόνο θὰ τοῦ ἔκανε εὐχαρίστησι νὰ τὴν δῇ μὴ φορά μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, νὰ τὴν ἀκούσῃ νὰ γελά, νὰ

τὴν δῇ νὰ διασκεδάσῃ σὰν νέα. Λίγος ἄλλο πρέπει νὰ αἰή.

Τὴν κύταξε. Τί ἄσπρα ποὺ ἦταν τὰ μάλλια της καὶ τί σκουριὰ ποὺ ἦταν τὰ μάτια της! Μὰ τὸ ἕνα της χέρι ἔταξε μὴ τὰ κομμένα τοῦ μαυροῦ της, κ' αὐτὸ τὸ χέρι, ἐν' ἀδύνατο χέρι μὲ λίγὰ δάχτυλα, ἦτον λίγὰ μαύρο, ἴσως νὰ μὴν ἦτον καὶ πολὺ μαύρο, μὰ ἔκανε τὴν ἐντύπωσι τόσο ἀγνό. Ἀπὸ γυαλῆς φλέβες περνοῦσαν ἀπᾶν σ' αὐτὸ τὸ λεγνὸ χέρι.

Ναί, εἶπε, θὰ ἦτον ἴσως διασκεδαστικά, μὰ δὲν εἶχε οὔτε φόρεμα γὰρ μὴ τέτοια βραδυνά. . .

Ὁ Νάγκελ τὴν δέκαψε: πῶς, ἔχει τρεῖς μέρη μπροστά της, ἦτι θέλει κανεὶς προφταίνει νὰ κύνῃ ὡς τὴν Πέμπτη. Λοιπὸν, τὸ ἀποφασίζει;

Καὶ σιγὰ σιγὰ ἐνέδωσε.

Δὲν πρέπει νὰ κρύβεται κανεὶς ὅλος διόλου ἀπ' τὸν κόσμο, ἔλεγε ὁ Νάγκελ, τί περὶκατο μ' αὐτὸ, μόνο ποὺ βλέπει τὸν ἑαυτὸ του. Κι' αὐτὴ μὲ τὰ μάτια της, μὲ τὰ δόντια της — εἶναι ἀμνησία! Αὐτὰ τὰ χαρτονομίσματα ἀπᾶν σὺν τραπέζι θὰ εἶναι γὰρ τὸ φόρεμα δὲν ἔχει ὅχι, μὴ ἀνοήσιες! Ἀφοῦ μάλιστα ἦτον καὶ δική του ἰδέα καὶ ἐκεῖνη ἐπὶ τέλους μετὰ τόσο κόπο τὸ ἀποφάσισε.

Εἶπε καληνύχτα, ξηρὰ ξηρὰ ὅπως πάντα, χωρίς νὰ τῆς δώσῃ καθόλου ἀπαρηγόρησιν· ἄνθρωπος. Μὰ ὅταν τὸν συνώδεσε ὡς ἔξω τότε ἐκείνη τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι καὶ τὸν εὐχαρίστησε ποὺ τὴν ἐκάλεσε γὰρ τὴν ἀγορά. Χρόνια εἶχε νὰ δῇ τέτοιο πρῶμα, ἔχει ξεσυνεθίσῃ τόσο πολὺ, μὰ θὰ προσπαθίσῃ νὰ φερθῇ καλὰ!

Τὸ μεγάλο παιδί! ὑπόσχετο πῶς θὰ φερθῇ καλὰ!

XVI

Ἡ Πέμπτη ἦρθε, ἔβρεχε λίγο, μὰ ἡ ἀγορά ἔγινε τὸ βράδυ μὲ τί πολλὰ μουσικὲς καὶ μὲ τί πολὺ συνωστισμὸ κόσμου. Ὅλη ἡ πόλιν ἐπῆρετο ἐκεῖ· ἀκόμα κ' ἀπ' τὰ χωριὰ ἐρχόντανε ἄνθρωποι γὰρ νὰ διασκεδάσουν σ' αὐτὸ τὸ πανηγύρι.

Ὅταν ὁ Νάγκελ ἦρθε κατὰ τίς ἑννέα, ἦταν ὅλες οἱ σάλες γεμάτες. Βοήκε μὴ θέσι πίσω μακριὰ κοντὰ στὴν πόρτα, ὅπου στάθηκε λίγο κ' ἀκουσε ἕναν λόγο ποὺ ἤλεγαν ἐκείνην τὴν στιγμή. Ἦτον γλωσσὸς καὶ φοροῦσε σὰν πάντα τὴν κίτρινή του φορεσιὰ μὰ εἶχε βγάλῃ τὸν ἐπίδεσμο ἀπ' τὸ χέρι του· οἱ δύο ἀληγὲς εἶχαν σχεδὸν περάσει.

Εἶδε τὸν κύριο Στένερσον τὸν γιατρὸ μὲ τὴν κορὴν του ἀπάνω στὴν πλαινή· λίγο πὶδὸ δεξιὰ ἦτον κ' ὁ Μινούττας μὲ τοὺς ἄλλους ποὺ

ἐκράκετο νὰ λάβουν μέρος, μόνο ἡ Δάγνη δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Ἦσαν τόση ζέση μὲ τὰ πολλά κερὰ καὶ μὲ τὸν τόσο κόπον, ποὺ σὲ λίγο βγήκε ἀπὸ τὴν αἶθα. Βγαίνοντας ἀντίκρινε τὸν Ράινερτ τὸν δικαστὴ ποὺ μόλις τοῦ ἀντιπρόσωπε τὸν χωρετισμὸ του. Στάθηκε ἔξω ἀπὸ πέρασμα.

Τότε εἶδε καί ποὺ γιὰ πολλὴ ὥρα ἔπειτα ὅλο τὸ ἐσκέπτετο καὶ τὸ ξαναεσκέπτετο καὶ τοῦ κεντοῦσε τὴν περιέργειά του. Ἀριστερά αὐτοῦ ἔκει πού ἐστέκετο ἦτον ἡ πόρτα μιᾶς πλαινῆς κήμαρας ποὺ ὅλος ὁ κόσμος εἶχε βάλει ἐκεῖ τὰ πανωφόρια του, καὶ μέσ' στὸ φῶς ποῦρριχνε ἡ λάμπη ἐκεῖ μέσα, εἶδε τὴν Δάγνη νὰ σκαλίζει ἀπὸ πανωφόρι του ποὺ τὸ εἶχε κρεμάσει σ' ἓνα καρφί. Δὲν μπορούσε νὰ κινή λάθος· δὲν ἦτον κανεὶς ἄλλος στὴν πόλι ποὺ νὰ εἶχε τέτοιο κίτρινο πανωφόρι· ἦτον ἀλήθεια τὸ δικό του· καὶ ἔπειτα ἐνθυμεῖτο τόσο καλὰ ποὺ τὸ εἶχε κρεμάσει. Ἡ Δάγνη ἐσκόλιζε, σὰν καί νὰ γύρευε καὶ ἦτον σὰν πολλές φορὲς νὰ τὸ χάζευε μὲ τὸ χέρι της. Ὅμως στὴν στιγμή αὐτὴ ὁ Νάγκελ γύρισε γιὰ νὰ μὴ τύχη καὶ τὸν δῇ καὶ τιμωρῆθῃ.

Αὐτὸ τὸ μικρὸ περιστατικὸ τὸν ἔκανε παρευδὺς πολὺ ἀνήμποχο. Τί γύρευε, τί εἶχε νὰ κινή μὲ τὸ πανωφόρι του; Ὅλην τὴν ὥρα ἀδιάκοπα τὸ ἐσκόλλοιζέτο καὶ δὲν τοῦβγαινε ἀπ' τὸν νοῦ. Ποιὸς ἔχει, ἴσως νὰ ἤθελε νὰ δῇ ἂν εἶχε τίποτα πιστόλια στὶς τσέπες του· ἴσως νὰ νόμιζε πῶς σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ εἶχε φθάσει ἡ ἐρέλλα του ἦτον ἄξιος νὰ κινή κατὰ διάβημα. Μὰ ἂν τυχὸν καὶ τοῦ εἶχε βάλει κανένα γράμμα στὴν στέπη του! Ὁ καιμιένος, ἀλήθεια κατέρωθωσε νὰ σκεφθῇ πῶς κι' αὐτὸ τὸ ἀδύνατο πρᾶμα μπορούσε νὰ εἶναι δυνατό. Ἄ, μπᾶ, τὸ δικό της πανωφόρι θὰ γύρευε, ἦτον σύμπτωσης τί ἰδέα, νὰ βῆξῃ ὁ νοῦς του τέτοιες ἀνέλπιδες φαντασίες!... Μὰ ἔπειτα ἀπὸ λίγο ὅταν εἶδε τὴν Δάγνη νὰ μπαίνει μέσα στὴν αἶθα, πῆγε ἐκεῖνος καὶ γύρευε τίς τσέπες τοῦ πανωφοριοῦ του μὲ καρδιοχτύπι. Κανένα γράμμα, τίποτα, μόνο τὰ γάντια του κ' ἓνα μαντήλι.

Μέσα στὴν αἶθα ἠχοῦσαν πιταγώδη χειροκροτήματα· ὁ λόγος τοῦ δημῶχου εἶχε τελειώσει. Ὁ κόσμος τώρα ἔχονετο στοὺς διαδρόμους καὶ οἱ πλαινὲς κήμαρες κ' ἐκάθιζε σὲ τραπέζια γιὰ νὰ πῶν ἀναψυκτικά. Ντυμένες σὰν ὀπηρέτριες μὲ ἄσπρες ποδιές καὶ σερβιέτες στὸ χέρι, πολλές ἀπ' τίς καλὲς κυρίες τῆς πόλεως ἔτρεχαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ δίσκους καὶ ποτήρια.

Ὁ Νάγκελ γύρευε νὰ βρῇ τὴν Δάγνη πονοθενὰ δὲν ἐφαίνετο. Χαιρέτησε τὴν κυρία Ἀν-

δρῆξεν παρ' φοροῦσε κι' αὐτὴ μιὰ ἄσπρη ποδιὰ τῆς ζήτησε χρυσί, κ' ἐκεῖνη τοῦφερε σφιγμένα.

Τὴν κύταξε μὲ ἀπορία.

— Μὰ ἐσεῖς μόνο σφιγμένα πίνετε, εἶπε ἐκεῖνη γελώντας.

Αὐτὴ ἡ προθυμία της νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἃς εἶχε καὶ λίγη κακία μέσα της, τὸν ἔκανε νὰ γίνη λίγο πρὸς εὐθυμίας. Τὴν παρακάλεσε νὰ μείνῃ νὰ πῇ μαζί του ἓνα ποτήρι, κ' ἐκεῖνη καίθησε γιὰ λίγο ἂν καὶ εἶχε τόση πολλὴ δουλειά. Τὴν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν καλοσύνη της, τῆς εἶπε μερικὰ κομπλιμέντα γιὰ τὴν ἐνδυμασίαν της, ἐνθουσιασθῆκε μὲ μιὰ παλὰ νορβηγικὴ καρφί-του ποὺ φοροῦσε σὸν λαιμὸ της. Ἀλήθεια ἐφαίνετο πολὺ ὀρεγία· ἡ ἀριστοκρατικὴ της μορφὴ, μὲ τὴν μεγάλῃ μύτη, ἐφαίνετο πάρα πολὺ εὐγενής· καὶ ἦτον ἥσιχη δὲν ἄλλαζε πολὺ ἑαυρρασι. Μιλοῦσε μὲ πολλὴ ἡρεμία, κοντὰ της αλοιδάνετο κανεὶς ἥσυχος· ἦτον σωστὴ κυρία, ἀληθινὴ γυναῖκα.

Ὅταν σηκώθηκε, ὁ Νάγκελ εἶπε:

— Σήμερα τὸ βράδυ πρόκειται νάρθῃ ἐδῶ μιὰ κυρία, ποὺ θὰ ἤθελα πολὺ νὰ τὴν περιποιηθῶ λίγο· ἡ κυρία Γούδε, Μάρθα Γούδε, δὲν ἔχω ἂν τὴν ἔχετε; Ἄκουσα πῶς ἦρθε κι' ὅλος. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πόσο πολὺ θὰ ἤθελα νὰ τῆς κάνω μιὰ εὐχαρίστησι· ξὶ τόσο μοναχικά, ὁ Μινούτις μοῦ ἔχει διηγηθῇ γι' αὐτήν. Δὲν νομίζετε πῶς θὰ μπορούσα νὰ τὴν παρακαλέσω νάρθῃ ἐδῶ νὰ καθίσῃ μαζί μας; Ἄν βέβαια δὲν ἔχετε ἑσεῖς καμμία ἀντίρρηση;

— Μπα, καθόλου, εἶπε ἡ Ἀνδρῆξεν, μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι μάλιστα· θὰ πάω νὰ τὴν εὔρω τώρα ἁμέσως· ἔξω ποὺ εἶναι.

— Μὰ θάρθετε κ' ἐσεῖς τίσω!

— Ναί, εὐχαρίστως.

Ἐνῶς καθέεται ὁ Νάγκελ καὶ περιμένει, μπαίνουν μέσα ὁ Ράινερτ ὁ δικαστὴς κι' ὁ γραμματικὸς του καὶ ἡ Δάγνη. Ὁ Νάγκελ σηκώνεται καὶ χαιρετᾷ. Καὶ ἡ Δάγνη ἦτον γλωμὴ μὲ ὅλην τὴν ζέση. Φοροῦσε ἓνα κερνισποτὸ φάρεμα μὲ κοντὰ μανίκια, καὶ σὸν λαιμὸ εἶχε μιὰ βαρεῖα χρυσὴ ἀλυσίδα. Αὐτὴ ἡ χρυσὴ ἀλυσίδα δὲν ἦτον καθόλου ὀρεγία. Ἡ Δάγνη στήθηκε μιὰ στιγμή στὴν πόρτα εἶχε τὸ ἓνα εἰς χέρι τίσω ἀπ' τὴν ράχη καὶ ἔπαιζε μὲ τὴν πλεξούδα της.

Ὁ Νάγκελ πῆγε κοντὰ της. Τὴν παρακάλεσε μὲ λίγα, συγκινητικὰ λόγια νὰ τὸν συγχωρήσῃ γιὰ ὅλο του τὸ φέροισι τὴν Παρασκευὴ· θὰ ἦτον ἡ τελευταία, ἐντελὴς τελευταία φορὰ δὲν θὰ εἶχε ποτὲ πιά ἀφορμὴ νάχη παραάπονο μαζί του. Μιλοῦσε σιγὰ εἶπε κάθε λέξι ποὺ εἶχε νὰ πῇ καὶ ἔπειτα σιωπῆσε.

[*Ἀκολουθεῖ]

[Μεταφρασ. Τ.]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΣΚΙΤΣΟ

Ἐνα πουλάκι εἶνε φυλακισμένον μέσα σ' ἓνα κλουβί. Φιγὴ καὶ νερὸ δὲν τοῦ λείπει, ὅμως σὰν τομότησῃ τοὺς σπάρους πολλὴν ὥρα, καὶ ἀποσπῇ μιὰ στιγμὴ τὸ ράμφος του στὴν χρυσιὰλένια βρύση, σηκώνει καὶ κάθεται σ' ἓνα καλάμι, καὶ φρουσκώνει, φρουσκώνει μελιγχοлика.

Τὸ κεφαλάκι του βοδίζεται μέσα σὸ φτεροπὸ λαιμοῦ του, οἱ φτεροὺγες του κυρτώνονται, καὶ γίνεται ὁλόκληρο σὰν μιὰ πομπουλένια σφύρα. Μάλιστα μὲ τὰ ἀπελπισμένα χιτῆματα ποὺ ἔδινε σὰν χρυσὰ τέλια τοῦ κλουβιοῦ, γιὰ νὰ πεταχθῇ ἔξω, τὸν πρῶτο καιρὸ τῆς σκαλιῆς, ἡ οὐρά του μυδρήθηκε.

Τώρα συνείδησε. Ξέρει πῶς τὰ χρυσὰ τέλια εἶναι στερεὰ καὶ δὲν υποχωροῦν σὲ προσπάθειές του. Τὸ πῆρε ἀπόφασι καὶ μόνο κάποτε αἰσθάνεται καί τι αὐτὸ θὰ τὸ λέγαμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι: «Γιατὶ ἔχω φτεροὺγες ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ πετάξω;» Κι' ὅταν αἰσθάνεται τέτοια πράγματα, ποὺ δὲν μπορεῖ τὸ κεφαλάκι του νὰ ἐξηγήσῃ, φρουσκώνει, φρουσκώνει καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐκχάσῃ πῶς ἔχει φτερά.

Τὸ πουλάκι γεννήθηκε πέρουσι, δὲν ξέρει τὴν ζωή. Μόλις ἄρχισε νὰ πετᾷ, αἰσθάνετο σὲ μιὰ ξόβεργα καὶ μπῆκε σὸ κλουβί. Θυμᾶται μόνο πῶς εἶχε μιὰ ζεστὴ φωλιτσα, πῶς ἀδελφάκια τριγύρω του ἐσφιγγαν τὰ γυνὰ κορμιάκια τους σὸ δικὸ του ἐπάνω, πῶς κάθε φορὰ ποὺ ἔφτανε ὁ πατέρας ἓνα σκουλήκι ἢ μιὰ μύγα ἀνοίγαν ὅλα μαζί τὰ στόματα καὶ φώναζαν, — ποὺ νὰ τὴν πρωτοαπαῖξῃ.

Μιὰ μέρα ἀνοίξε κάποιος τὴν θύρα τοῦ κλουβιοῦ καὶ χωρίς νὰ τὸ καταλάβῃ τὸ πουλάκι, βρέθηκε ἔξω.

Μὲ μιὰ μεγάλη φόρα πέταξε ψηλὰ στὴν ἀροφή, ἔκαμε ἓνα κύκλο, καὶ κάθισε στὴν κορνίζα τοῦ παραθύρου. Εἶχε φτερά λοιπὸν νὰ πετᾷ! Καὶ πετοῦσε; Ὁ, τί ὀρεγία πρᾶγμα τὸ πέταγμα! Καὶ ἄλλη μιὰ φόρα τῶριξε ἀπ' τὴν κορνίζα σ' ἓνα γάλλικο ἀγκύριον, ἐπάνω στὴν θεομάστρα.

Ἐκαμε γύρους τὸ πουλάκι μεσ' στὴν κήμαρα, καὶ κάθισε σ' ὅλα τὰ θηηλότερα πράγματα καὶ τίναξε χαρούμενα τὰ φτερά του. Μπῆκε ὅμως πάλι σὸ κλουβί ἀπ' τὴν ἀνοικτὴ θύρα, μόνο του τώρα, γιατί πεινοῦσε καὶ πονοθενὰ δὲν εὗρισκε σπάρους τὴσην ὥρα ποὺ πετοῦσε ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Τὴν ἄλλη μέρα, πάλι ἀνοικτὸ τὸ κλουβί, καὶ πάλι τὸ πουλάκι ἔξω σὸ γῆρο. Τὴν στιγμή ποὺ πετοῦσε εἶδε, ἓνα μεγάλο καθρέφτη, καὶ τὸν πῆρε γιὰ παράθυρο ἐπειδὴ ὅλο τὸ φῶς ἐπεφτε σὸ γυαλί. Πέταξε λοιπὸν ὁλότοις. Ἀλλὰ κτύπησε δυνατὰ, ὅπως σὲ χρυσὰ τέλια τοῦ κλουβιοῦ, κι' ἀναγκάσθηκε νὰ σταθῇ σ' ἓνα κιάρι. Ἀμέσως βλέπει, τί περίεργο θέαμα! Ἐνα πουλάκι κοντὰ του. Γυρνᾷ τὸ κεφαλάκι του, τὸ κυτᾷ, τεντάνει τὸ λαιμάκι του πρὸς αὐτό, μὰ συναντᾷ κατὶ σκληρὸ καὶ ξαναπονεῖ τὸ ράμφος του. Δὲν ἤξευρε τὸ καίμενον τὸ πουλάκι τί θὰ εἴπῃ καθρέφτης.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμή ἡ ἀγαπημένη θέσις τοῦ ἔγινε τὸ κιάρι.

Ὅρες ὁλόκληρες ἐστέκετο ἐκεῖ καὶ μιλοῦσε μόνο του μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐβγαζε τίς ὁρατότερες φωνές, τίς πρὶ γλωσσὲς στροφές ἀπὸ τὸ λάμπγι τοῦ γιὰ τὸ πουλάκι ποὺ ἔβλεπε, τέντωνε τίς φτεροὺγες σὸν ἀγκυλά. Ὅλες αὐτὲς τίς τρυφερότητες τίς ἔκανε γιὰ νὰ ἡσυχῇ τὸ ἄλλο πουλάκι, μὰ δὲν τὸ ἔφτανε. Ἐνα σκληρὸ γυαλί τὰ χόρριζε.

Τότε τὸ πουλάκι ἔγινε πρὸς μελιγχολικὸ παρὰ πρὶν. Φοῦσκωνε ἐπάνω σὸ κιάρι κι' ἔβλεπε ἀντικρὺ τὸ ἄλλο πουλάκι νὰ φρουσκώνει κι' αὐτὸ σὰν νὰ ἦταν ἀφροσύνα. Ἡ καρδοῦλα του βέβαια θάταν βαρεῖα καὶ λυπημένη. Θάλεγε μέσα του: «Γιατὶ δὲν φθάνα τὸ πουλάκι ἀφοῦ τ' ἀγαπᾷ;»

Δὲν ξέρω πῶς θὰ τελείωνε ἡ ἱστορία τοῦ μικροῦ ἐρωτευμένου πουλιῦ μὲ τὴν εἰκόνα του, ἂν μιὰ εὐχάριστη σήμπτωσης δὲν ἤρξατο ἔξωθεν νὰ διορθώσῃ τὰ πράγματα. Ἐνα πρῶτ, ἐκεῖ ποὺ πετοῦσε τὸ πουλάκι μέσα σὸ κλεισμένον δωμάτιον κι' ἐτοιμάζετο ἴσως νὰ πᾶρῃ τὴ θέσι του ἀντικρὺ σὸν καθρέφτη, ἓνας ἀέρας φύσηξε δυνατὰ, καὶ τὸ παραθύριον ἀνοίξε. Τὸ πουλάκι ἐννοῶσε τίς φτεροὺγες του νὰ τὸ σηκώνουν γρήγορα, καὶ πρὶν καταλάβῃ τί συμβαίνει, βρέθηκεν ἔξω.

Πέταξε στὴν ἀνοίξ, πέταξε σὸ χρυσὸ φῶς, κι' ἐμοιαζε ἔτσι, μέσ' σὸν οὐρανὸ, σὰν εἰκόνα τοῦ πόθου.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙΣ

ΤΟ ΔΕΙΛΙΝΟ

Μέσα στῆς λήνης τὰ νερά ποὺ μοιάζουν τὸν καθρέφτη θίαν ἀργὰ τὸ δειλινὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πέφτει, καὶ οἱ σκιές τῶν καλαμιῶν τριγύρω ἀφροσαλέων σὰν καί νὰ ὀνειρεῖνται, σὰν καί νὰ γυροῦν... Φαντάζομαι τὸν Ἑρῶτα νὰ κυβερνᾷ τὴ βάρκα

με τ' ἀργυρὰ κουτιά, κι' ἐγὼ σὸ στήθος γέροντας τῆς ἀγαπητικῆς μου νὰ τῆς ζητῶ ἱλιὰ...
ΑΝΤΩΝΑΚΙΩΣ

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Στὸν οὐρανὸ τὰ σύννεφα βαρεῖα, ὁλόμαυρα, γογγυλῶν ἀντάμα, κι' ἡ παγωμένη ἀνάσα τοῦ βορρῆα γύρω ἀνιχνεῖ σ' ἀγριεμένο κλίμα.

Καὶ μεσ' στὴν οὐρανομένη τὴ βραδυὰ στοῦ μανιωμένου τ' ἀνεμου τὴ δίνη γυρνᾷ ἡ πονεμένη μου καρδιὰ στὴν τρικυμία ζιτώντας τὴ γιὰλινη Ἀθήναι
ΑΝΝΙΝΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Ἄντ. — Δημοσιεύομεν τὸ καλύτερο.

Κον Ἄν. — Βλέπετε, ἐφθάναν τὰ δυὸ αὐτὰ τετράστιχα γιὰ νὰ γένῃ ἓνα εὐμορφὸ ποιημάκι. Παραλάβαμεν τὸ μικρὸ σας ὄνομα γιατί ἦτο κακοχευμένον.

ΤΟ ΔΕΚΔΛΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἀγαπητέ μου,

... σὲ φιλομαρτίαν τοῦ

ΕΣΧΩΣ εἶχαμε τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ὑποψηφίων στὸ χωριό μας. Φαντάζεσαι πὺ τί γίνηκε. Ἦρθαν καὶ αὐτὸ μπάριμα-Γιώργη ἓνα δυό. Ὅχι πὺς ὁ μπάριμα-Γιώργης δὲν πῆγε νὰ τοὺς καλοδεχθῇ κατὸν αὐτὸ μαγαζίου, μὲλις ξεπελέμφεν ἀπ' τὰ μουλάρια, μὲ θέλωνε, λέει, νὰ ἰδοῦνε καὶ τὴ γοιὰ καὶ τὰ παιδιὰ, ποὺ τόχαγε ἀποθηγήσει. Ἔνα-ἓνα τὰ ξέρανε μὲ τ' ὄνομά τους. Καὶ τὸν Τάσση, καὶ τὸν Νικόλα καὶ τὸν μικρὸ τὸ Βάσση.

Ἔτσι κ' ἐγὼ ἔκει καὶ τοὺς γνώρισα. Μὲ ρωτήσανε ἂν εἶχα φοσάρες ἐφημερίδες καὶ τί νέα ἀπ' τὴν Ἀθῆνα.

— Ἐρεῖς δέκα μέρες γριάζαμε στὰ βουνά. Ἐβῆσι δὲν ἔζημε τί γένεια. Ἐλείωσε ὁ συνδικισμὸς τῆς Ἀτικῆς;

Τοὺς εἶπα ὅτι νῦν ἤξερα καὶ τοὺς ἔδικα καὶ τίς ἐφημερίδες νὰ διαβάσουνε. Τὰ μῦτια τοὺς ἀστράγανε σὰν εἶδαν τὸ τυπωμένον χαρτί. Τῆς ἠραπαῖανε καὶ τίς χόπανε στὶς τσέτσες, ὅπως ἠρτάζει ὁ πειναρμένος ἓνα κομμάτι ψωμί.

Ἰάμερα γυρίσανε τὴν κοιβέντα.

— Ἀς τὴν ἀφάσωμε τὴν Ἀθῆνα. Τὰ δικὰ μας νὰ ἰδοῦμε τώρα! Μορφέ! πὺς ἔγινε ὁ Πάσας σου, ὦ τοῦ νὰ μὴν ἀβασκαθῇ. Ἀσάρας σαστός! Σὲ λέγα χροῖνια πὰ τὸν πάριμα στὸν συνδικισμὸ.

Ὁ μπάριμα-Γιώργης ἀνασιφένανε.

— Ἀκούτε νὰ γενῇ καλὸς ἀνθρωπος, νὰ μιάη γράμματα πὰν καὶ λόγου σας, νὰ τὸν πάρετε!

Ὁ ἓνας φτογρήριος, ὁ γεροντότερος κ' ὁ πὺ γαλιφως, γάδιρε τὸ παιδὶ στὶς πλάτες, καὶ γριζόντας στὸν πατέρα.

— Αἰ; Πὺς τὰ βλέπεις τὰ πράματα; τοῦ εἶπε.

— Ὅλοι πέρα-πέρα κομπάρε. Νὰ μείνης ἡσυχος. Κοιμὰ δὲ θὰ μὰς φέρῃ.

— Κι' οἱ ἀντίβειν;

— Δουράζανε. Τοὺς βλέπεις παιθενά; Πὰν, χαθῆ-καὺν. Μόν' κοιτάχτε νὰ ζάνετε ζάνενα καὶλὸ στὸν τόπο, νὰ οἷς σχοράμε τὰ πεθωμένα σας.

Ὁ ὑπορήριμος ὑποπξέθηκε.

— Τούτη τὴ φορὰ θὰ τὸ κάνομε τὸ γεφύρι. Δὲν ἔχει! Μὰς τόχει ταμένα ὁ Πρόεδρος.

Ὁ μπάριμα-Γιώργης τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

Τὸ γεφύρι θὰ γενῇ! εἶπε. Ἄν διέ γενῇ φέτος θὰ γενῇ τοῦ χρόνου. Κι' ἂν πύρη δέκα ζωντανὰ ἀνάρια τὸ ρέμα, δὲ γάθηκε ὁ χρόνος. Μόνον κοιτάχτε νὰ ζάνετε τίποτα γιὰ τὴν πατρίδα! Γιά τὴ δόλια τὴν πατρίδα, κομπάρε, ποὺ τὴ ρημάζαμε μοναχοὶ μας.

Ἦ φωνὴ τοῦ μπάριμα-Γιώργη εἶχε πάρει ἓνα χαμηλὸ τόνο, σοβαρὸ καὶ συγγνωμένο μαζὶ, σὰν ἀπὸ ἀληθινὴ συγγνώμη. Τὸ φαντάσθηκες ποτὲ σου; Τόδε-γε ποτὲ σου, πὺς ἀπὸ κάτω ἀπὸ μιὰ λαγδυσιμένη σκεῆτικη θὰ βρισκότανε καὶ κόπος γιὰ τὴν Πατρίδα. Ὅπως ἡ παύση αὐτὴ σκεπάζει Ρωμαιοὺ κοράλλι. Καὶμὲν Ρωμηέ! Ὁ,τι κ' ἂν εἶσαι, κ' ὅσα κοινοσύρια κ' ἂν ἔχης, ἔχοντα στιγμὲς ποὺ τὸ δρέχνεις ἀπὸ ποῦ βιστῇ; κ' ἀπὸ τί γῶμα εἶσαι ζημιονέος. Ὅλα, ὅλα, μὰ πῶς! ἀπ' ὅλα ἡ Πατρίδα! Ἀπάνω στὴ γάχη τοῦ βουνοῦ τὴ σὺλλογίζεσαι προσιότερην ἀπ' τὰ ζωντανὰ σου. . .

Θὰ μὲ γελάτης ἴσως ἡ θά ξαφνισθῆς βλέποντάς με νὰ γριζῶ τὸ γράμμα μου μ' ἐκλογικὰς κοιβέντες. Εἶναι ἡ ἀλήθεια, πὺς στὴν Ἀθῆνα ποτὲ δὲ μιλήσαμε γιὰ τέτοια πράματα. Μὰ τί τὸ θέλεις; Σὲ κάθε βδοχκο πρέπει νὰ γοιθῇ κανεὶς γιὰ νὰ ἰδῇ, πὺς κ' ὁ κάθε βδοχκος γριβεῖ τὰ διαμάντια του. Εἶναι μικρὸ τίχα νὰ μιάης πὺς ἓνας γερο-χωριάτης ἐδῶ ἀπάνω στὰ βουνὰ ἔχει κλεισμένα μέσ' στὰ στήθια του τὴν Πατρίδα; Καὶ δὲν ἀξίζει νὰ περηφανευθῆς γιὰ τὴ δόλια τὴ Ρωμηοσύνη; Καὶ δὲν ἀξίζει νὰ εὐχρηθῆς νὰ βρε-θοῦνε ἀνθρώποι ἀπὸ ἓνα τέτοιον ὕλικὸ νὰ ρημάζονε κράτος τιμημένο καὶ δυνατὸ, ἔθνος περήφανον καὶ μεγάλον;

Ὁ καὶμὲνος ὁ Ρωμηός! Ὁ καὶμὸς πᾶντα τὸν τρώει μέσῃ του. Ὁ Ἑγγλέζος τὴ καὶμὸ γάχη; Μεγάλη ἡ πατρίδα του, πλοῖμα, δυνατὴ, δοξασμένη, σὲ ἀξία χροῖα μισσημένη, στὸν ἴσιο δρόμο βαλμένη χρόνια καὶ χρόνια. Ἦ Ρωμηοσύνη φτωχὴ ἡ κακομαίρια, ἀδύνατη, ἀπὸ δικούς καὶ ξένους κυνηγημένη. Μεγάλος καὶμὸς! Μὰ ὅσα τὸν καὶμὸν αὐτὸ τὸν ἔχει κάθε Ρωμαῖκη φυχὴ μέσα της, ἔθαρσεν χροῖα. Καὶ τὸν ἔχει! Τώρα τὸ κατάλυθα, τώρα τὸ βλέπω, τώρα τὸ νοιώθω. Πιστερῇ με. Κοιμισμένη ἦτανε ἡ Ρωμαῖκη φυχὴ, ἀποκυρτωμένη, βαρεσιτισμένη ἀπ' τὴν ἀφρον-ησία καὶ τὴν ἀνερμελεῖά τὸν δυνατῶν. Λίγο ἄρα τῆς ἔδωκες; Πῆος τ' ἀπάνω της, φανερώθηκε ποῖα εἶναι.

— Μόνον κοιτάχτε νὰ ζάνετε τίποτε γιὰ τὴν Πατρίδα!

Ὁ μπάριμα-Γιώργης τὸ εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ. Κ' ἐγὼ τὸν ἀγκάλιασα καὶ τὸν φίλησα, ὅπως σὲ φίλῶ, καλέ μου, ὁ δικός σου.

Λ Σ Ο Φ Ο Σ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γιάννη Βλαχογιάννη : «Τὸ Σοῦλι». Ἀθῆνα 1918

ΣΟΥΛΙ! Τὶ κόσμος ἀπόμικρος καὶ θαρραλικὸς ἔν-ανταί μέσα μας μὲ τὸ ξεφώνημα τῆς λέξεως αὐτῆς. Φαίνεται ὅμως πὺς ἔχουμε πραγματικὰ λησμονήσει τὴ μεγάλη ἐποχὴ, ὅπου ζοῖσε τὸ Σοῦλι κ' ἔγραψε τίς ἀθάνατες σελίδες του στὴν ἐποποιία τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, καὶ χρεωίεται ὁ τοὺς μας ξυπνητήρι γιὰ νὰ γριζῇ κάποτε πρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἦνα τέτοιον ξυπνητήρι θαρρὸς πὺς εἶναι τὸ «Σοῦλι» τοῦ κ. Βλαχο-γιάννη, ποὺ ἀπὸ τὸ ἀντίκρουσιν βέβαια τῆς λήθης αὐτῆς θ' ἀνταρτάσθηκε νὰ τελειώσῃ τὸ μικρὸ ἡρωϊκὲ-χημῖά του μὲ τοῦτα τὰ λόγια : «Τὸ Σοῦλι στὸ τρα-γοῦδι βρισκεται . . . ἄλλοι παιὰ δὲ θὰ τ' ἀπαντήσετε. Ἦρα καλὴ, μαῦρα παιδιὰ, ποὺ λησμονήσατε τὸ Σοῦλι! Τὸ Σοῦλι τὸ περήφανον καὶ τὸ Σοῦλι τὸ πολεμέ-χαρο, ὁ Σουλιώτης, ὁ λακευτῆς τῆς λευτεριάς καὶ ὁ Σουλιώτης ὁ λεοντοκαρδὸς ξαναζωντανεύουν ἡμῶς μας μὲ τὸ ἀλιγασέλιδο αὐτὸ βιβλίον. Στὶς ἐφτά σύν-τομες ιστορίες του ἐδιπλώνεται κ' ἀπὸ μιὰ πενχὴ τῆς ἱστορίας τοῦ περὶλαμπερον τόπου καὶ τὸν δοξε-σμένων ἡρώων του.

Ὁ κ. Βλαχογιάννης μὲ τὴ γριάτη φράσι του, τὴν περιγραφικὴν του τέχνην, τὴν ἀβίασθη καὶ λεβέντικη γλῶσσα του, τὴν ψυχολογικὴν τὸν δύναμιν μὲς παρου-σάζει ὁλοζώντανον τὸ Σοῦλι τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ δοξα-

σμένο. Καὶ τὸ Σοῦλι, ποὺ μόνο στὸ τραγοῦδι βρισκε-ται» βρῆκε τὸν ἡμνητὴ του. . .

Σωτήρης Σαῖνης : «Ὁ Γῦρος τῶν Ὠρῶν, ἀνειρό-δραμα σὲ πέντε μέρη καὶ πρόλογον 1911.

ΠΕΡΑ ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὰ αἰσθη-τῆς ζωῆς, ἐπάρχει ὁ κόσμος τῶν μυστηρίων, ὁ κό-σμος τῶν πνευμάτων, — λέγουν οἱ μυστικιστὰ καὶ πνευ-ματισταὶ καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς Ἱθαλιστικῆς φιλοσοφίας— ἐπάρχουν τὰ ὑπερφυσικὰ ὄντα — λέγει ὁ *Λαῖος* — ποὺ ζοῦνε μὲ ζωὴ δικαί τους καὶ ποὺ φανερόνται στὶς μυστηριώδεις τῆς Φύσεως ἐνέργειες. Ὁ *Λαῖος* μὴν ἡμεω-ρῶντας νὰ ἐξηγήσῃ τὰ διάφορα τῆς Φύσεως φαινόμενα ἐπλάσε μὲ τὴν φαντασίαν του ὅντα ὑπερτερὰ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, τὰ ἐξηκωτήρησε ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ἄλλα κακὰ, καὶ φαντάσθηκεν ἀκόμη, ὅτι αὐτὰ κυβερνοῦν τὴν Φύσιν καὶ ἔχουν μυστικὴν ἐνέργειαν ἐπάνω στὴ ζωὴ καὶ τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων. Σὲ μιὰ τέτοια ἀντίληψιν τῶν ἀγνώστων τῆς Φύσεως δονήσανε ὀφείλεται καὶ ἡ νεώ-τερη Ἑλληνικὴ μυθολογία, ποὺ τὰ περισσότερα στοι-χειὰ της εἶναι βέβαια κληρονομία ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴ μυθολογίαν.

Τὰ ὑπερφυσικὰ αὐτὰ ὄντα, ἡ ζωὴ τους, ἡ δράσις των ἀνταμιτῇ τους καὶ ἀπέναντι στὸν ἀνθρώπον, ἔδα-καν στὸν ποιητὴ κ. Σαῖνη τὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ φτιάσῃ τὸν «Γῦρον τῶν Ὠρῶν» ἀνειρόδραμῃ σὲ πέντε μέρη καὶ πρόλογον, καὶ ποὺ ἡ κυριώτερη μορφή του — καθὼς διόσχυρίζεται ὁ ποιητὴς του — εἶναι κομποδίν, χωρὶς βέβαια νὰ εἶναι κανεὶς ὑποχωρομένος — ἐπειδὴ τὸ θέ-λει ὁ ποιητὴς — νὰ τὸ δεχθῇ καὶ γιὰ πραγματικὴν κομποδία.

Τί εἶναι ὁ «Γῦρος τῶν Ὠρῶν»; Ὀνειρόδραμα. Ἀμφιβάλλον ἂν καὶ ὁ ἴδιος ὁ κύριος Σαῖνης θὰ μο-ρεῖν νὰ μὰς εἴπῃ ποτὲ καθαρὰ — καὶ νὰ μὰς πείσῃ πὺς ἔχει δίκαιον — τί θέλει νὰ παραισθήσῃ μὲ τὸ ἔργον του αὐτό. Ποιὸ τὸ κύριον νόημά του καὶ ποῖο ἡ σῶ-σια του. Ἀπὸ ἓνα νεκρὸν συμβόλον καὶ ἰδωλμά-των, ἀπὸ μιὰ ἀκανόνιστη ἐπιστροφάνει ὅλων τῶν ζωτικῶν, στοιχεῶν, νεοσταποῦλη, Μαντικακόχου, βοι-νοκυράδων, δεντροκαράδων, Κίρκης, Βελβεζούλ, Νερ-βελοῦδων, καλιναντζιμεῶν καὶ τῶν ἄλλων πλοισμάτων τοῦ ὑπερφυσικοῦ κόσμου, ἀνθρώπων μὴ ἀνθρώπων, ἀπὸ ἓνα ἀρρηθρὸν ἀνακείμενον παραδόσεων, θρύλων, μύθων, ἀλληγοριῶν, κρηλῆσεων, πίστεων, παροιμιῶν καὶ στερεοτύπων λαϊκῶν φράσεων δὲν ἀσπρμένοι τίποτε θετικά, ποὺ θὰ μὰς ὀδηγοῦσε νὰ συλλάβωμε τὸ κύριον νόημα τοῦ ἔργου. Βλέπουμε μόνον σὲ μιὰ ἑμμετρη πολυλογία νὰ ἐξιστορῇ καθένα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦ ὀνειροδράματος τὸν προσωριόν του καὶ τὴν σκέψιν του μὲ τὸν ἀνθρώπον, ὅπως τὰ φαντάσθηκεν ὁ λαϊκὸς νοῦς. Κ' ἔτσι ὁ «Γῦρος τῶν Ὠρῶν» μορεῖ πολλὰ σω-στά νὰ ὀνομασθῇ «Ἑμμετρον Ἑγχειρίδιον τῆς ὀρχήσεως καὶ νεοτέρως ἑλληνικῆς μυθολογίας» μὲ πολλὰς παρη-νοήσεις. Θέλει βέβαια ὁ ποιητὴς τίς διαφορὰς ὑπερ-αισθητῆς ἐνέργειες τῶν ὑπερφυσικῶν πλοισμάτων νὰ προσαρμόσῃ στὴν ἀνθρώπινην ζωὴ, τιλινοντίας τες μέσῃ σὲ κάποιον ἔξωφωτισμένο καὶ τριπλῶ φιλοσοφικὸ πέλιν, μὰ τὸ πρᾶγμα δὲν κατορθώνεται, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ἡ συναχὴ μεταξύ τοῦ φανταστικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου.

Ἄν θὰ καταπισπῶν καθάλιν νὰ ἐξετάσῃ τί γίνεται μέσα σ' ὅλο αὐτὸ τὸ ὀνειρόδραμα, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει καμιά ἀνάγκη. Ἦ δράσις λείπει ὁλότελα. Ὅλα τὰ κρυφὰ καὶ μυστικά, ἀγνώστα καὶ ε' ἀβώρητα, ποὺ — κατὰ τὸν λαὸν καὶ τὸν ποιητὴ — συμβαίνουν στὸν ὑπερ-μυσθητὸ κόσμον τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἔξωτικῶν, ὅλες

οἱ μυστικῆς ἐνέργειες τῶν φανταζὼν ἀνάρμων, παρην-ποταμῆντες, παρηνόωνται στὸν «Γῦρον τῶν Ὠρῶν» μὲ *καθαλισμὸν ἀρρηθρὸν καὶ μὲ καμιά ὁσότητη συναχῇ*. Τὰ διάφορα ὑπερφυσικὰ πλοισματα μιλοῦνε ποτὸς, ἐνε-τὸ καθενα τοὺς χωριστὰ, καὶ κατὰ μῦθιν, τί εἶναι, ποῖος ὁ ἀπορρητός τους, μὰ σ' ὅλην αὐτὴ τὴν αὐτὴ-μορφὴ ὁμιλία δὲν ὑπάρχει καθάλιν ἡ σκέψις, ποὺ θὰ παροῦσε νὰ μὰς ἀνταρτήσῃ, ἡ γενναία ἰδέα, ποὺ θὰ μὰς ἔδινε νὰ *καταλάβωμε κάπως ὁδωσιμακώτερον τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ «Γῦρου τῶν Ὠρῶν»*.

Τὸ ἐπίκτομα τῆς πολυλογίας συνοδεύεται καὶ ἀπὸ ἄλλα ὄχι ὀφειμένα γιὰ τὴν ὅλη καταδημιουργίαν τοῦ Γῦρου τῶν Ὠρῶν. Ἀποσπῇ παραθέσεις σὲ πολλὰ μέρη πρὸς τὸν λαϊκὸν ἠρώσαν γιὰ νὰ γίνῃ φανερὸς ὁ διάλογος, ἀνάλοως γνωσιότατον λαϊκῶν διατίχων σὲ στίχους πολυλόγους καὶ φωνικά χαλάσματα τῆς αν-κρίτικης τοῦ νοήματος, καὶ ἄλλα τέτοια ἀρρησι-ματα ζάνουν ἀπὸ φανερὴ τὴν ἀτεχνία στὴν ἐκποικιστὴ καὶ ἐκτετριτὴ μορφή τοῦ ἔργου. Ὁ κ. Σαῖνης ἔχει καὶ ἓνα ἄλλο κολὸ σημαντικὸν ἑλάτωμα. Θέλει νὰ φτιάσῃ λέξεις χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ λεξιλαστικὸν ἀνάστημα, καὶ δὲν γανοῖζει τὴν ἀληθινὴ σημασίαν πολλῶν λέξεων τῆς δημοτικῆς. Πλῆθει π. χ. τὴ λέξι ἡρωσιόσια — ἀπὸ τὸ ἦρος καὶ σποσός, ποὺ ἔχουν τὴν ἴδιαν σημασίαν στὴ δημοτικὴ. Γράφει τοῦ «χρυσονήματος τὸ σπῆμα», σημαίει σημαῖνος. Ἄν παροῦρε νὰ εἶτοῦρε ποτὲ σπῆ-νος νήματος, τότε σωστὰ τὸ εἶναι καὶ ὁ κ. Σαῖνης. Μεταχειρίζεται τὴ λέξι «μορφοῦλιν» μὲ τὴν σημασίαν τοῦ καθρέφτης. Σὲ πολλὰ μέρη ὁ *Λαῖος* λέει «τερο-γούλι» (τηρὸν καὶ γουλι), μὰ μορφοῦλιν δὲ θὰ εἴπῃ τίποτε. Ἰσως νὰ παρᾶσανεν ὁ κ. Σαῖνης. Γράφει «χρόνια προϊστασιμένο» ἀντὶ προϊστασιμὰ. Ὑποθίτει ὅτι εἶναι φανερὸ ἡ διαφορὰ τῶν δύο λέξεων. Πίπτει τὸ καλοκαίρι» ἀντὶ βασιλεύει ἡ κατὶ ἀνάλογον. Καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια. Ἦ ἀσυνέχεια, ποὺ βιαστέται στὴ γλῶσσαν, ὑπάρχει καὶ αὐτὸ νοήματι καὶ στὶς ἐκδόνας.

«Ἐξάρμα λέει: «ῶδα στίς τρεῖς ὡρὸς μάνες, καὶ σὲ γέννησας». Ὅσα καὶ ἂν εἶναι ἀλληγορικὴ ἡ φράσις, πάντα, θαρρὸς, ἔχει κατὶ τὸ ἀφύσικον καὶ τὸ ἀπίστον, ἐπειδὴ δὲν παροῦρε βέβαια νὰ φανταστώμεν πλῆσμα ὁμοῦ ἡ ὁμοῖον *γεννημένο* ἀπὸ τρεῖς μάνες. Γράφει «παταγὴ μονυχία» πῶτερος μονυχίος εἶναι ὁμορμένως πρῶγμιν αρωτάζοντα. Ἀντὶ ἄλλου: «Χορζῶντα τὰ δέντρα τὰ μυρικά ποτὰ». Τί εἶδους δέντρα νὰ εἶναι ἄριγε καὶ μὰς χορζῶν ποτὰς; -Ὁ σκελετοὶ φανοῦν μὲ τὰ γυαλένια μάτια. . . Σὰν τί σκελετοὶ νὰ εἶναι αὐτοὶ, ποὺ ἔχουν γυαλένια μάτια; Τὸ λέγα αὐτὸ ἀπὸ τί πολλὰ γιὰ παραδείγματα.

Ὑπάρχουν βέβαια ἀρκετὰ μέρη σ' ὅλο τ' ἀνειρό-δραμιν, ποὺ ἂν τὰ πύρη ποντίς ὡς ξεχωριστὰ ἐπικά κομμάτια, βλέπει ὅτι ἔχουν τὴν ἀξίαν τους καὶ παρ-οῦντε νὰ αἰσθῶνε διπλὰ αὐτὰ «Καλβην μέτρε» τοῦ ποιητῆ κ. Σαῖνη. Μὰ ὑποθίτω ὅτι σποσός του δὲν ἦτανε νὰ μὰς παρηνσιόσῃ σ' ἓνα πάλινον καὶ ἄρρηθρον ἔργο καὶ μερικὰ ποιητικὰ μέρη. Ἀπὸ μέρους αὐτοῦ τοῦ αὐτὸ ξεχωρίζει καὶ κάποια προσωπίδια νὰ μὰς ἀνταρτήσῃ μὲ τὴν ἀσφλητικὴν ἀκαταπίπτει τῆς ζωῆς καὶ τῆς Φύσεως.

Πρ. Ξενοπούλου : «Ὁ Καπὸς Ἀρόρης» κ' ἄλλα και-νοῦργια διηγήματα. Λογοτεχνικὴ βιβλιοθήκη Φέξη. Ἀθῆνα 1912.

Ο νέος τόμος τοῦ κ. Ξενοπούλου περιέχει διηγήματα τῆς τελευταίας παραγωγῆς του (1908- 1911). Τὸ μεγαλύτερον τῆς σειράς αὐτῆς εἶναι τὸ διήγημα «Ὁ Κικὰς Ἀρόρης» ποὺ διίχνη καθαρά σὲ ποιὰν ἐντέ-λειαν κατώφθισεν ὁ κ. Ξενοπούλος νὰ φτιάσῃ τὴν τέ-

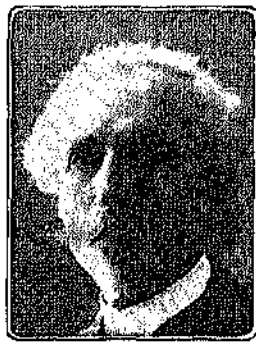
ζην τον καί του δίνει ύψωση νά μιλῇ κανεὶς κάπως γενικότερα γιὰ τὴν παραγωγή του ἀπὸ εἶδος τοῦτου.

Τὸ ἐργασιὰν γνῶρισμα τοῦ διηγηματογράφου κ. Σενόπουλου — πρὸ πάντων στὰ τελευταῖα ἔργα του — εἶναι, ὅτι ἔχει τὴ δύναμι νά βρῇ καθαρά μέσα στ' ἄδεια τῆς προῆς καὶ μέσα στὴν πολυμορφία κοινωνικῆ ζωῆ ἐκεῖνο, ποὺ πραγματικά συμβαίνει. Κ' εἶται τὰ διηγήματά του — ἂν ὄχι ὅλα, ἀλλὰ βέβαια τὰ περισσότερα — ἐνῶ αὐτὴν ἀρχὴ καίνονται σὺν ἡθρομαφίς ἀριστέων τύπων καὶ ἐκσχίς, μὲ τὸ πρῶτο (βιθύτερο) ἐξέτασμα τους μᾶς πείθουν ὅτι εἶναι κατὰ πλαστότητα ὅτι εἶναι διηγήματα καθαρὰ κοινωνικά, ὅπου οἱ διάφοροι σκεπές ἀπὸ τὸ πολυσύνθετο δρᾶμα τῆς ζωῆς ξεκλιάνονται μὲ κάποια φιλοσοφικώτερη σκέψι καὶ ὅπου οἱ ἥρωες τῶν παλαιῶν αὐτῶν εἶναι τότε ἀνταρῶσαι τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ περισσότεροι — καὶ καλύτεροι — ἀπὸ τοὺς τύπους αὐτοὺς εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ μὲ τὴ δράσι τους καὶ τὴ σκέψι τους μᾶς δίνουν τὰ ἐννοήσιμα τῆς δύναμι τῆς πραγματικότητος ἐπάνω στὴ ζωῆ.

Ὁ «Κακὸς Ἀρόμος» ἀνέχει στὰ τέτοια διηγήματα τοῦ κ. Σενόπουλου. ἔχει τὴ βιθιὰ παρατηρητικότητος καὶ τὴ φιλοσοφικὴ σκέψι, ποὺ συνομίζεται στὸ πᾶσιμα, ὅτι τὴ ζωὴ μας τὴν κυβερνοῦν μὴ μοῖρα κ' ὅτι κανεὶς «δὲν μπορεί ν' ἀλλάξῃ τῆς ζωῆς του τὰ δάκρυα πὲ γέλιο». Αὐτὸ δὲ θὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κ. Σενόπουλος εἶναι μοιρολάτης. Κάθε ἄλλο. Εἶναι ζωγράφος τῆς ζωῆς πιστὸς, παρατηρητὴς στατιστικὸς, καὶ τὴ σκέψι του αὐτὴ γιὰ τὴν ἐξουσία τῆς μοῖρας ἐπάνω στὸν ἄνθρωπο τὴν παρουσιάζει ὡς ἀντιπρόσθετα ἵστανται ἀπὸ τὸ ψυχρὸ ἀντικείμενον τῶν γεγονότων, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ δρᾶμα τῆς ζωῆς, τὸ χαροῦμενο ἢ πλανερό. Στὸν «Κακὸ Ἀρόμο» μᾶς δείχνει τὴ δύναμι τὴν ἀνίκητη τῆς μοῖρας, ποὺ κ' ἂν ξεπερίσῃ τὰ σύννομα τῆς λεγόμενης ἡθικῆς, πάντα θὰ σάξῃ τὴ λάμπι της, καὶ τὴν ἀδυναμία τῆς ἀσχημίας, ποὺ ὅσο κ' ἂν πύρρῃ βοηθοῦς της τὴ λεγόμενῃ ἡθικῇ καὶ τὴν κατανόησιν ἀρετῆς, θάρρους, σιγῆς καὶ ἀρετῆς γιὰ νὰ γίνῃ ἀσχημότερη. Δὲν ζητᾷ βέβαια ὁ κ. Σενόπουλος νὰ εἴπῃ ἰδιαιτά, μὰ καὶ δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐξιδανικεύσῃ τὴ ζωὴ καὶ τὴς ἀσχημίας της. Τὴν παίρνει ὅπως εἶναι καὶ τὴν παρουσιάζει ὡς ἐκείνη. Ὅπου μποροῦν ν' ἀναβροῦσιν ἡ χαρὰ, ἡ ξεγνοιασιά, τὸ γέλιο, τ' ἀρίστη ν' ἀναβροῦσιν ὅπου ξεπροβύλλουν ἡ λύπη, ὁ πόνος τῆς φροντίδος καὶ τοῦ πᾶσιμα, τὰ δάκρυα, δὲν ἐμποδίζει τὸ φανέρωμά τους. Τὰ δὴ χόρια πρόσποια τοῦ «Κακοῦ Ἀρόμου» — ἐνὸς ἀπὸ τὰ πρῶτα μὲσά καὶ τὰ πρῶτα τεχνουργημένα διηγήματα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας — ἡ Χριστοῦλα καὶ ἡ Χρηστίνα μᾶς δίδουν ὅλη τὴν εἰκόνα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς πίκρας τῆς ζωῆς. Ἡ Χριστοῦλα καὶ ἡ Χρηστίνα οἱ δύο φιλενάδες καὶ κατόπιν δύο ἐχθρὲς ἀπὸ μιὰ ἀναπόφευκτη θέλησι τῆς μοῖρας ποὺ κυβερνοῦν τὴ ζωὴ καὶ τὰ πάθη της. Ἡ μιὰ ἡμορφὴ κ' ἡ ἄλλη ἀσχημὴ ἢ μιὰ κάνει τὴ ζωὴ της χαρὰ καὶ τραγῆδι, ἡ ἄλλη πίκρα καὶ θρηνηλόγημα, ἡ μιὰ μ' ὅλο ποὺ παραιτοῦται ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς κοινῆς ἡθικῆς μένει πάντοτε ἀγνώστη ἀπὸ τὴν ἄλλη, ποὺ θεληματικά καὶ μὲ ὑπολογισμὸ ἀποφασίζει νὰ πύρρῃ τὸν κακὸ δρόμο, γιὰ νὰ ἰδῇ ἄμεσως, ὅτι δὲν μπορεί κανεὶς ν' ἀντιπαλέψῃ μὲ τὴ μοῖρα του.

Ὁ «Κακὸς Ἀρόμος» εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα γενναῖα ἔργα τοῦ κ. Σενόπουλου. Ἡ σύλληψις του ὡς ἐκείνη, μὴ ἡ ἐκτέλεσις του τέτοια, ποὺ φανερώνει τὸν τεχνίτη συγγραφέα. Οἱ διάφορες ζωτικὲς σκεπές καὶ οἱ δημιουργοὶ τους, οἱ φυσικοὶ ἄνθρωποι, κάνουν τὸ διήγημα αὐτὸ εὐχρηστικὸ καλλιτέχνημα.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα διηγήματα τοῦ τόμου τούτου, δηλαδὴ

Γεώργιος Σωτηριάδης, ὁ διδάσκων τῶν ἀρχαιοφιλολογικῶν μαθημάτων εἰς τὰ μετὰ τὸν Ἀθῆνας.

τὴ «Μελλοθάνατη» — μιὰ δραματικὴ ἱστορία — τὸ «Μάγκιλο» — ἓνα ψυχολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν, μπορεί νὰ εἴπῃ κανεὶς διήγημα — τὴ «Φάνη» — φιλοσοφικὴ ἱστορία μιᾶς ὑπάρχουσας τὴν ψυχὴ της καὶ τὴ σάρκα της τὴν ἐκκότισαν ἢ ὑποβλητικὴ θρησκοληψία — καὶ τὰ «Διὰ Ἀδέσμιαν» — σπαρακτικὴ περιγραφή τῶν συναισθημάτων ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ, ποὺ τοῦ πέθανεν ὁ μικρότερος ἀδελφός του — ξεχωριστὴ ἐντύπωση μοῖ ἐκείνην οἱ «Κυλινδρισμοί». Σωστὸ ἀριστοτέχνημα. Βλῆσαι βέβαια πὺς ὅποιος τὸ διαβάσῃ δὲ θὰ τὸ λησμονήσῃ αὐτὸ δὲ θὰ λησμονήσῃ τὸ ἀβυσσικὸ γέλιο, ποὺ θὰ τοῦ φέρῃ, τὴ δροσιά σου, τὴ χάρις του, τὸ ἐντέλως πρωτότυπο χαροῦμενο ὄψος του. ἔχει ἓνα ἀλλοιότυπο γινώσκον, ποὺ ἴσως μισοῦσε κανεὶς νὰ τὸ δοῦναι γινώσκον.

Τέτοιος ὁ νέος τόμος τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Σενόπουλου, ποὺ προσθέτει κατὰ τὸ πολὺ σημαντικὸ στὸ ὅλον ἔργον του.

Π. Π. ΒΟΥΤΥΚΡΙΑΝΣ

«Ὁ Φωνογράφος ἐν τῷ Δικαίῳ» ὑπὸ Ἀλεξ. Ν. Σιάτου, διηγημάτων. Ἀθήναι 1912.

Εἰς τὴν μακρὰν αὐτὴν μελέτην του ὁ δικηγόρος κύριος Σιάτος ἵσχει ἐν περιεργότατον, ἀλλὰ καὶ παυδαύτατον ζήτημα. Ὅτι ὁ φωνογράφος, τὸ διασκεδαστικὸν αὐτὸ μουσικὸν ὄργανον, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ὄργανον τῆς θείας. Ὁ κ. Σιάτος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Πολιτ. Διοικήσεως, τοῦ Ποινικοῦ Νόμου καὶ τῆς ἄλλης νομοθεσίας ἀποδεικνύει σαφῶς ὅτι ὁ φωνογράφος δύναται νὰ καταρτίξῃ συμβάσεις, νὰ χρησιμεύῃ ὡς μάρτυς, νὰ γίνῃ ἀκόμη καὶ ἐγκληματίας. Καὶ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ δυνατοῦ ὅλων αὐτῶν τῶν ἰδιωτήτων τοῦ φωνογράφου ὁ κ. Σιάτος διατείνεται ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο θὰ ἔξῃ μέλλον καὶ ὡς πρὸς τὰς διαθῆκας. Καὶ ἐξηγεῖ τὴν γνώμην ταύτην πολλὰ λογικῶς. Εἰς τὸ μέλλον οἱ ἀγράμματοι δὲν θὰ συντάσσουσιν δημοσίαν ἢ μυστικὴν διαθήκην διὰ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς τελευταίας θελήσεώς των εἰς τρίτον, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποτυπώσεως τῆς τελευταίας των θελήσεως ἐπὶ τοῦ φωνογραφικοῦ δίσκου καὶ διὰ τῆς τοποθετήσεως τῆς φωνογραφίας των εἰς τὸ μέσον τοῦ δίσκου ἀφ' οὗ δὲ σφραγίσουν τὸν δίσκον ἐντὸς φραγέλλου θὰ παραδίδουσιν τὴν τοιαύτην διαθήκην των εἰς τὸν συμβολαιογράφον, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον των θὰ τὴν παρουσιάξῃ εἰς τὸ δικαστήριον χάριν τῆς δημοσιεύσεως μὲ τὴν φωνογραφικὴν συσκευήν, ἡ ὁποία θὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν ζῶσαν φωνὴν τοῦ ἀποβιώσαντος καὶ οἱ παριστάμενοι κατὰ τὴν τοιαύτην δημοσίευσιν μάρτυρες νὰ βεβαιώσιν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ἀποβιώσαντος.

Εἶναι τόσον λογικὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν πρόδοον

εἰς τὴν καθόλου ἐπιστήμην ὅσα λέγει ὁ κ. Σιάτος, ὅστε οὐδὲν ἀπίθανον νὰ τὰ ἴδωμεν πραγματικῶς μετὰ τὰς ἐκτάσεις.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ῥοδεῖον Ἀότινερ: Ἡ Α' τοῦ Κουαρτέτου

Εἶναι ὅλοι σχεδὸν γνωστοί. Οἱ κ. κ. Σέφερ, Σοῦλτσι, Βαίνιτς, Μπέμερ καὶ ὁ κ. Ἐλζερ, ποὺ συμπαράττει. Τὸ πρῶτον ἔργον, κουαρτέτο τοῦ Χαῖνδ, παρουσιάζει ἓνα εἶδος ἐξωτερικῆς μουσικῆς, μὲ κάποιαν προσκοίτησιν αἰσθητικῆς. Γ' αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ἐπέτρεξε μόνον ὡς ἐκτέλεσις. Οἱ μουσικοὶ ἔπαιξαν πολὺ καλὰ, μὲ τὴν δεξιότητά των ξένων, ποὺ αἰσθάνονται τοὺς ὑπαγορευτοὺς ὁ συνθέτης, τὸ γινώσκον τοῦ ἔργου. Δὲν προσθέτουν τίποτε, τὴν λεπτοτέραν ἀπόχωσιν, — ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς ἀντικείμενους ἐκτελεστές. Αὐτοὶ τὸ ἀπορῶν τοὺς δὲν ἡμποροῦν νὰ τὸ ἐκπύρουν ὅπως σὺν ἐμπνεύσει τὴν μεγαλύνειαν δύνανται.

Τὸ δεύτερον ἔργον ἦταν Κοντίντο τοῦ Σοφίπερ. Ἡ μουσικὴ ἄλλαξε, ὁ συνθέτης ὁ βυθὸς ἔπαιξε τὸ ἀκίνητον τῶν μελαγχολικῶν συναισθημάτων του. Τὸ πᾶσιμα ἦταν ὅλο ἓνας μελωδικὸς καματινός. Οἱ ἐλαφροὺς περσέρες, ἴδια ποταμάκια ποὺ ἐκρῶντο σὺν μεγάλῃ ποταμῶν τῆς κυριαρχικῆς ιδέας. Τόσο οἱ λεπτομέρειες τῶν μουσικῶν ἐκφράσεων ἔφθαν σήμερον μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης μουσικῆς, σ' αὐτὸ τὸ μέρος. Ὅπως δὲν ἄργησεν, καὶ σὺν γαλήνῃ γεννιᾶνται σὺν κακῇ προαισθησίᾳ. Μὴ μεγάλη ἀνησυχία. Σὺν ὁραίᾳ ἡμέρᾳ, σὺν ὁραίᾳ ζωῇ, σ' αὐτὸ τὸ ὁραῖον ποὺ ἐφραντίσθη ὁ συνθέτης, συγκινῶνται σίγητος, καὶ θαυμάζονται οἱ ἴδιοι. Τὰ ὄργανα παίζουν μὲ ἐξάντλησιν. Ὁ Σοφίπερ δὲν εἶνε ἐγωιστής, καὶ σὺν ἔργῳ του βλέπει κανεὶς ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς μὲ τοὺς πόνους, μὲ τὴς ἐξήσεις, καὶ μὲ τὴς κατωπώσεις της ποὺ συντρίβουν. Εἶνε ὁ ἀληθινός, ποὺ βάζει τὴν σκληρὴν ἀλήθειαν διπλὰ στὸ ὄνειρον. Δὲν θέλει νὰ φτιάσῃ δικόν του κόσμον, ἀλλοιωτικὸν ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ἐκφράσκει, σὺν τῇ ζεύσει πὺς θάβει ἓνας χαμένος κόσμος. Κ' αὐτὸ εἶνε ἡ σοφία του.

Τὸ allegretto πλησιάζει σὺν ὁραίᾳ τοῦ δευτέρου μέρους. Τὸ μελωδικὸν κῆρυ τὸ θιμίζει κάπως γοργότερος ὁμοῦς ρυθμός. Τὸ λιανισμὸ ἀπλώνεται, ἀπλώνεται καὶ καταντᾷ ἐκρηκνέσις.

Οἱ μουσικοὶ ἔπαιξαν μὲ αἰσθημα καὶ μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν ἀριστοτεχνῶν.

Τὸ Ῥοδεῖον Ἀότινερ εἶχε μιὰν ἐκτενέστατον ἀξίωμα: ἔφταν νὰ ἐπαγέλῃται θετικὰ ὡς πρέπει σὲ σιχαρόν ἴδρυμα.

Μουσικοφιλολογικαὶ συναυλίαι

Ἡ πρώτη μουσικοφιλολογικὴ ἀπογευματινὴ ἦταν μιὰ καλὴ ἀρχὴ τῆς σειράς τῶν ὁραίων ἀκουσμάτων. Ἡ διὰ τῆς κ. Θεοδωροπούλου ἀφῆθη σὲ γνώσεις καὶ πληροφορίας γιὰ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου ἐμπνευσμένου Μπαχ. Ἐνα κομμάτι μουσικῆς ἱστορίας ἀπὸ ἄνθρωπον ποὺ κατέγινε μὲ προσοχὴν καὶ μὲ διάθεσιν. Ἡ τόσο καλὴ καθήγησις τοῦ Ῥοδεῖου ἔχει τὸ πρῶτον ἡμᾶς νὰ εἶνε ἐπιστήμιον πρὸς πολλὰ, καὶ ὅταν μιλῇ. Γ' αὐτὸ, ἴσως θὰ ἤθελα ἀπλοώτερον, γυνώτερον ἀπὸ λυρισμόν, τὸν λόγον τῆς κ. Θεοδωροπούλου, ποὺ ξέφυγε νὰ ἐκτιμῇ τὴν ἀπλότητα μιᾶς ἐπιστήμης — σὺν ἐξαγόμενον πάντα τέχνης καὶ δυνάμεως. Τὸ πᾶσιμα τῆς ἴστο καὶ θετικῆς — φανέρωμα αὐτὸ εὐχρηστικὸς τοῦ πνευματικοῦ ἑαυτοῦ της.

Ἐνα ὅλο στὸ πᾶσιμα ἔπαιξε καὶ ὁ κ. Πίνδιος — μὲ χαρὰν ψυχικῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου καὶ μὲ τὸ θαυμαστὸν διαφανὲς ἄκουσμα τῶν φθόγγων. Ἀ, ἔχει κληρονομίαν πολὺ τὸ μέγα προσὸν τοῦ διδασκάλου του

— ἡμπορεῖ νὰ τὸ κληρονομήσῃ. Ἐμπνευσμένος μὲ τὴν ὁραίαν τὴν τέχνην, νῦν καὶ μὲ τὴν ἑστία γινώσκον σὺν προῆς, ποὺ ἀρχίζουν φωνάζει νὰ μεγαλύνουν. Σαρκαστικῶς σὺν ἑαυτῶν τοῦ ἀκούοντος νὰ μᾶθῃ μὴ ὅρα πρὶν καὶ ἀκούσῃ ποὺ ἀποτέλει τὸ σιχαπλήρωμα σὺν μάρτυσι τοῦ βιθύτερου τεχνίτου. Πρῶτον θὰ ἐπιβλήθῃ σὺν ἐνδιαφέροντι ἀκούοντος, ποὺ πολλὸν τῆς καλῶν εἶνε νὰ τρεφῇ ἑαυτὸς.

Ὁ κ. Καζέλης γλῶσσος ἱσπανὸς σὺν δεξιοτάτη του, ὅτι ἔκρινεν ποὺ ἡ ζωὴ των περὶ ἐκρινόντας τὰ ὅρα αἰσθητικῆς. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ αὐτοῦ του ἦταν μὴ ἰδιαιτέρα εὐνοική σιγῆ τοῦ φωνογράφου.

Ἡ διηγήσις τῶν Ἀσπ. Κωνσταντινίδων καὶ Ἀγγελοπούλων ἔπαιξε, γιὰ τὴν δευτέρην εἰς κάποιους ἀδυναμίας, σὺν ἐκτέλεσι τοῦ μέρους της ὡς βιθιανόητος, καὶ σὺν δὲν ἀποτέλει τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόμου της. ἴσως νὰ ἔλειπεν ἀρετὴ ἐξίσχυσις.

Ἡ Δις Κωνσταντινίδου μὲ τὴν Καντίνα τοῦ Μπαχ παρουσιάζει ἓνα κομμάτι τῆς ὁλοκληρῆς προῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποσπῆ, μὲ κατωπώσεις ἐλευθερίας, μὴ ὄχι καὶ ψυχικῆς, ὅτι θὰ ἔφταν σὺν θαυμασίᾳ ἐκτελεστικῇ ἡμετέρῃ.

Μαθητικὴ Συναυλία

Ἐχὼ νὰ παρουσιάσω πάλι δύο μαθητὰς ἀπ' ἐκείνης ποὺ ἔχουν δικόν τους χαρακτῆρα καὶ ὡς μαθητὰς ἀόρατοι. Τὴν Δις Ἀννα Καίσιμη καὶ τὴν Δις Ἑλένη Γεωργίου. Ἡ πρώτη εἶνε τοῦ τραγουδιοῦ (τῆς κ. Φερνάνδης, ἡ ἄλλη τοῦ πᾶσιμα (τῆς κ. Βελουδοῦ). Ἀπὸ τῆς ἄλλης σιγῆς τῆς χαρᾶς μου εἶνε καὶ αὐτὴ — ποὺ γράφει τὰ ὄνειρα τῶν δύο ἑργατικῶν καὶ εὐνοικῶν κοριτσιῶν σ' αὐτὴν τὴν σελίδα.

Ὅταν ἐκτελοῦν, ἀποθάνονται τὴν εὐδύνῃ των, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μουσικοῦ ἐγγίζει σιχαπτικῶς τὴς ψυχῆς των — ποὺ ὅτι ἀρχίζουν ν' ἀναγινώσκουν σὺν τὸν μαθητῆ τῆς τέχνης. Εἶνε ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα τάλαντα τοῦ Ῥοδεῖου Ἀθηνῶν, ποὺ ὡς ἐδῶ ἐφθασαν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἑαυτοῦ των, μόνος, χωρὶς τῆς σιχαπτικῆς ἐκτελέσεως.

Καλὰ, ἀλλ' ἀπρόσεκτα ἔπαιξε καὶ ἡ Δις Σανθουπόλου.

Ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον

Ὁ Ἐρνέστος Φανέλλης, ἀγνωστὸς μουσικὸς τοῦ κληβίλλου καὶ τοῦ τραγικοῦ καὶ ἀντιγραφῆς. Φωτοζωοῦσε σὺν βιάσῃ τῶν ὁρχηστρῶν, ἐκεῖ ἦταν ἡ θέσις τοῦ συμπληρωματικοῦ ὄργανου του. Πρὸ 29 ἐτῶν εἶχε συγγράψῃ ἔργον ἐπάνω εἰς μιὰν σιχαπτικὴν ἡμιστορίαν τοῦ Ρωσίου, γιὰ τὴν ἡξυρὸν σύνθεσιν. Τὸ εἶχε ἀντιγραφῇ καθαρὰ καὶ τὸ ἔδειξε σὺν διευθυντῇ τῶν Concerts - Colonne σὺν ὑπόδειγμα τοῦ γραμματοῦ του χαρακτῆρος. Ὁ κ. Πιερέ δέχθηκε θαυμαστῶς μελωδίας μέσα στὸ ἔργον, καὶ ἀφ' οὗ ἔφταν ὅτι ἦτο τοῦ πρῶτου Φανέλλης, ἡθέλησε νὰ τὸ δοκιμάσῃ σὺν ὁρχηστρῶν του. Ὁ ἐνθουσιασμός των ψυχῶν ἦτο ἀπερίγραπτος. Οἱ μουσικοὶ ἐκλαύον ἀπὸ σιχαπτικῆς καὶ χαροῦ. Τὰ ἔργα ἀνεδεικνύετο ἀριστοτέχνημα. Ὁ Φανέλλης ἀπὸ τὴν ἀνέλαστην εὐτυχίαν ἐπαυθὲν οὐκ ἐπαυθὲς παραμορφώσεως ἐκείνην τὴν σιγαπῆν. Πλέον εἶνε ἐνδοξός. Ἐπείσθη καὶ ἐκκρίνεται ἡ παραγωγή του νὰ μὴ σταματήσῃ ὡς ἐδῶ, γιὰ τὴν τάλαντον θείας δυνάμεως.

ΕΙ. Π. Δ.

Ὁ «Μουσικὸς Κόσμος» τῶν Παρισίων γράφει γιὰ τὴν Ἑλένη Καλογεροπούλου πὺς ὁ ἐρχομὸς της ἦταν μιὰ χαρὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Στὸν κύριον Μαρσίε ἀπερῶνε ὁλόκληρον θερμόν ἄρθρον, ἐξυμῶντας τὸ ἔργον του.

ΜΟΔΑ

Με ένα φόρεμα ύψους και με ένα άλλο εισαγμένο, και τα δύο τμήματα και πρωτότυπα, αλλά την χειροποίητην έσοχή, που έσχηξε αλυσίδα σε νέες γραμμές. Η άνοιξη, αν κινήσει κανείς από τον εγγενή του δρόμο που έχει πάρει ο σωστός, θα δώσει άρραστοτητα αγάπης και αλυσίδα. Άνταρτα από την κατάρτιση αυτήν βλέπει κανείς την ιδέα, που τείνει στην εμφάνιση της γυναίκας άρραστη, μόνο με μια καταπληκτική λιτότητα. Άλλα λιτότητα σάς άρατίζει, σάς σίγουρα και βαθιάς αισθητικής, κι όχι γυναικείας των γραμμών.

Η καλλιτεχνική καθέρωση μετά γ' ακολουθεί το χρώμα του φορέματος. Είτε από τις θελατικές λεπτομέρειες της γυναικείας εμφάνισης. Για τις αλυσίδες, που ζουν στην μεγάλη άρραστοτητα και την τόνωση τους, καθέρωση και το όμοιο του βελούδινου όμοιο. Είναι, για τις αλυσίδες και τις κομψές. Όμως για την κόψη των εγγενών, που δίνει γ' ακολουθεί την νόση της άρραστης σε κάθε τι, και στο ντύσιμο του σώματος, ή καλώς που να ταίριαζε στη σκιά του φορέματος, είτε από εύκολο και φθινό.

Ο σωστός αυτός εινε καλαίσθητος και ειναι βεβαίως πως δεν θα ξεταρτοίσε ποτέ για τους νοσημένους την εμφάνιση του ενός χρώματος. Η καλλιτεχνική να εινε καλή, με ελαφρύ κέντημα στο άνοιγμα της γόφας — αν εινε βελούδο. Την ημέρα στο δρόμο, και στις ανεπίσημες εισαγωγές άνοιξη, ης ειναι σκέτη και λίγο πιο πικρή.

Γραμμές, διαφανείς με κάθιστο διαφανή, ημερίδα, ζουντα στο τελευταίο σχέδιο εινε κομψότητα τρυπιά, που ανεβαίνουν προς την κορυφή άνοιξη. Οι καλές οι μεταξοίτες εινε εγγενείς από κάθε άλλο είδος, γιατί δίδουν με την ελαφρύ γραμμή τους κάποιο σκωφότητα στο πλάι και το κέντρο λεπτότερο.

Εμφάνιση εινε και τα χρωματιστά κασκόρινα κυμαίνονται, αλλά κι αυτά πρέπει να έχουν την σκιά του φορέματος. Όμως καλώς ειναι, το χρώμα ξεθαυμάζει, και μάλιστα στην Αθηναϊκήν καλοκαίρινην σκηνή. Γι' αυτό πρέπει να τα φέρει κανείς άρρα το δείλιν από κατακάθεται ο άνεμος της ημερίδας, και τα βράδια στο θέατρο.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ο έκδοτικός οίκος Sansot και Co' εξέδωσε νέον τόμον ποιημάτων του ποιητού Άλ. Σκούρου υπό τον τίτλον Les Olymptiques. Έλληνικής έμπνεύσεως, διακρινόμενα διά την απλότητα και την διαύειαν εις τον στίχον, ικανοίαν ιδέαν της ποιητικής του ήμερας να παρέξουν τα κατωτέρω δύο σονέττα.

Ο ΔΡΟΜΕΥΣ

Προτού του Άπόλλωνος το άμυξι φως σκορπίση στην καθαρήν Ανατολή, δέξου μεα τα δώρα, σάν τα μελέτριά ο Ποσειδών δεν τα ταράζει τόση, ή τρία λαγνύει τα χρυσά κοντά τους που έχω άξηση.

Όμως εμην, πόνταξε τη μελωδή μου κόρη, βραγύλιγγο ειναι το κορμί μου και ψημένο άνταρ σάν λαμπάδα στέκει τεντωμένο σάν νάματα κι όλοισι κοντάρι άνοιξη.

Την παρθενιά μου σου χαρίζω και τη νεότη κι' αυτό μου τα τρία δώρα, όλο το βίό μου, χαρούμενος θα άπόφευγα, ό,τι κι' ό,τι.

αν νιχητή μ' άνοδείχτες του δρόμου, δε μ' έμυλλε και αν έπερτα στην άρραστη άρραστη και συντηρή μου άτσάλην αν δεν έχω την κακιά.

Η ΝΕΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Διαβήτη, στο γυαλό κοντά στοχάσου, τη μοίρα μου, πόσο σκληρή κι' άρρατη έστάθη: Είλ' ο γυαλός κοντά στον τάφο που με κλείνει κι' ο σκληρός σκεπάζει την κορφή μου κλίση.

Ήταν αρωή, άνοδεία, μέρα γελοίας, ο γυαλός μου, ο Λέωνας, ύπλωνε σίκα στον άρρα, τραπέζι ο Άξιος, ο καλός μου, έστρωσε κοντά μου στην ίσση που είναν κοίτην τρυφουδάσας.

Έχω με όδοι γέρια ελαφρύ πανέρι, που ο θάνατος το τρυφερό μου άγγιξε χέρι και πέθανε πριν το καλδί μου γέρια.

Μά τι σημαίνει, άλήθεια, αυτό δε με πικραίνει, νύ πεθαίνοντας μ' έρε το μυστικό μου μένει κι' ή απάνια τέχνη, γηραιά να μη γνωρίσει. ΑΜ.

ΕΙΣ μίαν έορτήν που τελευταία έδόθη από έρασιτέχνας εις τα Βασιλικών Θεάτρων, άσχηγιάσαν και τα δύο αυτά ποιήματα του κ. Παρφέρα:

1

Ο άποσταμένος Έρωτας στη λείνα ειχε σκαλώση Κρυμμένος σι' άνοδεία, τα φύλλα, τ' άσπρένια, Μά διχως άλλο, τα μικρά πουλιά τον είχαν κοιόση Κ' είχαν τραγούδια έτσι γλυκά και τόσο κραυγαλένια.

Κ' ένα πουλάκι άπ' την πολλήν άγάπη του έτρελλάθη Και στην ψηλότερη κορφή, στον κλωναριό την άνοιξη Ζυγιάζονταν κελαϊχιστά κ' έπερτε ως άπου έστάθη Έκει που μόλις στέκονταν και της δροσιάς τα δάκρυα.

2

Καλώς το! Κ' έρθες να μάς πής και πάλι πρωτοβρόχι Στη στέγη το μονότονο, γαργά κελαϊχιστά σου! Μά μίς πηλός άγάπης μου, έδω στην έρημ κόχη Θά πλάσω και θα όνειρευθώ, Βροχή, το φάντασμα σου.

Θά ιδώ τα μάτια σου τα ύγρά, τα σκοτεινά, τα πλάνα, Τό φώμα σου το θολό που ύφαινες άπ' τα νέφη, Και θα σ' άκούσω να χτυπάς, ή τούρναρο Τσιγγάνα, Στον παραθύρου το γυαλό το θλιβερό σου νέφι.

Η ΦΑΙΔΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ρά — Βε!

Οί θαλλικοί φωνάζουν «Ρά», και «Βε» οί βενιζελικοί και άντηχούν παντού φωνές, ζητωκραυγές και κέποι κι' από τα «Ρά» που λέν' έδω, κι' από τα «Βε» που [λέν' εκεί] βγαίνει τό: Ρά—βε... ξήλωνε, δουλειά να μη σου [λείπη]!... [«Αθήνα»]

Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΦΑΓΩΜΑΤΑ

ΔΕΝ ειναι πράγμα που να λυποημαι σάν τον καιρόν που χάνεται σε μικροϊστορίες, τέτοιες που δημιουργεί κάθε τόσο με όλους, και σήμερα μαζί μου, ο κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος. Μά, ο κ. Ξενόπουλος σάν φί-

Φόρεμα ύψους από λευκόν μεταξοτόν. Όσάν μεγάλη μαντίλλα πέφτει βαθύχρωμη μπουσλίνα από έπάνω ως κάτω. Στους ώμους κέντημα ελαφρόν της χειρός.

Φόρεμα βελούδινό από λεπτό μεταξοτό, με κεντήματα της χειρός.

λος καὶ συνεργάτης ἔχει δικαιοῦρτη νὰ μὲ ἡσυχα-
λῇσι λιγύκι.

Ἀλήθεια, δὲν ἠμποροῦ νὰ καταλάβῃσι πῶς, ἄνθρωπος
ἐγγενέως καὶ πολιτισμένος γράφει ὅτι ἔρχεται στὴν
πύλην τοῦ καὶ, καθιέρως ἐξουσιαστος, πηδῆ σύνορον τοῦ
θα ἔπρεπε γὰ τὸν πτωματῆσαν κάπως. Ἦ κυρία Δη-
μητρεακοπούλου - - συνεργάτρια τῶν «Παναθηναίων»
καὶ ποῦ ἠμπορεῖ καὶ αὐτὴ νὰ ἔχῃ τοῦ δικαιοῦρτητα μὲ
τὸν κ. Ξενοπούλου - - ἔαμε μέσα στὶς «Ἱστορίας» τοῦ
τελευταῖου τεύχους τῶν «Παναθηναίων» ἓνα σάτυρον τοῦ
κ. Ξενοπούλου, παύροντας στοιχεῖα ἀπὸ τὴν θεατρι-
κὴν ζωὴν τοῦ (ποῖός δὲν θυμάται τοὺς ἐνθουσιασμοὺς
τοῦ καὶ κατόαιν τοὺς ξε-εὐθουσιασμοὺς τοῦ μὲ τὴν
Καλέχη, τὴν Κοτοπούλη, χθρονὰ ὁκόμῃ) καὶ ἀπὸ τὰ
τελευταῖα χρονωγραφημάτῃ τοῦ διὰ τὴν Καλὴ εἰς τοὺς
«Καρούς». Τὰ σάτυρον ἦσαν ἔξοστα καὶ χαριτωμένα.
Ὁ κ. Ξενοπούλος ὅμως δὲν ἀκάνει ἀπὸ τέτοια καὶ
ἐξουσιῶναι ἐναντίον τῆς κυρίας Δημητρεακοπούλου καὶ
τῶν «Παναθηναίων» προσπαθοῖν νὰ καμνὴ κρεῖττοναι
τὸν ἥτις λόγον, ἀποδίδων φράσεις καὶ λέξεις δικές
τοῦ εἰς τὴν κυρίαν Δημητρεακοπούλου ὅπως «ἐξεθεώσω»
ἢ μεταχειριζόμενος λέξεις σὰν αὐτὲς «ἀπατῶ, διαστρέ-
φει, προστιζον θυμίαμα» κλπ. Σὲ τέτοιαι φράσεις δὲν
ἠθέλησε, δὲν ἠμπούρεσε, πολὺ δίκαια, ν' ἀπαντήσῃ ἢ
συνεργάτρια τῶν «Παναθηναίων».

Ἐγὼ θὰ τοῦ ἔκαμα τὸ χαιτήρι, τοῦ κ. Ξενοπούλου,
ν' ἀπαλλάξῃ τὴν κυρίαν Δημητρεακοπούλου ἀπὸ τὴν
κριτικὴν τῶν «Παναθηναίων» ὅπως ὑποδεικνύει ὁ κ.
Ξενοπούλος, ἂν ἔβλεπα ὅτι ἡ συνεργάτρια εἶναι «κακό-
πιστος» ὅπως τὴν ὀνομάζει. Μολονότι δὲν πιστεύω
κοτὲ νὰ ζητοῦσε, σκληρόκαρδος μέχρι τέλους, ἐπὶ
πίνεσι τὴν κεφαλὴν της, ἓνα τόσο ἔξωστο καὶ ψυχικὸ
κεφαλῶκι. Ἀστυγῶς γι' αὐτόν, ἢ κυρία Δημητρεακοπού-
λου γράφει τὴν ἀλήθειαν. Τόσο τολμηρὰ καὶ ἐσκεπαι,
ὅπου δημιουργεῖ ὁλοένα δυσμερεστημένους γύρω της.
Ἔπειτα, μόνον ὁ κ. Ξενοπούλος δὲν θὰ εἶχε δικαίωμα
νὰ ζητήσῃ τέτοιο πρῶγμα, διότι θὰ ἀναιροῦσε τὸ δόγμα
τοῦ περὶ κριτικῆς, ὅπου ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν γράφῃ
ἀναλόγως τῶν υποχρεώσεών του, τῶν κοινωνικῶν
σχέσεων, καὶ δὲν ἤξεροι τί ἄλλο (τὰ ἔχει δημοσιεύσει
ἐνυπόγραφω αὐτὰ τὰ πράγματι).

Τὶ τοῦ φταίουν τόσα τὰ «Παναθήναια» καὶ οἱ κριτι-
κοὶ των ὅταν αὐτὸς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κρίνουν
αὐστηρά; Καλὴ ἔκφρα τὸν πόσην, μὲ διάφορα τινες
γὰ ἓνα τοῦ ἔργον θεατρικόν. Τὸ ἔργον βγαίνει κολο-
κθένιο. Ὁ «Πειρασμός» ἴς ποδμε. Τὰ «Παναθήναια»
γράφουν αὐστηρά. Καὶ ἀρχίζει ἡ μῆνις τοῦ. Καὶ ὅμως
ἐγώ, γὰ τὴν κριτικὴν αὐτὴ, ποῦ ἦταν, τὸ ὁμολογῶ,
γραμμένη ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια, ἐπροσπάθησα μὲ λόγια
καλὰ μέσα πὰ ἴδια «Παναθήναια» νὰ τοῦ γλυκάνω
τὴν πόνη. Ἐσείνως δὲν ἔσχνα. Καὶ ὅταν εἴρη τὴν περί-
στασι, σοῦ τραβῆ τὴ σιλευτά, ἔτσι, φιλικά. Ὑστερον,
θυμῶναι ὅταν τοῦ γράφουν ὅτι εἶναι φρικὰ ἀγαθὸς
ἄνθρωπος.

Ἀδελά, φίλε μου, χωρίς κακίαν, σὲ βεβαιῶναι, ἀλλὰ
γὰ νὰ μπαίνουν τὰ πράγματα στὴ θέσι τοὺς κ. μ.

Ο Λ Ι Γ Ο Σ Τ Ι Χ Α

Σημ. Ἐδὼκα βιβλιογραφία δημοσιεύονται διὰ τὰ βι-
βλία, τῶν ὁποῖον δύο ἀντίετα ἀνέλλονται εἰς τὰ γράμμα-
τας. Τῶν ἄλλων ἄλλως ἀγγέλλεται ἢ ἔκδοσις.

Δώδεκα σχέδια ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν διεθνὴ δια-
γωνισμόν διὰ τὰ Μέγαρον τῶν Δικαστηρίων· 4 ἑλλη-
νικά, 4 γαλλικά, 2 ἰταλικά 2 γερμανικά. Τὸ πρῶτον
βραβεῖον 2000 φράγκα ἐπῆμην ὁ κ. Ἄλ. Νικολαΐδης,
καὶ ὁ Ἰάλλος κ. Γουδέττι. Ἐκ τῶν δύο βραβευθέντων
θὰ ἐκτελεσθῇ τὸ σχέδιον τοῦ κ. Νικολαΐδη.

Εἰς τὴν προσελογικὴν του περιοδείαν ὁ πρωθυπατη-
γὸς κ. Βενιζέλος πάντα γίνεται θερμότητα δεκτός.

Ἡ συλλογὴ τῶν Βυζαντινῶν Ἀτοκρατόρων τῆς
διεθνούς ἐκθέσεως τῆς Ρώμης θὰ σταλῇ εἰς τὰς Ἀθή-
νας διὰ τὴν Βυζαντινὴν Ἐκθεσιν ἢ ὁποῖα θὰ διοργα-
νωθῇ κατὰ τὸ Συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν τῆς 25ης
Μαρτίου.

350 ἐπίσημοι ἐντιπρόσωποι καὶ ἰδιῶται ἐδήλωσαν
ἕως τώρα συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς 75ετηρίδος
τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Συνεδρίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

*Οἱ Καημοὶ τῆς λιμοσθάλασσης καὶ τὰ Σατυρικὰ
Γυμνάσματα*, Κωστή Παλαμά. Ἀθῆναι λογοτεχνικὴ
Βιβλ. Φέξη, ὁρ. 2.

Νησιώτικες ἱστορίες, Ἀργύρη Ἑφραιμιάτη. Ἀθῆναι.
Λογοτεχνικὴ Βιβλ. Φέξη, ὁρ. 3.

Θεομορφιάζουσαι, Ἀριστοφάνους, μετάφρ. Μ.
Λυγέρη. Ἀθῆναι. Βιβλιοθ. Φέξη ἀρχ. Ἑλλ. συγγρα-
φῶν ὁρ. 2,50.

Ὁ Φωνογράφος ἐν τῷ δικαίῳ, Ἀλεξάνδρου Ν. Σιά-
του. Ἀθῆναι. Τυπογρ. «Νομικῆς».

Ὁ γῦρος τῶν Ὠρῶν, ὄνειρόδραμα Σωτήρη Σαΐτη.
Le Ray - en - Velay. Φρ. 4.

Ἡ ἀπολογία μου, κοινωνικὴ μελέτη Δ. Ζήξου.
Ἀθῆναι ὁρ. 1,50.

*Περὶ τῆς ἐρεῦνης τῶν παιδίων καὶ σχολικῆς πει-
θαρχίας*, Ἀντωνίου Ν. Καρυγιάννη, δημοδιδασκάλου,
Χαλκίς.

Le Pèlerinage à Babel, Philéas Lebesque. Paris
Samsot & Co fr. 3.

Le Règne intérieur, pensées choisies de Henry
Bataille. Paris Samsot fr. 1.